

ایدا من قبت نوت

فد مشهور الیکن بیع کوسوت

علم فقہ

اولہ

الحاج عبد الغنی بن الحاج ہجی

فقہ گائیکنیک

۳

ایدا من قبت نوت

فد مقرر را یکن یغ کوسوت

اعلم فقه

اولہ

الحاج عبدالغنی بن الحاج یحییٰ

فکاشکتیک

وکیل فنجوال

شریکت باجری

کوالا لمفور

حق چيشتا ترقليهارا

چيتقن كتيگ - ۱۹۸۹

چيتقن كامفت - ۱۹۹۲

چيتقن كلیم - ۱۹۹۶

چيتقن كانم - ۲۰۰۰

چيتقن كتوجوه - ۲۰۰۴

چيتقن كلائن - ۲۰۰۵

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين.. والصلاة والسلام على سيدنا محمد اشرف المرسلين وعلى اله وصحبه اجمعين.

شكور كفد الله بهوا فغكل يشكدوا 'ايدامن فنتتوت فد مشهورايكن يث كوسوت ' بهاكين معاملة دان مناكجات دغن هداية دان فرتولغنن تله تمت، كفدال جوا دهارفكن مميري منفعة كفد فمباچن.

سكارغ مونچول فول فغكل يث كتيك يأت فغكل يث اخير مغدوغي باب فساك، جنايه دان سكل يغرسغكوت فاوت دغن كدوا ٥٢، دمولاي فد 20 صفر 1404 برسمان دغن 25 نويمبر 1983 .

كران مانسي مولا ٢ دي هندق تاهو سياف يث منجادپكندي دان هندق كتل كفدال ملك علماء تله سدپاكن كتابن يقدسبوت كتاب توحيد، لفس كتل دي هندق برهقتي كفدال (برعبادة) دسمفيغ ايت اي بكرج منجاري رزقي دغن برنيك دان سباقي، ييلا سوده دافت دويت دي هندق كهوين، لفس كهوين دافت ذوريات، كمدين ييلا ماتي ملك فسكاا هندق دهاكي كفد ذوريات ايت، لفس ايت اد يغبركادوه ملاكوكن جنايه. ملك سموا ايت بركهندق كفد اتوران دان فندوان. منكل فندوان ايت تيدق اكن سمرن حيك تيدق برسندار اتو تيدق برسندي كفد اجران الله دان رسولن. درايت علماء مېداكن كتاب يقدسبوت كتاب فقه.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرائض دان وصية

131 - کبابفکن کتاب مځکوناکن فرکتان فرائض جادي تاجوق حکم دان چارا برهاکي فساك. سفاتوتډ دکتاکن 'باب اتو حکم برهاکي فساك' جاغڼ کات فرائض، کران فرکتان فرائض ایت جمع درفد فریضه. دان فریضه ایت برمعنا مفروضه یعنی یغدفروضوکن سفرت نصف، ربع، ثمن، ثلث دان لاین ۲ ایتوله یغ دفروضوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران، تنافي اوله سبب بايق دالم فرحائن مپوت فرض فدحال اد جوک تعصیب (عصیه) مک دماکن دغن نام فرائض (ایکوت مان یثبايق دسبوت).

بیلا سئورغ مانسي ماتي دان اي اد منیغکلکن هرت مک هرتا ایت واجب دهاکي کفد وارث ۲ مځیکوت حکم فرائض یغدتتوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران (1) ستغه ۲ علماء منجادیکن فرائض ایت ترماسوق دالم کمفولن ساتو علم یغبرسندیري دغن منریتنکن کتاب ۲ یغبرسندیري سفرت کتاب الرخیة. کتاب الشنشوری دان لاین ۲ یغمان دافت ساي سدوت دان دالیهکن کهاس ملايو دالم سبواه رساله یغ ساي نماکندي دغن نام 'چها مستیک، قاعده ممهاکي فساك' (2)

ففرسکان

132 ففرسکان ایت برکتوغ کفد تیک فرکارا. فرتام اد سبب ۲. کدوا اد شرط ۲ دان کتیک تیدق اد فرکارا یغ مځهالغن.

(i) سبب ممبولیهکن سسئورغ ایت منداقت فساك تردیري درفد امفت فرکارا:-

(۱) قرابة اتو نسب یایت فیهق باف کأتس، فیهق انق کباوه دان فیهق سودارا. اتو دغن عبارة یغلاین دالم بهاس عرب دسبوت اصول، فروع داکن خواشي. مک ماسیغ ۲ ایت بوله منداقت فساك انتارا ساتو دغن یغلاین.

(1) سندرائق فرمان توهن 'يُؤْمِنُكُمْ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ خِطِّ الْأُنثِيَيْنِ'. سورة النساء ایه ۱۱. ارنیل الله تعالی تله برفسن کفد کامو نتغ ممهاکیکن هرت فساك کامو کفد انق ۲ کامو یایت انتوق انق للاکي دوا بهاکین حق انق فرمفوان. دانلاکي اجماع علماء اتس واجب فساك ایت دهاکي منوره حکم اسلام.

(2) تله دچیتق دان دریتکن سجعف تاھن 1371 = 1952 مسیحي دسینو ساي بوات چارا قاعده دغن سنغ دان موده.

(ب) نکاح دغن عقد یغ صح سکالیفون بلوم برستوبه مک دغن سبب نکاح کدوا۲
فیبق سوامی دان استری برحق مندافت فساك انتارا ساتو دغن یغلائین.

(ت) ولاء یأیت مردهیکاکن هب. بیلا سئورغ مردهیکاکن هبآن سته مردهیك
بیراف لام بکس هب ایت ماتی تیاد وارث دان ای اد هرت مک بکس توانن ایتوله وارثن اتو
وارث ۲۵ فول.

(ث) فیبق اسلام (سکي اکام) یأیت بیت المال، بیلا اد اورغ اسلام ماتی تیاد بروارث
اتو تیاد هایس فرضو ترفولغله کفد بیت المال.

(ii) شرط ۲ یغ ممبولیهکن سئورغ مندافت فساك تردیری دری تیک شرط:

(ا) تحقیق (یقین) بتول ماتی مورت (توان هرت). اتو دهویغکن دغن ماتی فد مسأله
اورغیغ غایب اتو هیلغ افیل دحکومکن ماتین اوله قاضي.

(ب) تحقیق (یقین) بتول هیدوف وارث کتیک ماتی مورت ایت، اتو دهویغکن دغن
هیدوف فد تقدیر، سمرت انق یغبارو لکت دالم فروت ایوٹ.

(ت) مفتوی اکن فیبق یغ ممبولیهکن سئورغ ایت مندافت فساك (مفتوی حکم
فرائض). شرط این ترتتو کفد قاضي دان مفتی سهاج.

سکیراٹ داتغ سئورغ دهدافن قاضي مپقسیکن بهوا زید این وارث کفد سفلان
ومفمناٹ. تیدق بوله تروس دحکوم ایکوت کتاٹ ایت سهفک قاضي ایت تاهوکن سبب
دان جالن ففرسکاٹن دغن هوریان یغ چوکف تراغ کران بوله جادی سقسي ایت
برسغکاکن وارث اورغیغ بوکن وارث.

(iii) فقهاالغ سئورغ درفد مندافت فساك فول تیک فرکارا:-

(ا) برلأین اکام انتارا مورت دان وارث. مک تیاد ففرسکاٹن انتارا اورغ مسلم دغن
اورغ کافر. سکالیفون مرتد.

(ب) کهمبان معنال جیک اد فد سئورغ ایت صفة هب نسچای ای تیاد
مفرسکای درفد قرابتن اتو استرین، کران کالو ای دافت هرت جادی حق ففهلول (توانن)
مک ففهلولو ایت اورغ لاین.

(ت) ممبونه. ددالم مذهب شافعی سیاف جوک درفد وارث اد ترلیت ممبونه مورت
تیاداله ای مفرسکاٹن درفدان، سکالیفون ترلیتن ایت دغن سبیر سمرت فمرتته اتو قاضي
یغ منجاتوهکن حکم بونه کاتس موارثن.

وارث ۲ دري فيق للاكي

133 - وارث ۲ فيق للاكي ليم بلس اورغ:-

1. انق للاكي دسبوت جوڭ فرغ وارث (چواغن يڭ موارث).
2. چچو للاكي درفد انق للاكي هڭك كباوه دسبوت فرغ وارث جوڭ.
3. باف دسبوت اُصُول (فونجا).
4. داتو للاكي سبله باف هڭك كاتس دسبوت اُصُول جوڭ.
5. سودارا للاكي سايو سباف.
6. سودارا للاكي سباف.
7. سودارا للاكي سايو.
8. انق للاكي كغد سودارا للاكي سايو سباف.
9. انق للاكي كغد سودارا للاكي سباف.
10. باف سودارا (اديق براديق باف سايو سباف)
11. باف سودارا (اديق براديق باف سباف).
12. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سايو سباف.
13. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سباف.
14. سوامي.
15. توان يڭ مرمدهيكاكن ميب.

وارث دري فيق فرمفوان

134 - وارث ۲ دري فيق فرمفوان سفوله اورغ:-

1. انق فرمفوان.
2. چچو فرمفوان درفد انق للاكي ترماسوقله چيچيت فرمفوان ملالوي انق للاكي.
3. ايو.
4. داتو فرمفوان سبله ايو (ايو كغد ايو)
5. داتو فرمفوان سبله باف (ايو كغد باف).
6. سودارا فرمفوان سايو سباف.

7. سودارا فرمفوان سباف.
8. سودارا فرمفوان سأيو.
9. استري.
10. فوان يځ مردهيكاكن هب.

فرايځاتن:

(1) افيل دسبوت ساله سئورځ درفد وارث ۲ يفرسبوت سام اد فېق للاکي اتو فرمفوان ترنسېله اي کفد سماتي.

مثالن افيل دسبوت انق للاکي ارتيځ انق للاکي کفد سماتي، اتو افيل دسبوت ايډو ارتيځ ايډو کفد سماتي جاغن دچمفورکن انق اتو ايډو کفد اورغېځ هيدوف درفد وارث ۲ ايت. دمکينه ستروتن فد مثال يغلانين، جيک دچمفورکن دغن انق اتو ايډو کفد اورغېځ هيدوف نسچاي جادي برچارو.

(2) بيلا دسبوت داتو فرمفوان ترماسوقله نينيق دان موېځ يفرهويځ ملالوي فېق فرمفوان.

(3) افيل دسبوت توان اتو فوان يځ مردهيكاكن هب ترماسوقله وارث عصيون سفرت انق للاکيځ دان بفال.

ذوي الارحام

135 - قرابة ۲ يغلانين درفد يځ ترسبوت ليم بلس فېق للاکي دان سفوله فېق فرمفوان ايت، دنماکن ذوي الارحام يعني قرابة يځاد هويځن رحيم سهاج تيدق ترحق مندافت فساك دنکري ۲ يځاد بيت المال.

ذوي الارحام فېق للاکي توجه اورځ:-

1. چجو للاکي درفد انق فرمفوان.
2. انق سودارا للاکي درفد سودارا للاکي سأيو.
3. انق سودارا للاکي درفد سودارا فرمفوان.
4. باف سودارا سأيو (اديق براديق باف سأيو)
5. انق باف سودارا سأيو (انق باف سودارا اديق براديق ايډو)
6. داتو للاکي سېله ايډو (باف کفد ايډو)
7. باف سودارا سېله ايډو (سودارا للاکي کفد ايډو).

ذوي الارحام فيبق فرمفوان توجه اورغ جوك:-

1. امق سودارا سبله باف يأيت اديق براديق باف يغب فرمفوان.
2. امق سودارا سبله ايو يأيت اديق براديق ايو يغب فرمفوان.
3. چچو فرمفوان دري انق فرمفوان.
4. ايو كغد داتو للاكى.
5. انق فرمفوان كغد باف سودارا يأيت سفوفو فرمفوان.
6. انق فرمفوان كغد سودارا للاكى.
7. انق فرمفوان كغد سودارا فرمفوان.

تتافي جكلو دنكري بعتياد بيت المال اد قول مغتاكن مريك ترحق جوك مندافت
فساك درفد قرايتن يغب ماني تياد ممفويي وارث لآين. چارا ۲ ممباگيكنن ساي اد چاتكنن
داخير 'چها مستيك'.

افيل ماني سغورغ مسلم مك بركنتوغ فد هرت فسكال ليم حق يغب واجب
دسمفرناكن مغيكوت ترتيب دباوه اين:-

(ا) حق بغيركنتوغ فد ذات هرت سفرت زكاة. گاديان دان لآين ۲،. مك هندقله
دكلواركن زكاتن دان دبوسكن گادين دان دسمفرناكن نذر.

(ب) بلنجا ماني يغب مناسبه دان بقتاتوت فد ماس ايت.

(ت) هوتغ ۲۸ هندقله دبايركن ترماسوق اوفه حج جيک اي ماس هيدوفن ممفو تتافي
تيدق مفرجاكن حج ايت.

(ث) دلولسكن وصيتن يغب تيدق ليه دري ساتو فرتيك فسكال جيک وصية ايت
كغد اورغ لآين درفد وارث. اد فون وصية كغد وارث تيدق دلولسكن ملينكن
دغن كبران دان فرستوجوان وارث بثلآين. دمكين جوا تيدق لولس وصية فد
بغليه درفد ساتو فرتيك هرت ملينكن دغن كبران دان فرستوجوان وارث ۲ خاص
(بوكن بيت المال) فد بغليه ايت.

(ج) ستله دسمفرناكن سكل بغيرمسبوت درفد (ا) هفك (ث) بيراف بغباني درفد
هرت جاديله اي فساك دباكي انتارا وارث ۲ مغيكوت حكم فرائض سباكيما
بقتله دپتاكن داوال باب ايت.

فرض

136 - دالم باب فرائض فرکتان فرض ایت معنال حیوان یقدهتفکن قدرن اوله شرع کفد سئورغ وارث.
سکلین وارث ۲ فیهق فرمفوان مغمیل فساك دغن جالن فرض ملینکن فوان یغ مردھیکاکن مھب.

مك فرض ایت اتم یقترسبوت ددالم قرآن:-

1. ساتو فردوا اتو ستغه (1/2) دالم بهاس عرب دسبوت 'نِصْفُ'.
 2. ساتو فرامفت اتو سوکو (1/4) دالم بهاس عرب دسبوت 'رُبْعُ'.
 3. ساتو فرلافن (1/8) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَمَنُ'.
 4. دوا فرتیک (2/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَتین'.
 5. ساتو فرتیک (1/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَت'.
 6. ساتو فرام (1/6) دالم بهاس عرب دسبوت 'سُدُس'.
- اد لاکي ساتو فرض یغکتوجه ثابت دغن اجتھاد صحابت یأیت ساتو فرتیک درفد یغ تیغکل. ددالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَتُ الْبَاقی'.
- ییلانغن یقدهاتس سمفغ ایت فرض دان ییلاغن یقدهاوهن دفعکیل مَحْرَج (تمفت کلوار) اومفام (1/2) معنال 1 ایت کلوار درفد 2 دمکین جوا فرض ۲ یغلان.

لیم اورغ ترحق مندافت 1/2 یأیت:-

1. سوامي کتیک سماتي (استري تياد ممفویای انق اتو چجو)
2. سئورغ انق فرمفوان. کتیک سماتي تياد انق للاکي.
3. سئورغ چجو فرمفوان درفد انق للاکي کتیک سماتي تياد:-
(ا) انق فرمفوان.
(ب) انق للاکي.
(ت) چجو للاکي درفد انق للاکي.
4. سئورغ سودارا فرمفوان سأيو سباف کتیک سماتي تياد:-
(ا) باف.
(ب) سودارا للاکي سأيو سباف.
(ت) داتو للاکي.

- (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 5. سئورغ سودارا فرمفوان مباب کتيک سماتي تياد:-
 (ا) باف.

- (ب) سودارا للاکي سايو مباب.
 (ت) داتو للاکي.
 (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 (ح) سودارا للاکي مباب.

دوا اورغ ترحق 1/4 پايٲ:-

1. سوامي کتيک سماتي (استري) اد ممفويٲ:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان درفد انق للاکي.
 2. استري سئورغ اتو ليه کتيک سماتي (سوامي) تياد ممفويٲ:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو چچو فرمفوان درفد انق للاکي.

سئورغ سهاج درفد وارث ٲ پترحق مندافت 1/8 پايٲ:

- استري سئورغ اتو ليه کتيک سماتي (سوامين) اد ممفويٲ:-
 (ا) انق للاکي اتو فرمفوان
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان.

امفت اورغ درفد وارث ٲ پترحق مندافت 2/3 پايٲ:

- 1 دوا اورغ انق فرمفوان اتو ليه، کتيک سماتي تياد انق للاکي (تياد سوداران پغ للاکي).
 2. دوا اورغ چچو فرمفوان درفد انق للاکي اتو ليه کتيک سماتي تياد:-
 (ا) انق للاکي.
 (ب) انق فرمفوان.
 (ت) چچو للاکي درفد انق للاکي.

3. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:-
(۱) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) باف اتو داتو للاكي.

4. دوا اورغ سودارا فرمفوان سباف اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:

(۱) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) سودارا للاكي سباف.

(ج) باف اتو داتو للاكي.

(ح) سودارا فرمفوان سايو سباف.

دوا اورغ درفد وارث مندافت 1/8 يابت:

1 اييو، كتيك سماتي تياڊ:-

(۱) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ب) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(ت) برييلغ سودارا (دوا اورغ سودارا اتو ليه) سام اد للاكي اتو فرمفوان، سام

اد سودارا سايو سباف، اتو سباف اتو سايو، دان سام اد سودارا ايت ترحق مندافت فساك اتو تردنديغ.

2 دوا اورغ سودارا سايو اتو ليه، سام اد للاكي كدوا اتو فرمفوان كدوا اتو

سئورغ للاكي دان سئورغ فرمفوان. منكل للاكي دان فرمفوان حكومن سام

(دنهاكي سام بايق) (1) كتيك سماتي تياڊ :-

(۱) باف.

(ب) داتو للاكي.

(ت) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ث) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(۱) سودارا سايو كدودقكنن همير سام ماچم ذوي الارحام، درايت دكيرا سام انتارا للاكي دان فرمفوان. تيدق ماچم سودارا سايو سباف، اتو سباف. مريگيت ترحق عصبه جيگ برسام دكيرا للاكي ترحق دوا بهاگين حق فرمفوان

توجه اورغ درفد وارث ۲ یثترحق مندافت 1/6 بایت:-

1. باف، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، للاکی اتو فرمفوان.
2. ایو، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو للاکی اتو فرمفوان، اتو سودارا یغ بریلغ دوا اورغ اتو لیه.
3. چچو فرمفوان سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ^{انق} فرمفوان سهاج.
4. دائو للاکی، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، دان کتیک سماتی تیاد باف اتو سودارا للاکی سایو سباف اتو سباف.
5. سودارا فرمفوان سباف سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ سودارا فرمفوان سایو سباف.
6. دائو فرمفوان، سئورغ اتو لیه کتیک سماتی تیاد ایو.
7. سئورغ سودارا سایو، سام اد للاکی اتو فرمفوان.

منکل سکلین وارث ۲ فیهق للاکی فول مغمبیل فساک دغن جالن تعصیب (عصبه) ملینکن سوامی دان سودارا للاکی سایو. معنای مرهک مغمبیل سموا فساک کتیک سماتی تیاد وارث یغ مغمبیل فرض، اتو سبراف یغ لیه جیک اد وارث ۲ یغ مغمبیل فرض تیاد مغمایسی، ترکادغ اد جوک سمفی تیاد دافت لغسوغ کتیک اهل فرض تله مغمایسی سموا فساک.

اد للاکی فرکارا یغبرسغکوت فاوت دغن عصبه دان بهاکنین سای اد چاتنکن ددالم چهیا مستیک سیلا رجوع "باب التعصیب".

الْحَبْ

137 - اصل فرکتان "حَبْ" ایت فد لغه معنای: امفع، دندیغ، هالغ دان لاین ۲. دان فد ایستیله فرائض بایت تردندیغ درفد مندافت فساک ستله سئورغ ایت اد فداد سبب فرسکان.

باب حجب این ساغة فنتیغ دان ساغت مستحق دامبیل ایغانتن فد اورغیغ هندق ممبوات کیرا ۲۱ فرهاکین فساک، درایت علماء برکات: اورغ یغ تیاد ماهر دالم بهاکین حجب حرام مبری فتوی مسأله فرائض.

حجب ایت دوا ماچم. ساتو حجب دغن صفة یأیت تردندیغ دغن سبب اد فد وارث ساله ساتو درفد صفة ۲ یغ منجادی هالثن بکیما تله دپتاکن دهولو یأیت برلأینن اگام. کهمبان دان ممبونه.

دان کدوا حجب دغن وارث. یأیت تردندیغ ستغه ۲ وارث سمرت داتو للاکی دغن سبب باف. دنکینله ستروسن وارث یغ جاوه تردندیغ دغن ادان وارث یغذکت.

کمدین حجب یغکدوا این ترهاکی کفد دوا بهاکین فول: -

1. حجب نُقصان، یأیت تردندیغ درفد مندافت باقی کفد سدیکی، دسبوت جوك برینده درفد مندافت باقی کفد دافت سدیکی سمرت تردندیغ سوامی درفد مندافت ستغه (1/2) کفد ساتو فرامفت (1/4) دغن سبب سمائی اد ممفویائی انق.

2. حجب جرمان یأیت تردندیغ اتو کوکور تروس سئورغ وارث اتو بیراف اورغ درفد مندافت فساك.

افیل دسبوت "حجب" دالم باب فرئض مقصودن ایاله حجب حرمان

انم اورغ درفد وارث ۲ یغتیاد بوله کنا حجب سام سکالی یأیت: -

1. باف 4. انق فرمفوان

2. ایو 5. سوامی

3. انق للاکی 6. استری.

باکی مینغکن فمباچ دباوه این ساي سدیاکن سنارای مړك یغ تردندیغ.

فیق للاکی

1. داتو للاکی، تردندیغ دغن باف.

2. چچو للاکی درفد انق للاکی، تردندیغ دغن انق للاکی.

3. سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن باف، انق للاکی دان چچو للاکی.

4. سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مړك فد (3) تمبه لاکي دغن سودارا للاکی ساییو سباف.

5. انق سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن مړك فد (4) تمبه لاکي دغن سودارا للاکی سباف.

6. انق للاکی کفد سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مړك فد (5) تمبه لاکي دغن انق سودارا للاکی ساییو سباف.

7. باف سودارا سايو سباف تردنديغ دغن مړك فد (6) تمبه لاكي دغن انق سودارا لاكي سباف.
8. باف سودارا سباف تردنديغ دغن مړك فد (7) تمبه لاكي دغن باف سودارا سايو سباف.
9. انق لاكي كغد باف سودارا سايو سباف تردنديغ دغن مړك فد (8) تمبه لاكي باف سودارا سباف.
10. انق لاكي كغد سودارا سباف تردنديغ دغن مړك فد (9) تمبه لاكي دغن باف سودارا سباف.

فېق فرمفوان

1. داتو فرمفوان، تردنديغ دغن ايوو.
 2. داتو فرمفوان سبله باف تردنديغ دغن ايوو دان باف.
 3. چچو فرمفوان تردنديغ دغن انق لاكي اتو دغن دوا اورغ اتو لبيه انق فرمفوان.
 4. سودارا فرمفوان سايو سباف تردنديغ دغن باف، انق لاكي دان چچو لاكي.
 5. سودارا فرمفوان سباف تردنديغ دغن مړك فد (4) تمبه لاكي دغن دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، دان سودارا لاكي سايو سباف.
 6. سودارا سايو فرمفوان اتو لاكي تردنديغ دغن باف. داتو لاكي، انق لاكي، انق فرمفوان. چچو لاكي دان چچو فرمفوان درفد انق لاكي
- دالم رساله چھيا مستيك ساي اد سداكن جدول حجب باكي وارث ۲ فېق لاكي دان باكي وارث ۲ فېق فرمفوان بوله دجادېكن فندوان دغن سنغ.

چارا مغيرا

- 188 - كيرا ۲۱ يقدكهندكي دالم فرائض يأت دوا فركارا سهاج. فرتام: اصل مسأله، كدوا: تصحيح مسأله (صح مسأله).
- يقدكتاكن اصل مسأله ايت ايماله فراونوقآن يغ مولا ۲ بهاكين وارث ۲ دان يقدكتاكن صحن يأت سكورغ ۲ يلاغن يغبوله دسمفرناكن بهاكين تيف ۲ سغورغ درفد وارث ۲ دغن تېدق دفجه.
- مثالن سباكي چونتوه سمرت سغورغ ماتي منيغكلكن: تيك اورغ انق فرمفوان اصل مسألن 3 صح كغد 9 بكيمان جدول اين:-

9 • 3 x 3

2	
2	2
2	
3	1

2/3 {
 انق فرمفوان
 انق فرمفوان
 انق فرمفوان
 بيت المال

کتراعنن کولم فرتام اصل مسأله ايکوت مخرج فراوتوقانن، کران تیک اورغ انق فرمفوان فرضون (2/3) جادي مسألن 3 مک 2 درفد 3 بهاکن مرک تیدق بوله دهاکي کفد تیک کفلا (تیک اورغ) یغدفکيل جزاء السهم (1) درایت کناله دضریکن 3 جزء السهم ایت کفد اصل مساله جملهن 9 ایتوله صحن.

کمدین ضریکن 3 جزء السهم ایت فول کفد 2 سهم انق فرمفوان جادي 6 تیف ۲ سئورغ دافت 2 بهاکن درفد صحن مسأله. باقي 1 درفد اصل مسأله دان 3 درفد صحن مسأله جیک تیاد وارث عصبه یغلانن ترفولغ کفد بیت المال.

کمدین جیک وارث، ایت ترحق دغن جالن عصبه اصل مسألن ایکوت ییلاغن کفلال باکي یغ للاکي دوا بهاکن انتوق فرمفوان. اومقام سئورغ مانی منیفکلکن لیم اورغ انق للاکي سهاج اصل مسألن ایاله 5. سئورغ مانی منیفکلکن سئورغ انق للاکي دان سئورغ انق فرمفوان اصل مسألن ایاله 3 تیاد برکهندق کفد دصحن لاکي.

دان جیک وارث ۲ ایت ترحق دغن جالن فرض اصل مسألن اد توجه:-

مسأله 2، مسأله 3، مسأله 4، مسأله 6، مسأله 8، مسأله 12، دان مسأله 24.

جیک فرض ایت ساتو اصل مسألن ایاله مخرجن. دان جیک فرض ایت بریلغ سفرت دوا فرض هندقله دلیهت نسبه مخرجن انتارا دوا فرض ایت اد کالا برسروف دسبوت 'تَمائل' ادکالال برماسوق ۲ دسبوت 'تَدْأخل' ادکالال برموافقه دسبوت 'توافق' دان اد کالال براسیع ۲ دسبوت 'تَبَایُن'.

سکیرال تمائل هندقله دکیرا سفرت ساتو. جیک تداخل دکیرا یقبسر. جیک توافق ضریکن سنغه مخرج کفد مخرج یغلانن، دان جیک تباین ضریکن مخرج کفد مخرج.

اد لاکي مسأله جیک اهل ۲ فرض اتو عصبه ایت تیاد بوله دهاکي دان برقوق ۲ ساي تیاد سبوتکن دسبني کران ترلالو فتحغ. سیلا رجوع جهیا مستیک فصل 61 موک

76

(1) زمان سکارغ اورغ هیجا دغن 'سام'

الْعَوْل

139. معنا عول فد لغة اياه نأيك. تراغكت دان ترتيغكي. دان فد ايستيله باب فرائض معنائ: برتبه ييلاغن فد اصل مسأله دان كورغ فندافاتن أهل فرض درفد فرضون.
عول اين بوله برلاكو فد تيك مسأله سهاج درفد توجه مسأله. يأت مسأله 6.
مسأله 12 دان مسأله 24.

1 - مسأله 6 عول امفت كالي:-

(أ) عول كفد 7 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي دان دوا سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف
(ب) عول كفد 8 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي، ايو، دان سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف.
(ت) عول كفد 9 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، سئورغ سودارا فرمفوان سباف. سئورغ سودارا سايو دان ايو.
(ث) عول كفد 10 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، ايو دان دوا اورغ سودارا سايو.

2. مسأله 12 عول تيك كالي:-

(أ) عول كفد 13 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف دان ايو.
(ب) عول كفد 15 سفرت سئورغماتي منيغكلكن دوا اورغ اتق فرمفوان. سوامي ايو دان باف.
(ت) عول كفد 17 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري، ايو، دوا اورغ سودارا سايو دان دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف.
3. مسأله 24 عول سكال سهاج يأت عول كفد 27 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ اتق فرمفوان. ايو دان باف.

الْمُنَاسَخَات

140 فركتان "مناسخات" ايت جمع كفد "مُنَاسَخَه" اصل معنائ: مغيلاغكن، مغيهكن اتو مييندهكن. تجوانن دسيني يأت مسأله سئورغماتي منيغكلكن بيراف اورغ

وارث كمدین ماتی فول سئورغ درفت وارث ۲ ایت سبلوم دهاکی هرت فساك تركادغ ۲ سمفی بولافیسن ماتی تیاد دهاکی فساك سماتی یغفرام ایت. کتیک ایت بریلغله مناسخن. دغن سبب جامعن مقوبهکن مسأله اصل مك دنماکندي مناسخه.

افبیل ماتی سئورغ درفد وارث ۲ سماتی یغفرنام معلوم برهیاکی فساك هندقله دفریوات
دوا مسأله یغیرسندی ری (مسأله سماتی یغفرنام دان مسأله: سماتی یغكدوا). كمدین
تیغوق انتارا بهاكین سماتی یغكدوا درفد مسأله یغفرنام دغن مسألن جیك تیاد بوله
دبهاکی اد كالان توافق دان اد كالان تباين.

جيك توافق هندقله دضريكن وفاق مساله يگكدوا كغد مساله يغفرتام. براف جملهن
ايتوله جامع (فرهاكين يث منجنتوم دان مليفوتي)، دان جيك تباين هندقله دضريكن عين
مساله يگكدوا كغد مساله يغفرتام براف. جملهن ايتوله جامع.

مثال باکی توافق

54	$\frac{1}{18}$		$\frac{9}{6}$		
12	3	داتو فرمفوان	1	1/6	ايو
19	10	داتو للاكي	1	1/6	باف
		ت	2		
23	5	س. فرمفوان	2	2/3	{ اتق فرمفوان اتق فرمفوان

جامع

صح مساله يفتكروا

نسبه وارث

مساله سماني يفتقر تام

کپتار کوم یغفرنام مسألہ سمائی یغفرنام مسألہن 6. بہاگین ایو 1، بہاگین باف
1 بہاگین اتق فرمفوان تیف ۲ سئورغ دافہ 2.

کمدین ماتی سئورغ درفد انق فرمفوان ایت بکیمان یقئدتندا دغن حرف 'ت' فد کولم یقئکدوا تتکل ایت ایو سمانی یقئرنام جادی داتو فرمفوان نسبه کفد سمانی یقئکدوا دان باف جادی داتو للاکی. انق فرمفوان ایت جادی سودارا فرمفوان ساییو سیاف اتو سیاف

کمدین بوات مسالہ سمائی یغکدوا فد کولم یغکتیک یأیت اصل مسألن 6 صح
کند 18، بهاکین داتو فرمفوان 1/6 یأیت 3، داتو للاکی برسام سئورغ سودارا فرمفوان

سایو سیاف اتو سیاف ترحق مقاسمه، باکی داتو للاکی دوا بهاکین سودارا فرمفوان
 یأیت 10 دان بهاکین سودارا فرمفوان 5، ستله ایت لیث نسبه مسأله یثکدوا (18) دغن
 بهاکین سماتی یثکدوا درفد مسأله یغفرنام یأیت (2) مک انتارا کدوان 'توافق' یعنی 18
 اد ممفویهای سفاروه یأیت 9 لتفکن دأتس مسأله یغفرنام دغن دتاروه ساتو سمفغ، دان 2
 اد ممفویهای سفاروه یأیت 1 لتفکن دأتس مسأله یثکدوا دغن دتاروه ساتو سمفغ،
 کمدين ضرهکن 9 کفد 6 جادي 54 ایتوله جامعن.

ستله ایت ضرهکن 9 کفد 1 بهاکین ایو فد کولم یغفرنام دافت 9 دان ضرهکن
 1 یثدأتس سمفغ کولم یثککک کفد 3 بهاکین داتو فرمفوان دافت 3 چمفورکن دغن 9
 جادي 12 دالم جامع. دمکینه دفریوات فد بهاکین باف دان اتق فرمفوان یثکدوا یأیت:-
 $9 = 1 \times 9$ ، $10 = 10 \times 1$. $9 + 10 = 19$ ایتوله بهاکین باف دالم جامع.
 $18 = 2 \times 9$ ، $5 = 5 \times 1$. $18 + 5 = 23$ ایتوله بهاکین اتق فرمفوان دالم جامع.

مثال باکی تباین

	432	$\frac{5}{18}$		$\frac{18}{24}$	
	87	3	داتو فرمفوان	4	ایو
			ت	5	انتق فرمفوان
	115	5	س. فرمفوان	5	انتق فرمفوان
	230	10	س. للاکی	10	انتق للاکی

1/6

عصبه

کپتان:- ستله ماتی سغورغ درفد انتق فرمفوان مک ایو کفد سماتی یغفرنام جادي
 داتو فرمفوان کفدات، انتق فرمفوان جادي سودارا فرمفوان کتاکنله سایو سیاف، دان انتق
 للاکی جادي سودارا للاکی کتاکنله سایو سیاف.

مسأله سماتی یغفرنام اصلن 6 صح کفد 24. بهاکین ایو 4، بهاکین انتق فرمفوان
 تیف 2 سغورغ دافت 5 دان بهاکین انتق للاکی 10.

مک نسبه انتارا (5) بهاکین سماتی یغفرنام دان (18) مسأله

سماتی یثکدوا ایت 'تباین' لتفکن 18 دأتس 24 دغن ساتو سمفغ دان 5 دأتس 18
 دغن ساتو سمفغ کمدين ضرهکن 18 ایت کفد 24 جاديله جامعن 432.

لفس ایت ضرهکن 18 کفد 4 بهاکین ایو دالم کولم یغفرنام جادي 72 دان ضرهکن
 5 کفد 3 بهاکین داتو فرمفوان دالم کولم یثککک جادي 15 چمفورکن 72 دغن 15
 جادي 87 ایتوله بهاکین دالم جامع.

دمکینه دفریواتن فد انتق فرمفوان دان انتق للاکی.

وصية

141 - فرکتان وصية ايت فد لغة معناں مہموغکن سسوات فرکارا دغن فرکارا یغلان یعنی برفسن متا ہواتکن سسوات. انتوق سسوات. دغن معنا این فرکتان 'الایضاء' ترماسوق دالم فرکتان وصية سمرت برفسن متا جاگاکن انق اتو متا بایرکن هوتغ دان سباکین.

منکل معناں (وصية) فد شرع (تیدق ترماسوق فرکتان الایضاء) بایت مندرماکن حق کفد سسوات کبجیکن یقدسندرکن اتو یغدکنتوغکن سلفس ماتی. سمرت سعورغ برکات 'ساي بروصية انتوق زهد بکین ۲ بايقن درفد هرت ساي، اتو بروصية انتوق مسجد ايت بکین ۲ درفد هرت ساي. معناں لفس ماتي (1) تنافي جيک اي مڱکوناکن فرکتان لاین درفد وصية مستحق دسبوت لفس ساي ماتي. سمرت کتال بري کفد زهد بکین ۲ سلفس ساي ماتي، این فون وصية جوك نماں.

اداله روکن وصية ايت امفت فرکارا:-

فرتام : اورغيغ بروصية دسبوت موصی.

کدوا اورغيغ اتو فيق یغدوصيتکن کفدال. دسبوت موصی له.

کتیک بندا اتو بارغ یغدوصيتکن. دسبوت موصی به.

کامفت. ضیغه.

1 صح وصية درفد تيف ۲ اورغيغ اد ميلیک هرت، برعقل، مردهیک، دغن کهندقن (نیدق دققسا)، دان اورغيغ کنا تکه اوله محکمه کران دغو اتو کران بايق هوتغ (نیغکرافسي) صح بروصية کران چاکفن بوله دفاکي دان مریک فون اد کایمین برکهندقکن فهلا. مک تیدق صح وصية درفد کانتق ۲. اورغ کیلا. اورغ فیم. هب کالیفون مکاتب دان اورغيغ دققسا.

2 اورغ اتو بندا یغدوصيتکن کفدال ايت اد دوا ماچم فرتام وصية کفد مانسی (اورغ) اتو کدوا وصية کفد فيق.

جیک وصية کفد مانسی هندقله اي بوليه مملیک کتیک ماتي اورغيغ بروصية درایت نیدق صح وصية کفد اورغيغ سوده ماتي دمکین جوا کفد بناتغ کران اي تیدق بوليه مملیک، تنتو اورغ دان اد (موجود) کتیک بروصية.

(1) سندرائن سلوم اجماع فرمان توہن 'بِنْ بَغْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا اَوْدُنْ' النساء اية 10 ارتق دباکي فساك ايت سلفس وصية اتو دبایر هوتغن. دان حدیث ۲ سمرت حدیث این ماجه 'الْمَخْرُومُ مَنْ حَرَّمَ الْوَصِيَّةَ' ارتق یغدکناکن اورغيغ کمفون (درفد مندافت فهلا) ايت اماله اورغيغ تباد برهوات وصية.

دان جيڪ وصىة كغد فيبق دشرطكن تيدق كران معصية، مك تيدق صبح وصىة
قران كغد اورغ كافر اتو انتوق مباحونكن كريجا دان سباكين تنافي صبح وصىة كغد فيبق
يغتياذ تنتو سفرت وصىة في سبيل الله (سبارغ كيجيكن).

3. صبح دوصيتكن تيف ۲ بارغ اتو بندا يغ معلوم (يغدكتهوي) مسكيفون
سد يكيه سفرت دوا ييجي كندوم، دان صبح وصىة بندا يغ نجيس يغبوله دامبيل منفعة
درفداڻ سفرت انجيغ يغبوله داجر انتوق فربروان. تاهي ۲ لمبو انتوق بوات باج. كوليت بناتغ
يغبوله دسامق دانسباكين.

صبح دوصيتكن بندا يغبلوم اد سفرت وصىة بري بواه ۲هن يغ اكن برپواه ننتي، اتو
انق بناتغ يغ اكن كلوار درفد فروت ايون دانسباكين تنافي هندقله دكيرا بارغ اتو بندا
يغدوصيتكن ايت تيدق ليهه دري ساتو فرتيك هرت سماتي (دلولسكن وصىة ايت اتس
ساتو فرتيك سهاج درفد هرت سماتي ستله دتولق هوتغن)، سكيران سسئورغ اد
مفوياي هوتغ سهيغك هاييس هرتان نسچاي تيدق لولس وصيتن سام سكالې.
يغ ايلوقن باكي سسئورغ ايت جاغن بروصىة ليهه دري ساتو فرتيك هرتان ماهن يغ
ليهه ايلوق لاكي كورغ درفد ايت.

سكيران سسئورغ بروصىة ليهه دري ساتو فرتيك درفد هرتان ستغه علماء بركات
جرام منكل ستغنن مفتاكن مكروه. مك يغ ليهه ايت ترهنتي اتس كايدنين دان كلولوسن
درفد وارث يغ خاص (بوكن وارث عام يأت بيت المال)، سكيران مريك ملولسكن صبحله
اي دان جيڪ تيدق ملولسكن تباداله صبح.

دمكين جوا تيدق صبح وصىة كغد ستغه ۲ وارث ملينكن دغن اد ايدين درفد وارث ۲
يغباقې (جيڪ وارث يغباقې برستوجو لولسله وصىة ايت دان سياف يغتياذ برستوجو
تيدقله لولس فد حقن).

4. دشرطكن فد صيغة يأت ماهو اد لفظ (ايجاب) يغ مننجوقكن كغد ممبري
سلفس ماتي، سام اد تراغ پات (صرع) سفرت: ساي وصيتكن كغداڻ بکين ۲ درفد
هرت ساي. اتو ساي بري دي بکين ۲ سلفس ماتي ساي. اتو ساي هيپهن بکين ۲
كغداڻ سلفس ماتي ساي. اتو انتوق بکين ۲ درفد هرت ساي سلفس ساي ماتي.

اتو لفظ سينديران (كنايه) سفرت: سفلان ايت ترحق درفد هرت ساي. چاكف
ماچم ايت بولي جادي وصىة دان بولي جادي هييه مك ترفقساله برکهندقكن كغد بيه.
سكيران اي ماتي فد حال تياذ دكتهوي نيتن ايت نسچاي باطل چاكف ايت تيدق
جادي اف ۲. دمكين جوا جيڪ اي مموات سورة وصىة يأت برکهندقكن كغد نيه
كران سورت ايت ترماسوق دالم كمفولن كنايه.

وصية ايت جادي لازم (مستي) افيل ماتي اورغيغ بروصية، تافي لازم ايت دغن
 اد ترمان (قبول) سكاليفون ترليوات درفد اورغيغ دوصيتكن كفدا، اورغيغ ترتتو
 سكاليفون بريلغ^۲ اورغن. دان جيك تيدق ترتتو اورغن سمرت كتا: ساي وصيتكن
 بكن^۲ درفد هرت ساي كفد فقير^۲ سهاج تيدقله دشرطكن اد قبول. دان بوله دبري كفد
 نيك اورغ سهاج درفد فقير^۲ ايت ايتفون تيدق مستي سام بايق.
 تيدق صبح قبول اتو منولق (دري منرما) دالم ماس هيدوف يغبروصية كران بلوم جادي
 حقن.

سكيرا اورغيغ دوصيتكن ايت ماتي ليه دهولو درفد اورغيغ بروصية نسجاي باطلله
 وصية ايت كران بلوم جادي لازم.
 هاروس باكي اورغيغ تله بروصية مناريق باليق وصيتن سمرت كتا: ساي باطلكن
 وصية ساي ايت اتو ساي فسخكن.

جيك اي بركات: ساي وصيتكن كفد زهد بكن^۲ درفد هرت ساي، كمدين كتا
 فول: ساي وصيتكن هرت ايت كفد عمر.. چاكف ماچم ايت بوكن برمعنا مناريق باليق
 ماخن هرت ايت دانتارا زهد دان عمر سسته سئورغ. سمرت اين جوك حكمن جيك
 دسبونكن بيراف اورغ، دباكي دانتارا مريكييت منورة قدرث.

سلاين درفد وصية يغبوله منداتفكن منفعة دان فهلا كفد سماتي مك وارث^۲ كفد
 سماتي دكالفكن برهوات صدقه دان سبارغ كيجيكن انتوق سماتي سمرت موافكن
 مصحف (قران)، مباحونكن مسجد، مندرماكن كفد اتق يتيم دان سباكين ترماسوقله
 مندهاكن باكي مريكييت تراوتام كدوا ايوب باف دان مباحاكن قران دهديهكن فهلال كفد
 مريكييت.

الْأَيْصَاءُ

142 - الْأَيْصَاءُ بكيما داول باب وصية ايت معنال برفسن، جادي فركتان وصية
 مقندوغي دوا معنا (ا) معنا مندرماكن حق كفد سسئورغ يغبركتوغكن دغن لفس ماتي.
 (ب) معنا مبري كواس كفد سسئورغ ملاكوكن سسوات كرج يغبرسفكوت فاوت
 دغن كاواغن.

دالم معنا يشفكدوا اين دسبوت 'الْأَيْصَاءُ' سمرت دكتا 'أَوْصِيْتُ لِفُلَانٍ بِكَذَا' ازين
 ساي اغكت سفلان ايت ممبوات بكن^۲. اتو كتا 'وَصِيَّتُهُ إِذَا جَعَلْتُهُ وَصِيًّا' ازين
 ساي سوده اغكت دي جادي فمكغ امانه اتس هرت ساي دانسباكين.

مك روكتن املت فرکارا. فرتام اورغیغ برفسن دسبوت مُوصُ جوڭ. کدوا اورغیغ داغکت دفغکیل وَصِيَّ (فمکغ امانه) کتیک فرکارا یغدفسنکن دفغکیل مُوصِي فِيهِ دان کأملت صیغه.

دشرطکن فد اورغیغ برفسن (مُوصِ) دالم فرکارا مبابر هوتغ، دالم فرکارا ملولسکن وصیتو، دالم فرکارا بارغ ۲ تومفاغن دان دالم فرکارا فنجامن، سام ماچم شرط اورغیغ بروصیه یغ لفس (اد میلک هرت، برعقل، مردهیک دان دغن کهندقن سندیری).

دان دالم فرکارا منجاڭ انق کچیل ۲ اورغ کیلا دان یغ دتکه دغن سبب دغو، دتبه لاکي شرط یأیت مُوصِ ایت اد کواس اتس مرک دري سچق مولا لاکي سمرت باف اتو داتو (مُوصِ ایت باف اتو داتو کفد انق کچیل دان ساومفمال ایت).

دشرطکن فد اورغیغ دفسن (وَصِيَّ) ایت اسلام، بالغ، برعقل، مردهیک، اد امانه، (عادل) سکالیفون فد لاهیرن سهاج دان اد کچردیقکن دالم منتدیرکن فرکارا ۲ یغداوروسکن.

شرط ۲ این دکهندقکن ایاله فد وقت ماتي مُوصِ تیدق فد وقت بروصیه اتو انتارال دغن ماتي. جکلو سئورغ بروصیه کفد بودق کمدين افیل اي ماتي بودق ایت سوده بالغ نسجاي صح وصیتو.

دشرطکن فد فرکارا یغدوصیتکن (مُوصِ فِيهِ) یأیت اوروسن یغبرسغکوت فاوت دغن کاواغن، درایت تیدق صح وصیه فد مذهبونکن انق اتو چچو مُوصِ یغ کچیل کران اي اورغ لاین (اجنبي) دان تیدق صح دالم فرکارا معصیه سمرت ممبتو مموات کرچا دان سباکین.

دشرطکن فد صیغه ماهو اد لفظ ایجاب درفد مُوصِ سمرت کتال 'أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ' اریئن ساي برفسن کفد اندا دالم بکین ۲. اتو 'جَعَلْتُكَ وَصِيًّا' اریئن ساي اغکت اندا جادی فمکغ وصیه ساي دالم حال بکین ۲.

هاروس دکنتوغکن دغن ماس اومفام ستاهن، اتو دغن سسوات سمرت سهغک انق ساي بالیق دري لوار نکري. دان دشرطکن جوڭ قبول سلفس ماتي مُوصِ، تنافي بوله • چوکف قبول ایت دغن منجانکن کرج تا فایه برلفظ.

فندیقن اِیْصَاء این همفیر سام دغن "ترسدید" دالم بهاس اغکریس. اورغیغ ممکغ ترسدید ایت دفغکیل 'ترستی' دان اِیْصَاء این تیدق اد کقواتنن جیک تیدق ددفرکن دمکمه.

الْوَدِيعَةُ

148 - "وديعه" ايت معنال فد لغة ملتقن سسوات بارغ فد اورغيغ بوكن دي فول نتوق دسيمفنن اتو دفليهارا. دان فد شرع معنال: عقد تومفغ بارغ يغ مڤهندقكي دفليهارا (1).

جاديله وديعه ايت امانه دالم تاغن اورغيغ دتومفغكن. حڪمن سنة دترما باكي اورغيغ اد امانه بوله منجاك دان ميمفنن سكيڙاڻ دسيٽو اد اورغ لائن جوڳ يقبوله ميمفنن، كالو تيدق اد اورغ لائن جادي واجب فول اي منريما (2). تنافي حرام اي منريما جيڪ اي تياڊ فرچياكن ديريڻ بوله منجاك.

اذاله روڪن وديعه ايت امفت فرڪارا فرتام، بارغ اتو بنڊا يغدتومفغكن دسبوت 'وَدِيعَةُ'. كدوا، صيغة (لفظ). كتيك، اورغيغ منومفغكن دسبوت 'مُودِع' دان كامفت، اورغيغ منريما تومفاغن دسبوت 'وَدِيع'.

دشرطڪن فد اورغيغ منومفغكن دان اورغيغ دتومفغكن سام ماچم شرط مُوَكَل دان وڪيل يغتله دپتاكن دبابن يآيت كدوا ۲۱ هندقله درفد اورغيغ لايق مغلولا هرتاڻ سنديري. مڪ جيڪ بودق كچيل اتو ساومفماڻ منومفغكن سسوات بارغ كفد سغورغ نسچاي واجب اورغ ايت مڤكتين جيڪ برلاكو كروسقن دمڪين جوا سباليقن (تيدق واجب اتس بودق مڤكتي جيڪ يغ منومفغكن ايت اورغيغ سوده بالغ).

اورغيغ ممڪنغ تومفاغن (الوديع) واجب منجاك تومفاغن (وَدِيعَةُ) ايت دان ميمفنن دتمفت يغ سلامت.

بيلا دڪتاكن وديعه ايت امانه تيدقله واجب اي مڤكتي بارغ ايت جيڪ برلاكو كروسقن اتو كهيلاغن ملينڪن دغن سبب اد كچواين درفداڻ سفرت دفيندهڪن دري ساتو تمفت يڤتركاوَل كفد تمفت لائن يغتياڊ سلامت. اتو دبرهڪن كفد اورغ لائن دسوره ميمفنن دغن تياڊ ايڏين توانن دان تياڊ عذور، اتو اغڪن ممولعڪن باليق بيلا توانن سوده برڪهندق دانسباڪين.

(1) سندرانن فرمان توهن 'إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا' سورة النساء اية 58. ازيڻ بهواس الله مهوره كامو ممولعڪن باليق بارغ ۲ اورغ يهدامانهن، كفد توان ۲ فوهاڻ.

دان سفرت حديث 'أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَىٰ مَنْ أُكْمِنْتَكَ وَلَا تُخْنِ مِنْ خَائِنِكَ'. ازيڻ هتقله اڱكو فولعڪن امانه اورغيغ فرچياكن اڱكو دان جاغن اڱكو خيانتڪن اورغيغ خيانتڪن اڱكو.

(2) دالم ڪتاب مطع البدن منترجههڪن وديعه ايت كفد برڪيريم فد فنڊافت ساي ايت تيدق تفت.

سکیرال برلاکو. فرسلیسین انتارا اورغیغ منومفککن بارغ (مُودِع) دان اورغیغ منرما نومفاغن (وَدِيع) اومقام برکات وديع : بارغ ايت سوده دڦولغ. دان برکات مودع بلوم، فد حال سقسي تيدق اد نسجاي دترما چاکف وديع ايت دغن سومفه، مسکيفون ماس مودع منومفککن دهولو اد سقسي کران اي سوده دفرچياکن اورغ ايت برارقي چاکف داوتماکن.

سکیرال وديع مختاکن بارغ نومفاغن ايت بناس دغن تياد مپوتکن سبین اتو مپوتکن سبب پخترسیموي سڦرت دچوري اورغ نسجاي دهنرکن چاکف ايت دغن سومفه. دان جيک اي مپوتکن سبین یغ پات سڦرت کباکران سدغ کباکران ايت دکتهوي عموم یغ میمغ تيدق بوله سلامة بارغ سڦرت ايت نسجاي دهنرکن چاکف دغن تا فایه برسومفه.

اد فون جيک بوله جادي سلامت اتو بوله جادي تيدق نسجاي دهنرکن چاکف دغن برسومفه. دان جيک تيدق دکتهوي سبب یغ پات بکيمان دعوانن نسجاي تيدق دترما چاکف ملینکن دغن اد سقسي.

الْوَقْف

144 - اصل فرکتان وقف ايت فد لغة معنای برهنتي دان مناهن. دان معنای فد شرع پایت مناهن هرت پخترتنتو یغبوله دامییل منفعتن سرت ککل ذاتن. دان فوتس کواسر، انتوق کجیکن کران الله.

وقف این حکمن سنة دان فهلال برنجنغن (1) بوکن فد ماس هیدوف سهاج ماهن برجالن تروس فهلا اتو کنجرانن سلاکي وقف ايت اد دان ماسیه دحياتي سهفک هاري قیامة.

روکنن امفت فرکارا فرتام اورغیغ بروقف، دسبوت 'واقف' کدوا بندا اتو بارغ پخلوقفککن دسبوت 'مَوْقُوف' کتیک اورغیغ اتو فیهق یغ دوقفکن کفدا، دسبوت 'مَوْقُوف عَلَيْهِ' دان کامفت صیغه پایت لفظ وقف.

(1) سندران سلوم اجتماع فرمان توهم 'لَنْ تَقَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِنْ مَّا تُحِبُّونَ' سورة العمران ایه 92. ایتین کامو تيدق اکن منجالي کجیکن سهفک کامو بلنجاکن (کران کجیکن) ددند اف بارغ یغ کامو ساهي. دان حديث مسلم 'إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ صَدَقَةٍ جَابِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُوهُ' ایتین انیل مانی سغورغ انف ادم نرفتسله عمالن ملینکن تیک فرکارا (تيدق فونس) فرتام صدقه یغ مقالو (برککالن) مقصود وقف کدوا اتو علم پخیرکون کتیک اتو اتق پشایک مندهاکن باکین.

(۱) روکن فرتام (واقف) دشرطکن اي اورغيغ لايق مندرما دان دغن کهندقن سنديري. سکاليغون اياث همب مُبَغَضْ (دالم تيمفوه کيليرانن) (1) دان سکاليغون اي اورغ کافر صح وقفن مسکيفون کران ممبوات مسجد (2).

درايت تيدق صح وقف اورغيغ دققسا، کانق ۲ دان اورغيغ دلارغ مغوروس هرتال دغن سبب مفلس (بيشکرافسي). تتاي فميرپته صح مواقفکن درفد بيت المال.

(ب) روکن يگکدوا (موقوف) دشرطکن بندا اتو بارغ يغبوله دامبيل منفعة درفدات، بارغيغ ترتنتو، ککل عينن (ذاتن) دان دغوپاي اوله يغبورقف (واقف) دانلاکي شرطن بارغ ايت بوله دفيندهکن ميليکن دري سئورغ کفد سئورغ يغلأين. سام اد بارغ ايت بوله دکراف سمرت کروبو اتو تيدق سمرت تانه دان رومه.

صح وقف رومه اتو فوهن بواه ۲هن يغبواد دأتس تانه دغن سبئر ميليک اورغ اتو يغدسيوا. سکاليغون کمدينن اکن کنا روبوه اتو دجابوت اتو دتبغ لفس ايت جيک اد کونا لاکي تنفله اي جادي ميليک اورغيغ دوقفکن کفدا.

تيدق صح دواقفکن منفعة (ککونا) سباج سمرت دودق دالم رومه سدغ رومهن تيدق دوقفکن کران منفعة ايت بکن عين.

دان تيدق صح وقف الة ۲ فرماينن يغ مليکاکن اتو بندا ۲ يغتيا دهارافن بوله دافت منفعة درفدات سمرت کلدي اتو همب يغ سوده توا اتو بندا يغتيا د بوله دافت منفعة درفدات مليکن دغن دناساکن عينن سمرت مکانن. کران مقصود وقف ايت ماهو بارغ ايت ککل.

(ا) روکن يگکتنيک يغدهقفکن کفدا (موقوف عليه) دشرطکن فد اورغيغ اد فد ماس ايت سمرت اتق ۲ دان چچو ۲ يغتيا د برفوتس (برفنجغن) مٹ تيدقله صح وقف اتس اورغيغ کن دلاهيرکن اتو وقف اتس اتق سفلان فد حال فلان ايت تيدق اد اتق.

(ث) روکن يگکأمفت صيغه دشرطکن اد لفظ يغ. مننجوق کفد مقصود سمرت ساي وقفکن رومه اين کفد زينه دان ذريت: اتو ساي وقفکن رومه اين کفد فنتوت ۲ اتو کفد فقير ۲ اتو ساي وقفکن تانه ابن حادي مسحه.

(1) مُبَغَضْ ايت همب سفاروه مردهيک بکيمان اکن دهاکن دباب مردهيکاکن همب اخير کتاب دسيبي قول يغ معتمد صح وقفن مطلقا.

(2) سکاليغون اورغ کافر ايت تيا د برنية عبادة (صح وقفن کران دغنداغ دري سکي معند کيت) دان دغن وقفن ايت تيدق منجاديکن دي اسلام والوفون اي ايت ميسرکن مسجد اتو دغنداغ حرمة سباجي تمفت عبادة. کران اسلام تيدق بوله جادي مليکن دغن برتوتور دوا کلمه شهادة سباليقن اورغ اسلام منجادي کافر (مرتد) جيک اي ميسرکن کدودفکن کزجا کران کفر ايت بوله جادي دغن نية.

دغن شرط تیدق دوقتوکن ماسو سفرت ستاهن اومفمال. مک جیک سئورغ برکات
'سای وقفکن بندا این کفد زهد سلما ستاهن نسجای تیاد صح.

فد ملقسناکن اوروسن وقف ایت هندقله منوره اف یغدشرطکن اوله توان فوڤ وقف
(الواقف)، مک جیک ای منشرطکن وقف هوستیل انتوق فنتتوت کلیه اومفمال نسجای
تیدق دلولسکن فنتتوت یغلاین مندودقکی دسیتو. اتو شرطن وقف مسجد انتوق سوات
فواق تیدق دلولسکن اورغ لاین درفد فواق ایت سمبیغ دسیتو. جادی شرطن ایت
سام سفرت نصر شرع تیدق هاروس دلغکر اتو داوبه ۲

توان فوڤ وقف اد حق منجادی ناظر (فغوروس) اتس وقفن ایت دان جیک ای
منشرطکن اورغ لاین منجادی ناظر هندقله دایکوت شرطن ایت، سکیرال ای تیاد
منشرطکن سیاف ۲ ترفولقله فرکارا ۲ ایت کفد قاضی.

شرط اورغیغ منجادی ناظر ایت هندقله درفد اورغیغ عادل، جواتن ایت ایاله جواتن
فغوروس ای ترحق مندافت کاجی درفد توان وقف (جیک چوکف شرطن) اتو درفد
حاصل وقف جیک اد، دان جیک تیاد حاصل هندقله دبایر درفد بیت المال اتو درفد
درماون ۲. تیدق کنا اتس اورغیغ یغدوقفکن کفدال اتو اتس فیبق یغدوقفکن.

توان وقف بوله ممجت اورغیغ داغکن منجادی ناظر دان ممکنیکن اورغ لاین دتمفت
ایت.

الْجَنَائَاتِ

145 - فرکتان الجنایات ایت جمع کفد جنایه، معنال ملاکوکن کسلاهن دغن

مبونه اتو مموکل اتو سباکین درفد فرکارا یغ مواجیکن حد اتو تعزیر (1).

اورغیغ ملاکوکن ایت دسبوت 'جانی' دان یغ کنا فوکل دسبوت 'مجنی علیه'.
جنایه ایت اد دوا ماچم. فرتام جنایه فد اغکوت سفرت بونه، فوکل دانسباکین کدوا جنایه
فد هرت سفرت رومفق، چوری دانسباکین.

(1) فونجا تمبول حکم جنایه این درفد ایه قران 'يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى. سوره
البقره ایه 178 ازیڤ واهی اورغیغ برایمان دفرسوکن کاتس کامو قصاص (دبونه بالس) دالم حال فیهونن. دان
حدیث ۲ سفرت حدیث بخاری دان مسلم 'اِجْتَبِوا السَّبْعَ الْمَوْبِقَاتِ قِيلَ وَمَا مِنْ بَارِسُؤْلِ اللَّهِ قَالَ الشَّرْكُ
بِاللَّهِ تَعَالَى وَالسَّخَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ
الْأَرْخِفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْفَافِلَاتِ' ازیڤ هندقله کامو (واجب) منجاوهی درفد توجه فرکارا یغ
ممناساکن سمه صحابه: اف بندال ایت با رسول الله؟ سبدا: شریک مهورتوکن توهن. سحر، مبونه پاوا
اورغیغ دحرامکن الله ملینکن دغن سبزل. ماکن ربا، ماکن هرت اتق یتیم، لاری دري ملاون اورغ کافر یغ
میراخ اورغ اسلام دان منوده فرمفوان محسنه یغ سوچی دغن زنا.

مېبونه اورغ ايت اد تيگ ماچم:-

(۱) مېبونه دغن سفهاج.

(ب) مېبونه دغن ترسالة (تيدق سفهاج).

(ت) مېبونه مېروفائي سفهاج.

1 - مېبونه دغن سفهاج ايت اباله سثورغ موكل اورغ لاین دغن الله يغ بياسن بوله مېبونه دغن نجوان هندق مېبونه.

اورغيغ ملاكوكن فربونين دغن سفهاج اين واجب دبالس بونه دالم بهاس عرب دسبوت قصاص. دالم باب اين ساي مځگونانن فركتان ايت کران گنتي بارغيغ بناس ايت مځيکوت جنيسن. دالم باب جنايه اين بايق مځگونانن فرکتان مېبونه کران ايتوله يغ غالبن دان يغ ليه بسر، فد حال مفرات اغکوت، اتو ملوکاکن اغکوت دان مځيکوتکن صفة سفرت عقل، فندغران دان فغليهانن حکم سام ماچم مېبونه جوگ (ترهائي کفد تيگ ماچم).

مک جیک اورغيغ کنا فوتغ تاغن اومفان (جني عليه) اتو وارث اورغيغ کنا بونه معافکن بالس فوتغ اتو بالس بونه دغن ممتا بابر (دیه) (گنتي روکي) بغمکدين درفد اين ساي گوناکن فرکتان ديه سهاج. واجبله اتس اورغيغ ملاکوکن جنايه ايت مبابر ديه بغبرات (مُغْلَظَه) برکتوغ کفد هرتان (1). سباليقن جیک دمعا فن سما سکالي گونگورله قصاص دان گونگورله ديه ايت.

2 - مېبونه دغن ترسالة (تا سفهاج) يایت سثورغ دغن نيه (قصد) منيمبق اتو موكل سسوات بندا سفرت کيجغ اومفان تيبا ۲ ترکنا کفد مانسي، اتو اي هندق منيمبق زيد تيبا ۲ ترکنا عمر، اتو نياد نيه لغسوغ هندق ملاکوکن جنايه ايت سفرت اي ترجاتوه تيبا ۲ سنجاتن ملتوف اتو ترهنم کفد اورغ لاین دان ماني اورغ ايت مک تباداله کنا قصاص اتسن، بهکن واجب ديه سهاج يایت ديه يغ ريغن (مُحَقَّقَه) واجب اتس وارث ۲ يغدسبوت دالم بهاس عرب ”عَاقِلَه“ دالم تيمفوه تيگ تاهن.

3 - مېبونه مېروفائي سفهاج ايت اباله سثورغ موكل اورغ لاین دغن بندا يغبياسن تيدق مېبونه فوکل يغ ماچم ايت سفرت دفوکلن دغن روتن اتو نوغکت بغتياد قواة فوکلنن. تيبا ۲ ماني اورغ ايت. مک تباد کنا قصاص اتسن بهکن واجب ديه بغبرات (مغلظه) سهاج.

بغتمقصودکن دغن وارث ۲ بغدکتانن عَقِلَه ايت دسيني اباله قرابه يغ لاکي ۲، مکلف، بغلأين درفد بساف اتو اتق، سفرت سودارا ۲، اتق ۲ سودارا دان بساف ۲ سودارا،

(1) مسکيفون جاني تيدق يزستوجوکران اد حديث بغدروايتکن اوله اليهني درفد مجاهد دان لاین مهانکن بهوا دالم شريعة نبي موسى واجب قصاص سهاج تيدق اد لاین (مسن بالس بونه). دان دالم شريعة نبي عيسى قول واجب ديه سهاج (تباد قصاص) مک دغن نجوان مېري کريغانن کفد اومه نبي محمد صلی الله عليه وسلم الله تعالى مېري فيليه انتارا قصاصي دان ديه.

سکیراڼ تیدق اد مریکیت واجب اتس بیت المال دان جیک تیاد جوک واجبله دیه ایت اتس اورغیغ ملاکوکن جنایه ایت سندیری.

شرط واجب قصاص فد بونه یغ ستهاج ایت امفت فرکارا فرتام فمبونه ایت بالغ، کدوا برعقل، کتیک بوکن باف کفد یغ کنا بونه. کأمفت یغ کنا بونه ایت تیدق کورغ کدودفکن اتو طرفن درفد یغ ممبونه سفرت کافر اتو همب. (1).

مک تیاد قصاص جیک فمبونه ایت بودق اتو اورغ کیلا اتو باف اتو داتو کفد یغ کنا بونه اتو یغدهبونه ایت کافر اتو همب.

یغدمکین هندقله دبالس بونه اورغ لاکي^۲ دغن سبب ممبونه اورغ فرمفوان، اورغ عالم ممبونه اورغ جاهیل، اورغ کاي ممبونه اورغ مسکین، اورغ مودا ممبونه اورغ توا دان سباکین.

دمکین جوا دبالس بونه سوات فاسوقکن (جماعه) سکالیفون رامی دغن سبب ممبونه اورغ سئورغ. مسکیفون برلأین^۲ چارا فوکل دان چارا لوکان (اد یغ قواة دان اد یغ یغن) اتو مریک برامی^۲ منجمفکن اورغ ایت کدالم کاوغ اتو دري اتس بوکیت کباوهن اتو کدالم سوغي (2).

سکل شرط یغدکناکن فد بالس بونه دشرطکن جوک فد بالس لوک اتو فاته تاغن دانسباکین، دمکین جوا فد جدره هیلغ منفعة اغکوت سفرت هیلغ فغلیهاتن اتو فندغران اتو فراسان، دان تمبه لاکي دوا شرط فرتام سام تنتغ نام یعنی تاغن کانن دغن تاغن کانن دان تاغن کیری دغن تاغن کیری دان ساومفماڻ.

کدوا فد اغکوت یغ مموکل دان یغدفوکول ایت تیدق اد ساکیت لومفوه مک جیک اد فپاکیت ایت تیدقله اد قصاص. درایت تیدق اد قصاص کران تاغن اتو کاکي اورغیغ اغکوتاڻ بأیک دان صیحه دغن سبب مقرت تاغن اتو کاکي اورغیغ اد فپاکیت لومفوه، مالهن کنا دیه سهاج یغ لایق دغن.

(1) این فد نکړي یغدفهنته سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام ادفون دنکړي کیت منوره فرلیکآن تیاد یذا انتارا مسلم دغن یغبوکن مسلم دالم مسأله سفرت این درایت تیغ^۲ رعیة نکړي این واجب فاتوه کفد اونداغ^۲.

(2) کران امام مالک اد مروایتکن یو سیدنا عمر رضی الله عنه اد محکوم بونه بالس کفد لم اتو توجه اورغ دغن سبب ممبونه سئورغ لاکي^۲ دغن دفردای اتو دچولیک دسوات تمفت یغ سوپی یغتیاد دتمق اوله اورغ. دان بلیو. برسېدا: سکیراڼ اورغ یغاد دهندر صنتاء (کفلا نکړي یمن) این برهوات دمکین نسجاي ساي بالس بونه کسمواڻ. اتس فربواتن (عمل) سیدنا عمر این تیاد سئورغ فون درفد صحابه^۲ بني دان علماء اد مېته جادېله حکم ایت اجماع. دانلاکي بونه بالس این نجوانن کران ممیلا دان مملیهارا داره سکیراڼ ممبونه برامی^۲ تیاد دحکم بالس نسجاي دمکین ایت جادي سوات حيله انتوق ممبونه اورغ.

سبالیقن دبالس کران اشکوت یغ ساکیت دغن سبب مغرت اغکوت یغبایک دغن تیاد کنا بایر ایموهن. این فون دغن شرط جیک دکرات دارهن بوله برهنتی منوره کات دقتور یغ فاکر.

کمدین تیف ۲ اغکوت یغ دکرات اتو دفتوڅ اوله فنجنايه یغ واجب کنا قصاص ایت ایاله اغکوت یغاد سندي سفرت جاري، تافق تاغن، سیکو، باهو، تافق کاکي، لوتوت دان فها. اد فون اغکوت یغتیاد سندي تیاداله قصاص فداڅ، درایت تیاد قصاص فد لوك کران تیاد دافت داغکرکن دان تیاد امان درفد برلییه کورڅ تنتغ فنجغ دان لیبرڅ سفرت لوك فد موک دان کفلا ملینکن مان لوك یغدام ججق کتولغ دالم بهاس عرب دسبوت "مُوضِحَه" سهاج. سام اد فد کفلا اتو سبارڅ اغکوت یغلائين.

مک واجب قصاص فد مروسقکن مات، تلیغا، کلوفق مات، یبیر اتس دان باوه، کالوان لاکي دان فرمفوان دان فوغکوڅ کران دافت داغکرکن.

الدِّیة

146 - بکیمان تله دبایغکن دهولو بهوا دية ایت معنان: کنتي روکي، کنتي درفد قصاص.

کمدین اي ترهاکي کفد دوا بهاکین فرنام 'مُعْلَظَه' (جنیس برات) کدوا 'مُخَفَّه' (جنیس ریغن).

(ا) دية جنیس یغبرات ایت فد ممبونه اورڅ لاکي ۲ یغ مردهیک لاکي مسلم دغن سڅهاج ایاله سراتوس ایکور اونتا، تیک فوله ایکور درفداڅ جنیس اونتا یغبرنام حقه (اونتا بتینا یغبرعمور ماسوق تاهن یغکأمفت). تیک فوله ایکور درفداڅ جنیس یغبرنام جذعه (اونتا بتینا برعمور ماسوق تاهن یغکلیم) دان امفت فوله درفداڅ جنیس یغبرنام خلیفه (اونتا بتینا یغاد انق دالم فروتن) یأیت یغ بونتیغ برفندو کفد اورغیغ فاکر دالم بهاکین ترنقان اونتا.

(ب) دية جنیس ریغن ایت ایاله سراتوس ایکور اونتا فد ممبونه اورڅ لاکي ۲ مردهیک دان مسلم یغتیاد سڅهاج، ریغن دري تیک سکي:

(1) یأیت دوا فوله ایکور درفداڅ اونتا یغبرنام حقه ۲۵ دوا فوله جدعه. دوا فوله بنت لبون، دوا فوله بنت مخاض دان دوا فوله ابن لبون بکیمان تله دپتاکن معنان دالم باب زکاة.

(2) واجب دية این اتس عاقله.

(3) واجب ایت بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهن بکیمان تله دپتاکن.

(ت) ادفون دية فد ممبونه یغ مېروفای سڅهاج ترماسوق کدالم کمفولن دية یغ رېغن دري دوا سکي:

(1) واجېن ایت اتس عاقله.

(2) بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهون تنافي برات دري ساتو سکي یایت جنیس اوتنا یغ سراتوس سام ماچم دية یغبرات (تیک فوله حقه. تیک فوله جذعه دان امفت فوله خلفه)

سکیران دتمفت یغبرلاکو فرېونېن ایت تیدق اد اوتنا ماچم دنکري کیت این اتو اد تنافي ترالو مهل لیه درفد هرک سماس برېندهله دية ایت کفد هرکاڼ منوره فتوی امام شافعي یغ اخیر (دسبوت قول جَدید) دان اینله فتوی یغ تفت. دان منوره فتوال یغ مولا ۲ (دسبوت قول قدیم) برېنده کفد سرېو دینار فد نکري یغ مځکوناکن واغ امس دان کفد دوا بلس رېو درهم فد نکري یغ مځکوناکن واغ فیرق.

سکالیفون فد بونه یغتیاد دسڅهاج ایت دیتن رېغن تنافي بوله جادي برات (مغلظه) جیک برلاکوډ فد.

(1) تانه حرام مکه اتو

(2) دالم بولن ۲ یغ حرام برفراغ ددالمن یایت امفت بولن (ذوالقعدة، ذوالحجه، محرم دان رجب اتو

(3) یغذبونه ایت مَحْرَم یغدکت سفرت ایو دان سودارا فرمفوان.

کمدین دية کران ممبونه اورغ فرمفوان اتو خنشی سفاروه دية اورغ لاکي ۲ مک دية ممبونه اورغ فرمفوان یغ مردهیک لاکي مسلمه فد بونه سڅهاج اتو مېروفای سڅهاج ایاله لیم فوله ایکور اوتنا، لیم بلس درفد اوتنا برنام حقه، لیم بلس برنام جذعه دان دوا فوله برنام خَلْفَه.

دان فد بونه دغن ترساله ایاله سفوله اوتنا برنام بِنْتُ مَحَاض. سفوله بنت لَبُون. سفوله ابْنُ لَبُون. سفوله حقه دان سفوله جذعه.

دالم کتاب ۲ فقه اد مېوتکن دية اورغ اسلام ممبونه اورغ یهودي اتو نصراني ایاله ساتو فرتیک دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد تیک فوله تیک ایکور دان ساتو فرتیک اوتنا) منکل دية اورغ مجوسي یغاد فرلیندوغن ایاله دوا فرتیک درفد سفوله دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد انم ایکور دان دوا فرتیک اوتنا) (1)

(1) این سام ماچم قصاص (فد نکري یغدفرنه سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام).

دية مموتغ دوا تاغن هئك فرکلاغن سام ماچم دية ممبونه. دمکين جوا دية مموتوغ دوا کاکي هئك دوا مات کاکي سام ماچم دية ممبونه يعني کنا دية سمفرن ماچم ممبونه ساتو جيوا مانسي، دان جيک سبله تاغن سهاج اتو سبله کاکي سهاج واجب ديتن سفاروه دية سئورغ مانسي.

دان فد چدرا يقداتس سديکيت درفد فرکلاغن تاغن اتو داتس سديکيه درفد بوکو لالي جيک دافت داغکرکن (دنيلاي) لوکاڻ نسچاي کنا ايموه يقدسبوت دالم بهاس عرب "آرش" دان جيک تياڊ ددافت دنيلايکن سفرت چاري يغ ليه اتو تاغن يغ سوده لومفوه (دالم کتاب مطلع البدرين کات تاغن لاسا) واجب کنا باير کومفاون يقدسبوت دالم بهاس عرب "حُکُومَة".

دية مفرات هيدوغ سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية مفرت دوا تليغا سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن دوا مات سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن کامفت ۲ کلوق مات سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن ليده يغ سجهترا سمفي تيدق براس سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن ليده سمفي تا بوله برچاکف سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن دوا ييبير مولوت سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن فنداغن مات سمفي بوت سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن تليغا سمفي فکق سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن کفلا سمفي هيلغ عقل سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن ذکر يغ سجهترا سام ماچم دية يغ سمفرن.

دية منچدراکن کدوا بواه ذکر سام ماچم دية يغ سمفرن.

واجب فد ممبونه جنين (انق دالم فروت) يغ مردهيک دان اسلام ديتن دباير دغن

سئورغ هب يقدسبوت دالم بهاس عرب "غُرَّة" (1)

دمکين جوا جيک جنين ايت کلوار ماتي دغن سبب کسن جنايه اتس ايون يغ

هيدوف. سام اد دغن فرکتان سفرت دکرقت اتو دتاکوت ۲ کن اتو داوکوت، اتو دغن

فربواتن سفرت دفوکل ايون ايت اتو دبري اوبه يغ مئکوکورکن جنين اتو تيدق دبري ماکن

اتو مينوم هئك کوکور.

(1) فرکتان غُرَّة ايت اصل معنان تمفوق فوته دموک کودا دسيني داومفاکن کفد هب لاکي ۲ اتو فرمفوان يغ

ايلوق دان چنتيق (يغ سجهترا درفد. عيب اتو چاچت فد جواليلي) جادي کنتي روکي ممبونه جنين دالم

استيله علم فقه دفئکيل غره سام جوک ماچم ممباسوه موک ليه درفد حد واجب دالم باب وضو دفئکيل

غره

سکیراځ ایبو جنین ایت تیدق بوله برفواس (جادی مضرة اتسښ جیک ای برفواس ننټي اکڼ کوکوز) تیا ۲ ای برفواس جوک سکالیفون فواس رمضان مک کوکوز جنین دغن سبب ایت نسچای واجب اتس ایبو ایت مباير غره کفد عاقله جنین ایت. دان ایبو ایت تیدق ترحق مندافت فساك درفد جنین ایت کران تله ترماسوق دالم حکوم مېونه. تنافي جیک ای مېنوم اوبه کران ساکیت انتوق دیرین تیا ۲ کوکوز دغن سبب ایت تیداله واجب اتسښ مباير ديه دمکینله دفتواکڼ اوله الشیخ الزرکشي. دشرطکن غره ایت سفي لیم فراتوس ديه (لیم ایکور اونتا) اتو هرکاځ جیک تیا د اونتا اتو اد تنافي هرکاځ مهل کتیک ایت واجب دباير دغن هرک سماس.

الْقَسَامَه

147 - فرکتان 'الْقَسَامَه' ایت فد لغه نام باکي ولي ۲ (وارث ۲) اورغیغ کنا بونه، دالم بهاس عرب دسبوت 'اِسْمٌ لِاَوْلِيَاءِ الدَّمِ' ارین نام باکي یغ ممفویای داره دان سومفه ۲.

دان معنال فد ایستيله یأیت نام باکي سومفه ۲ یغدتنتوت اتس ولي ۲ (وارث ۲) یغ منودوه اورغ مېونه کلوارکاځ. فچاهن درفد فرکتان قَسَم (برسومفه).

افیل برلاکو سوات فربونن اومقام دجمنافي ساتو میت اتو کفلال دسوات تمفت تیا ۲ وارث اتو وارث ۲ سماتي ایت منوده دهدافن حاکم مختاکن فلان اتو بیراف اورغ تله مېونن سدغکن فد تودهښ ایت اد تندا (قرینه) یغ مناسبه باکي مغواتکن تودهښ ایت اومقام میت اتو کفلال ایت دجمنافي دالم سبواه کمفوغ موسه یغترفيسه درفد بندر، اتو دسبواه کمفوغ یغ کچیل تمفت موسه فد حال تیدق اد اورغ لاین دودق دکمفوغ ایت ملینکن سمواځ موسه بلاک تنافي تیدق دکتهوي سیاف یغ مېونن دان تیدق اد سقسي (بینه). هندقله ای (وارث) یغ منودوه ایت برسومفه سباق لیم فوله کالي. اومقام کتاځ، 'وَالله بهو سفلان این اتو کمفولن این تله مېونه ابغ ساي مدغن سغهاج. ' دسبوت لیم فوله کالي. سام اد برتوروة ۲ اتو برسلغ ماس کران تیدق دشرطکن موالاة. تنافي دشرطکن اد هورپان سمرت بونه دغن سغهاج اتو ترسالة اتو مېروفاني سغهاج، بونه سئورغ ديري اتو بونه برامي. کالو یغدتودوه تیدق اد دسیتو هندقله دسبوتکن بغساځ، کتورنښ دان کلرانښ.

افیل وارث تله برسومفه بکیمان یغترسبوت ایت ترحقله ای، مندافة ديه درفد عاقله یغدتودوه. تیدق ترحق قصاص کران سومفه ایت کتراغڼ یغ لمه تیدق مېولېکن قصاص.

ادفون جکالو تیدق اد تندا (قرینه) یغ مغواتکن تودهن ایت هندقله اورغیغ کنا تودوه (جیک ای انکار) برسومفه سباق لیم فوله سومفه منافیکن تودهن ایت سفرت دکشان 'وَالله ساي اتو کامي تیدق اد ملاکوکن فریونهن ایت' لیم فوله کالی .

بیلا مرپک تله برسومفه بکیتو ترلفسله مرپک درفد تودهن دان وارث ۲ سماتی تیدق ترحق اف ۲. کچوالی جیک مرپک (یغدتودوه) اغکن برسومفه کتیک ایت هندقله قاضي مرنتهکن سومفه کمبالی کاتس یغ منودوه (يَمِينُ الرَّدِّ).

افیل یغ منوده سوده برسومفه لیم فوله کالی نسچای واجب قصاص اتس یغدتودوه (جیک سغهاج) کران سومفه یغدکمبالیکن ایت کدودقکنن سام ماچم اقرار اتو سفرت سقسي.

کَفَّارَه

148 - کفاره ایت معنات دندا بکیمان تله دسبوتکن فد فصل 68 موک 144 فغکل یغفرتام کتاب این.

بارغسیاف ممبونه اورغیغ حرام دپونه (1) سام اد بونه سغهاج اتو تیدق اتو ترساله اتو ای مپیکن اورغ ایت تربونه، واجب اتسن ممایر کفاره دندا دغن مردهیکاکن سئورغ هب یغ مؤمن دان یغ سجهترا درفد چاچت بکرج، سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان. مک جیک تیدق اد هب (سفرت دنکری کیت) اتو اد تنافی مهل لیه دري هرک سماس اتو تیدق مهل تنافی تیدق ممفو نسچای واجب اتسن برفواس دوا بولن برتوروة ۲ هاری دغن نیه کفاره، نیه برتوروة ۲ تیدق دشرطکن. چوکف دغن دکرچاکن سهاج. بیلا دکتاکن برتوروة ۲ براتی کیران روعق سهای، سکالیفون دغن سبب اد عذور سفرت ساکیت نسچای کنا اولغ بالیق سمولا دري اولن.

باب حُدُود

149 - فرکتان "حُدُود" ایت جمع باکي حَدّ، معنات فد لغة تکه دان سمفادن دان معنات فد شرع یأیت سیفسان یغاد کنتوانن، یغ دواجبکن دغن تجوان ممبری سریق، اتو دغن تجوان مغهافوسکن معصیه. مک کسلاهن یغ مواجبکن حد ایت باقی جوک:-

(1) یعنی اورغیغ فد داسر حرام دپونه یأیت اورغیغ دحرمانی دارهن ترماسوقله کافر ذمی. کافر یغ مستامن دان یغدابواه فرجنجن دمیکن جواتق یغدام فروت دان اورغیغ ممبونه دیرین سندیری (دبایر درفد فسکان). درایت تیدق ترماسوق اورغیغ مندرهک کفد کراجان (یغدسبوت بُغَاة)، اورغیغ مغاموق، اورغیغ مرتد، اورغیغ برزنا، کافر حرری دان اورغیغ ملاکوکن جنایه.

(۱) حَدِّ زَنَا

150 - اورغيغ برزنا اد دوا ماچم فرنام مُحصَن. کدوا تيدق مُحصَن.

يقدکتاکن مُحصَن ايت اiale اورغيغ بالغ برغقل، مردھيک يغ سوده فرنه برستوبه (مماسوقکن ذکر کدالم فرج مانسي) دغن نکاح يغ صح (1).

افيل اي ملاکوکن زنا سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان حکمن اiale حد يأت درجم دغن باتو يغ سدرهان بسر هقک سمفي ماتي.

دان يفتياد محصن (يغ بلوم فرنه برستوبه دغن نکاح يغ صح) سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان حکومن اiale حد دسبت دغن روتن سبايق سراتوس روتن (2) کمدين لفس دسبت دبواغ نکري سلما ساتو. تاهون دتمفت يغ جاوهن دوا مرحله دان بوله ليه دالم تيمباغن فييق يغبړکواس. ماس ستاهن ايت دکيرا دري مولا بريتولق تيدق دري وقت مولا سمفي کتمفت بواغن.

تيدق اد حد داتس کانق ۲ دان اورغ کيلا بهکن هندقله ددرا دغن سسوات فرکارا يغبوله منجاديکن مړيک تاکوت دان سړيق.

حکم اورغ برلواط (اورغيغ مماسوقکن ذکر کدالم دُبر اورغ لاکي ۲ اتو فرمفوان يغبوکن استرين) سام ماچم حکم اورغ برزنا يعني جيک اي محصن درجم دغن باتو سمفي ماتي، دان جيک تيدق محصن دسبت سراتوس روتن دات دبواغ نکري. اينله فندافة علماء يغ معتمد.

ادفون اورغيغ ملواط دبراسترين سنديري تيا د واجب حد، تنافي جيک دلاکوکن براولغ کالي واجب دتعزير.

دان اورغيغ مفرکوساکن بناتغ سام ماچم حکم اورغ برزنا فد سته قول علماء تنافي منورة قول يغ ليه قواة (الرَّاجِح) دتعزير (ددرا) سهاج سمرت دمالوکن اومغام دچت موکاډ دارق دهدافن اورغرامي. دسبت بيراف روتن. دفنجارا. ددندا دان سباکيښ.

(1) بکيمان تله دجاتکن دباب اللعان.

(2) سندراتن سلوم اجماع اiale بيراف حديث سمرت حديث سغورغ برنام ماعز تله برزنا. دان سغورغ فرمفوان برنام التامديه فون تله برزنا مک کدوا ۳ تله دحکم رجم اوله رسول الله صلى الله عليه وسلم دان فرمان توهن 'وَالشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنَبَا فَاَرْجُمُوهُمَا الْبَيْتُ' ازين اورغتوا لاکي ۲ دان اورغتوا فرمفوان افيل کدوا برزنا هندقله کامو رجم کدوا ايت سمفي ماتي. ايه اين اد دباچ اوله قراة يغ شاذ اصلن اد ددالم سورة الاحزاب تلفي تله دنسحکن لفظن، تيدق حکمن.

دان ايه 'الرَّائِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِأَلْفَةٍ جَلْدَةٍ سَوْرَةُ النور ايه 2. ازين اورغ فرمفوان يغبړزنا دان اورغ لاکي ۲ يغبړزنا هندقله کامو سبت تيف ۲ سغورغ درفد کدوا دغن سراتوس روتن.

بارتسيف برچمبو۲ دغن فرمفوان اُجَنِيَّه (لأين درفد برستوبه) سمرت برفلوق۲،
برپيا۲، برچيوم دان سباکين (1) حکومن تعزير جوا ايکوت اف يغلبيه برکسن منوره
تيمباغن فيهن يثبرکواس بکيمان تعزير يقدسبوتکن ايت.

سباکي معلومن بهوا حد اتس هب لاکي۲ اتو فرمفوان سفاروه حد اتس اورغ
مردھيک تنتغ سبت دان بواغ نکري. يعني دسبت ليم فوله روتن دان دبواغ نکري سته
تاهن تيدق اد رجم فداا کران هب تيدق ترماسوق دالم تعريف محصن.

(ب) حد منودوه برزنا

151 - منودوه اورغ برزنا. دالم بهاس عرب دسبوت 'فَذَف' دغن نجوان مغيهنا
(2) سمرت سئورغ برکات ترهادف سئورغ لأين: اندا برزنا. مک اورغيغ منودوه ايت
واجب دکناکن حکم حد يقدنماکن حد تودهن برزنا (3) يأت دسبت لافن فوله روتن
دغن اد لافن شرط تیک درفداا خاص فد يغ منودوه:-

فرتام يغ منودوه ايت سده بالغ. کدوا - برعقل دان کتيک اياا بوکن باف اتو ايو اتو
داتو کاتس دان دغن کهندقن سنديري. مک تياد دحد اتس کانق۲ اتس اورغ کيلا دان
اتس باف اتو ايو کاتس.

دان ليم درفداا (شرط) خاص فد يقدتودوه (4) :- فرتام - مسلم. کدوا سوده بالغ.
کتيک - برعقل. کامفت مردھيک دان کلیم اورغيغ بأیک نفسون تيدق چوراغ يقدسبوت
دالم بهاس عرب "عفيف".

مک تياد حد جيک يقدتودوه ايت اورغ کافر، اتو کانق۲، اتو اورغ کيلا اتو سهيا اتو
اورغيغ تياد بأیک نفسون (تياد عفيف).

اداله سبت لاف فوله روتن ايت فد اورغيغ مردھيک منکل هب سفاروهن يأت امفت
فوله روتن.

(1) زمان سکارغ ترککل دغن نام 'خلوة'.

(2) برسلاهر دغن اورغ منجادي سقسي مفتاکن سفلان ايت برزنا کران بوکن نجوان مغيهنا.

(3) سندرائن فرمان توهن 'وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُخَضَّاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شَهَدَاءَ فَأَخْلَدُوهُمْ ثَمَانِينَ خَلْدَةً

..... سورة النور آية 4. ارتين دان اورغ۲ يغ منودوه فرمفوان محصنات دغن برزنا کمدین مريک تيدق

مبارا امفت اورغ سقسي. هندقله کامو سبت مريکيت سباين لافن فوله روتن.

(4) دالم سورة خبر اورغيغ دتوده دتوليس دغن يفترونوده.

نمدین حد فذ ف این بوله کوکور دغن اداڤ تیک سبب:-
 فرتام - اد سقسي (بیته) یأیت امفت اورغ لاکی ۲ سام اد یغدتودوه ایت اورغ لاین
 اتو استریڻ سندیری.

کدوا - دغن دمعافکن اوله یغدتودوه.

کتیک - دغن برلعان دالم مسأله سوامی استری بکیمان تله دپتاکن دباب لعان.

ددالم کتاب اقناع اد منمبه دوا سبب لاکی جادی لیم یأیت:-

کأمفت - دغن اد فعاکوان (اقرار) یغدتودوه مفاکو بتول اد برزنا.

کلیم - دغن سبب یغ منودوه ممفسکاڻی حدایت. مثالن اومقام دوا اورغ ادیق برادیق.

ابغن منودوه ادیق برزنا دغن تیاد بینه تنفله ای کنا حکم حد، سبلوم دحد تییا ۲ ای ماتی
 تیاد وارث لاین مک بریندهله حد ایت دفسکاڻی اوله ادیقن، کتیک ایت کوکورله حد
 درفداڻ.

دالم کتاب مطلع البدرین اد منمبه ساتو سبب لاکی جادی انم یأیت یثکاڻم. دغن

سبب یغدتودوه اغکن برسومفه افیل دمنتا اوله یغ منودوه کران یغ منودوه هاروس مپوروه
 یغدتودوه برسومفه سکالیفون ای بوله مفاکون سقسي.

(ت) حد مینوم ارق

152 - بارغسیاف مینوم اراق، دالم بهاس عرب دسبوت 'خمر' یأیت فراهن درفد

اغکور باسه، اتو یغدسبوت 'نبيذ' یأیت فراهن درفد اغکور کرغ، اتو درفد کروما اتو
 درفد براس اتو درفد شعیر اتو سباکڻ، اتو سبارغ مینومن یغ ممابوقکن یغ سکارغ
 دفغکیل مینومن کراس. حکومن هندقله دحد یأیت دسبت (1) دغن روتن اتو توغکت.
 جیک اورغ ایت مردهیک سبایق امفت فوله روتن دان جیک همب دوا فوله روتن.

سام اد مینوم ایت بایق اتو سدیکیت، دان سام اد مابوق اتو تیدق حکمن سام.

بیلا دکات مینومن تیدقله ترماسوق تومبوهن ۲ سفرت کنجا دان داده. بارغسیاف

مغیسفن تیدقله دکاناکن کاتسن حکم حد مالهن حکومن حرام جوا جیک بایق. دان
 تیدق حرام جیک سدیکیت تراوتام کران اوبه.

سکیراڻ اورغیغ تله دجاتوهکن حکم ایت مابوق کناله دتوغکو سهغک ای سدر

بهارو دسبت. هاروس باکی فیبق یغیرکواس منمبه سبت ایت سهغک لافن فوله روتن
 کفد یغ مردهیک دان امفت فوله روتن کفد همب جیک فد تیمباغنن فاتوت سباکی تعزیر.

(1) سندرانن حدیث مسلم. ملایون لیهه کورغ. درفد انس رضی عنه مهتاکن بنی صلی الله علیه وسلم تله
 مرتهکن سبت اورغیغ مینوم اراق دغن فلفه کروما دان کاسوت سبایق امفت فوله کالی.

واجب حد اتس مینوم اراق ایت دغن دوا سبب: فرتام - دغن سقسي دوا اورغ
لاکي ۲ یغ مپقسیکن اي مینوم اراق اتو مپقسیکن اتس اقرارن. کدوا - دغن اقرار مینوم
ایت سندیری تنافی دتریا چاکفن جیک اي مناریق بالیق اقرارن ایت.

بیلا دکات 'سقسي دوا اورغ لاکي ۲' مک تیدقله بوله دجالنکن حد دغن سقسي
سئورغ لاکي ۲ دان سئورغ فرمفوان اتو سئورغ لاکي ۲ دوا اورغ فرمفوان (افتلاکي
کالو امفت اورغ فرمفوان). اتو دغن سومفه یغدکمبالیکن اتو دغن دکتھوي قاضي اتو دغن
دکتھوي اوله اورغ لاین.

دمکین جوا تیدق بوله دحد دغن مونته کلوار اراق، دغن باهو اراق دري مولوتن دان
دغن کادائن مایوق، کړان بوله جادي دي مینوم ایت دغن سبب ترلوف اتو ترساله اتو
دققسا اورغ (1).

(ث) حد منجوري

153 - منجوري ایت معنان مغمیل بارغ اورغ سچارا برسمبوي دغن ظالم
دامیل دتمفت یغترسیمفن.

بارغسیاف منجوري بارغ اورغ حکم حدن اباله فوتغ تاغن (2) افیل چوکف
سمفرن سمیلن شرط:-

فرتام - سي فنجوري ایت بالغ. مک تیدق دفوتغ تاغن کانق ۲.

کدوا - برعقل. مک تیاد دفوتغ تاغن اورغ کیلا.

کتیک - بارغیغ دجوري ایت سمفي قدر (نصاب) یغدتتوکن اوله شرع (3).

بایت ساتو فرامفت دینار. سام اد یغدجوري ایت امس اتو فیرق اتو بارغ لاین
یغبرهک سام ماچم هرک امس یغبرسیه سبرات ساتو فرامفت دینار ایت (ترماسوقله واغ
قرطس فد ماس سکارغ).

کأمفت - دامیل بارغ ایت درفد تمفت یغداغکف تمفت سیمفانن، مک تیدق بوله
دفوتغ تاغن جیک دامیل بارغ یغدتتوکن فد بوکن تمفت سیمفانن.

(1) منورة قاعدة اصول الفقه 'الْحَدُّ يُدْرَأُ بِالشُّبُهَاتِ' ازیئن حد ایت ترهیندر دغن سبب اد شُبُهَة، یعنی حد
ایت تیدق بوله دحاننکر برسددر کفد الاسن ۲ یغوله مغلیروکن.

(2) الاسن فرمان نوهر 'وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا' المائدة ایه 38. ازیئن منجوري لاکي ۲ دان
فنجوري فرمفوان هدقنه کامو فوتغ تاغن کدوان

(3) سندرانن حدیث منه "لَا تُقَطَّعُ يَدُ سَارِقٍ إِلَّا فِي رُبْعٍ دِينَارٍ قَصَاعِدًا" ازیئن تیدق بوله دفوتغ تاغن
فنجوري مپک سنه ۵۲ محوري سکورغ ۵۲ ساتو فرامفت دینار اتو لیه.

اداله يځدکناکن تمفت سيمفانن ايت ترفولغ کفد عادة (عرف) منوره کادان بارغ، کادان ماس دان کادان مانسي دتمفت ايت دن منوره کادان فمرته دان کلماهنش. فنديقت تمفت سيمفانن ايت اباله تمفت يځدکيرا بوکن ليلير دن بوکن چواي. اومقام دالم مسجد باحو اتو سلوار دلتق دپوه کفلا کيک تيدور. اتو دلتق دکت دغن سكير ۲۱ سنتياس بوله دفتداغ. تيدق دتق برسيفه. تنافي دويت اتو دومفيتن تيدق سفت کاي باجو.

کليم - بارغيغ دچوري ايت بوکن ميلک سي فنچوري، مک تيدق بوله دفوتغ تاغن دغن منچوري بارغ کفوپانن سنديري دتاغن اورغ لاین. سکاليفون بارغ ايت تله دکاديکن اتو دسيواکن کفد ورغ لاین.

کأنم - کادان سي فنچوري ايت تيدق ترليت سچارا تاغسوغ فد بارغيغ دچوري دالم بهاس عرب دسبوت 'شُبُهه'. مک تيدقله دفوتغ تاغن اورغيغ منچوري بارغ بفاث اتو ايوث (اصولن) اتو بارغ انقش اتو چچون (فروغ)، اتو منچوري بارغ يغ اي اد شیر ددالم. کران اين سموا اد برباو ميلک (اد شبيه).

کتوجه - دغن کهندين سنديري، مک تيدق دفوتغ تاغن اورغيغ دفقسا منچوري. کران داغکت قمه درفدات (تيدق دتوليس اوله ملائکه کسلاهنن) سام ماچم کانق ۲ دان اورغ کيلا. دن تيدق فون دفوتغ تاغن اورغيغ ممقسا کچوالي يځدقسا ايت اورغ بودوه.

کلاف - کادانن درفد اورغيغ فاتوه کفد اونداغ ۲ (1) درايت تيدق دفوتغ تاغن اورغ کافر حربي کالو اي منچوري کران اي ميمغ ترده کفد حکم ماتي، تنافي دفوتغ تاغن اورغ مسلم دان ذمي دغن منچوري بارغ اورغ مسلم دان بارغ اورغ ذمي کران تله اجماع علماء فد بارغ اورغ مسلم دان کران منوره فندافه علماء يغ مشهور فد هرت اورغ ذمي سبب مريک ترفليهارا دباوه اونداغ نکارا.

اورغ کافر معاهد دالم مسأله منچوري حکم سام ماچم کافر حربي. منکل سوامي استري فون دفوتغ تاغن ساله سئورغ درفد کدوان افيل مجوزي بارغ يغ سئورغ لاکي دري تمفت سيمفانن درومه لاین منوره فندافه علماء يثليه تراغ دان پات. تنافي جيک استري مغميل بارغ سوامي دغن نيه ميمفرناکن حقن (سفت نفقه تياد ديري) نسچاي تيدق دفوتغ تاغن.

کسميلن - کادان بارغيغ دچوري ايت داغکف اد کحرمانن. مک تيدقله دفوتغ تاغن اورغ مسلم اتو ذمي مغميل (منچوري) اراق اتو باي اتو انجيغ مسکيفون يغتلاتيه اتو کوليت بگي يغبولم دسامق.

(1) ابله مفعود فرکتان دالم مطلع البدين دغن کناث 'کادان يغ منچوري ايت برفاکغ اي دغن احکام' موک 198 برفکغ معنائ طاعة دان فاتوه. دان احکام ايت معنائ اونداغ ۲ نکارا.

دمکين جوا تيدق دفوتغ تاغن اورغ منچوري بارغيغ دسوره اوله شرع سفاي
دبناساکن سفرت الة ميوزيك، کروس دان بند۲۱ يغ ممباوا کفد معصية.

دانجوک تيدق دفوتغ تاغن اورغ مسلم منچوري تيکر اتو همفر اتو لمفو۲ يقدکوناکن
ددالم مسجد انتوق مصلیحه اورغ مسلمين کران سي فنچوري ايت سديکيت سابق
اد حق جوک فدان سفرت هرت بيت المال.

کچوالي تيکر اتو همفر ايت دسدياکن انتوق فرهياسن مسجد منوره کات ابن
المقري جيک دچوري نسجاي دفوتغ تاغن

بيلا دکتاکن منچوري ايت معنات مغميل بارغ اورغ سچارا برسبويي بکيمان تله
دپتاکن داوال باب اين مک تيدقله ترماسوق مغميل بارغ اورغ دغن سچارا سمير
دهدافن توانش اورغ اندونسيا بيلغ چوفيت. اورغيغ مرمفس دغن مئکوناکن ککراسن.
اورغيغ انکارکن امانه اورغ يقدتومغ کفدا دان يغ تياد مئاکو بارغ اورغيغ دفنجل.
اورغ۲ يغ ترسبوت ايت تيدق دفوتغ تاغن کران بوله دچکه دغن مئادو کفد فيق
يغبرکواس.

اورغيغ منچوري کالي يغفرتام (وقت ثابتن دمحکم) هندقله دفوتغ تاغن کانن
سکاليفون لييه دهولون اي تله فونه منچوري بيراف کالي دکيرا کالي يغفرتام سام ماچم
اورغ برزنا دان اورغ مينوم اراق والو بيراف کالي دکيرا ساتو حد جوا.
بايت دفوتغ فد فرکلاغن تاغن دغن فیسو يغ تاجم، يغ ايلوقن دتکغ تاغن ايت دغن
تالي سفاي سنغ مومتوغن دغن سکالي کوس.

مک جيک اي منچوري کالي يگکدوا هندقله دفوتغ کاکی کيرين فد فرکلاغن کاکی
(درفد رواس اييو کاکی) بکيمان چارا فد فوتغ تاغن يغترسبوت.

کمدین جيک اي منچوري کالي يگکتیک هندقله دفوتغ تاغن کيرين فول. دان جيک
اي منچوري کالي يگکامفت هندقله دفوتغ کاکی يغ سيله کانن. تيف۲ کالي لفس دفوتغ
تافق تاغن دان تافق کاکی يغترسبوت هندقله تمفوق يغ تيغکل ايت دچلوفکن کدالم مييق
يغ فانس سفاي سکرا ماتي لوکا (سکرا ترتوتف لوبغ۲ اوره) دان چفت سمبوه.

لفس ايت جيک اي منچوري جوک لاکی منوره فول يغ يغ مشهور حکمن دتعزيز.
دان اد جوک ستغه۲ علماء مئاکن حکمن دبنه.

جيک سسورغ منوده سئورغ يغلأين دغن منچوري بارغ يغ چوکف نصاب
(ساتو فرامفت دينار) کناله يقدتوده ايت برسومفه، سکيرال اي ائگن برسومفه
حکمن دکمباليکن سومفه ايت کفد يغ منوده فول. اف حکمن جيک يغ منوده ايت
سوده برسومفه؟ دالم مسأله اين اد دوا فداقه علماء ستغن مئاکن واجب دفوتغ تاغن
کران سومفه يگکمباليکن ايت حکمن سام ماچم اقررل اتو ماچم اد سقسى منکل

مستغه علماء يغلّان فول مقتاكن: تيدق دفوتغ تاغن دغن سبب ايت اينله قول (فندافة) يڭ معتمد (يغدفكغ اورغرامي) كران فوتغ تاغن دغن سبب منچوري اين حق الله تعالى. فرسليسيهن فهم اتو فندافة اين اياه تئغ فوتغ، اد فون بارغ يغدچوري تئف ثابت اتسڭ دغن سومغه يغدكمباليكن ايت.

ثابت حكم فوتغ تاغن كران منچوري دغن اقرار سي فنجوري ايت سنديري تيدق فرلو اقرار ايت براولغ ۲ سام ماچم سيقسان ۲ يغلّان سفرت زنا دان مينوم اراق. تئافي ثابت ايت دغن دوا شرط:-

(ا) اقرار ايت برلاكوڭ ستله ددعوا اتسڭ، مك جيڪ اي برقرار سيوم اد دعوا تيدقوله ثابت دفوتغ كتيك ايت سرت مريت بهكن هندقوله دتوغكو سمفي توان بارغيغ دچوري ايت داتغ دان اي منتوت يعني متا سفاي دفوتغ.

(ب) اقرار ايت دغن چوكف هوراين منراغكن بھيمان چارا اي منچوري اف دان براف بايق بارغيغ دچوري دمان نمف دچوري دان لاين ۲ كپتان. سكيړاڭ تباد منراغكن بوتير ۲ تيدقوله ثابت حكم فوتغ كران تركادغ چوري يڭ تيدق مپيكن فوتغ دسغكاكن كئا فوتغ. دان اي بوله تاريق باليك اقرار ايت دري سكي فوتغ تاغن كران يايت حد الله تعالى تئافي تيدق بوله تاريق باليق بارغ يغداميل كران ايت حق اتق ادم يڭ واجب دكمباليكن دغن سبب برقرار تله منچورين.

درايت بارغسياف برقرار دهدافن قاضي تله ملاكوكن كسلاهن يڭ مپيكن سقسا درفد الله تعالى سفرت زنا، منچوري دان مينوم اراق سيكيا قاضي ممابوقكن ۲ سفاي اي مناريق باليق اقرار ايت. ځالو برزنا قاضي كات: بارغكالي اندا برداكف ۲ سهاج اتو فنجوت چله فها سهاج. دان فد چوري. قاضي كات: بارغكالي اندا ميل بارغ ايت بوكن دتمف سيمفانن دان فد مينوم اراق. قاضي كات: بارغكالي اندا تا تاهو مينومن ايت بندا يڭ ممابوقكن (1) تئافي قاضي تا بوله كات: اندا تاريق باليق فغاكوڭ اين كران دمكين ايت. مپوره اي برپوهوڭ.

دان ثابت فوتغ تاغن دغن اد دوا اورغ سقسى لاكي ۲ سام ماچم سيقسان يغلّان درفد زنا (2) مك جيڪ سقسى ايت سئورغ لاكي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان سچاي

(1) ددالم حديث، بهوانبي صلى الله عليه وسلم فرنه بركات كند اورغيغ برقرار دهدافن مقتاكن اي تله منچوري سيداڭ: اكو تا فيكر اغكو تله منچوري جواب اورغ ايت: بتول. سي يڭ دوا نيك كاي (نچوان بكندا ايت سفاي اي مناريق باليق) جواڭ بتول جوڭ اي منچوري نرفقسانه دمونغ تاغنن نعيمى فئاع حره 4 موڭ 167.

(2) كران سقسى مسأله برزنا مسنى امف اورغ لاكي ۲.

نابت حکم فولغ بارغ سهاج تيدت بوله دفوتغ تاغن دان جيک بارغ سوده بناس واجب کنتي سفرتين.

(ج) حَدُّ قَاطِعِ الطَّرِيقِ

154 - مرومفق دالم بهاس عرب دسبوت 'قَاطِعُ الطَّرِيقِ' اصل معنا قاطع ايت ورغيغ منکه دان معنا طريق ايت جالن. جادي معنائ اورغيغ منکه اورغ هندق لالو: جالن جيک اي مغمبيل واغ اتو هرت اورغ، مناسبه دفعکيل فرومفق (1) دان جيک يدق مغمبيل واغ چوما سوک بونه اورغ اتو مناکوة ۲ کن اورغ کادائن سومبوغ کران ديرين کاکه، دودقن دتمقت ۲ يغ جاوه دري اورغرامي سوسه اورغرامي هندق مندافت نرتولغن. اورغ ۲ سفرت اين دغماکن فنجاهت. جادي فرومفق يثدمقصودکن ايت امفت ماچم:-

- (ا) ممبونه اتو مموکل اورغ سهاج.
- (ب) مغمبيل واغ اتو هرت سقدر ساتو فرامفت دينار اتو ليه.
- (ت) بونه دان مغمبيل واغ اتو هرت.
- (ث) هندق مناکوة ۲ کن اورغ سهاج.

دالم مسأله (ا) حدث اورغ ايت دبالس بونه سکيرا ۲۱ اورغيغ دبونه سام طرف دغن.

دالم مسأله (ب) حدث سام ماچم حد فنچوري يغ لفس.

دالم مسأله (ت) حدث دبالس بونه کمدين دسولا.

دالم مسأله (ث) اورغ سماچم اين حکم دباوغ نکري دان دجيلکن دسان.

بارغسپاف درفد مريکيت تله برتوبه سلوم دتغکف کوکورله درفداث حکم سيقسان شترسبوت تتافي تننغ کسلاهنن دغن انق ادم تيدق کوکور دغن توبه ايت درايت بونه السن بونه، امبيل هرت اورغ واجب دکمبالیکن سمولا.

(1) دالم مطلع البدرين موک 199 دترجمهکن فرکتان مُخْتَلِسْ دغن يغ ميمبر. دان فرکتان مُنْتَهَبْ دغن اورغيغ مغمبيل هرت برهدافن مات. دان دموک 201 باريس 2 فرکتان قاطع الطريق دترجمهکن دغن فرمفس جالن. فد فندافت ساي ترجمه ايت کورغ تفت. يغ ليه دکت دترجمهکن:-

مُخْتَلِسْ: فنچوفيت.

مُنْتَهَبْ: فرمفس.

قاطع الطريق: فرومفق.

الصِّيَال

155 - فرکتان 'الصيال' ايت معناڻ ترکم دان سراغ. بارغسیاف کنا ترکم اتو سراغ سام اد یغ مپراغ ایت مانسی (مسلم اتو کافر یغبر عقل اتو تیدق قرابة اتو اورغ لاین)، اتو یغ مپراغ ایت بناتغ. سراغن یغ منجدراکن دیرین اتو هرتاڻ اتو مروهن ملک ای ملاون تیا ۲ ماتی سی فپراغ ایت نسچای تیا داله کنا اف ۲ اتس اورغیغ کنا سراغ ایت. ماهو فون قصاص اتو دیه، تیا د کنا کفارة دان تیا د کنا مگنتی هرک بناتغ یغذبونهن اتو سبارغ کچاچتن. کران ترسبوت ددالم حدیث یغدر وایتکن اوله ابو داؤد دان الترمذی 'مَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ'.

ارین بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن اکماڻ مک ای ماتی شهید. بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن دیری مک ای ماتی شهید، بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن هرتاڻ مک ای ماتی شهید دان بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن استری اتو کلوارکاڻ درفد دچابول مک ای ماتی شهید. درفد حدیث این تراغ منجوقکن بهوا اورغیغ کنا سراغ واجب ملاون کران ممفرتاهنکن دیری دان فرکارا ۲ یغترسبوت. دان تیا د پردوس ای ممبونه موسهن ایت.

والو ماچم مان فون سبراف بوله هندقله ای براختیار برتاهن دغن مگکوناکن سنجات یغ ریغن لبیه دهولو اومقام لاری، اتو کرتق اتو منجریت متا تولغ اتو تمفر اتو فوکل دغن توغکت مک جیک تیدق برجای بهاروله بوله مگکوناکن سنجات تاجم دان بوله دبونه. بیلا بوله دغن یغ ریغن واجب برهنتی ستاکت ایت کالو تیدق حکم کنا مگنتی. چارا سماچم این سکیرا ۲ اد جالن بوله دایلقکن تنافی کالو سوده تردسق بوللهله دبونه تروس دغن تیا د فایه برلبوت لاکي کجوالی زنا سفرت دلیت سی فپراغ سدهغ مماسوقکن ذکر کدالم فرج فرمفوان اجنبیه هندقله ای بونه اورغ ایت سرت مرت دغن تیدق فایه ترتیب لاکي.

دمکین جوا تیا د دشرطکن ترتیب یغترسبوت جیک فپراغ ایت اورغ کافر حر فی اتو اورغ مرتد، ماهن هاروس دبونه تروس دری مولا لاکي کران تیا د کحزمتن فد مریک.

بارغ یغدر وسقکن اوله بناتغ

156 - کالو سئورغ منوغکغ کودا (ترماسوقله ممندو کرپتا) سام اد کودان سندیری اتو کودا یغدسیوان اتو فینجم اتو سباکین تیا ۲ کودا ایت مروسقکن بارغ اورغ دغن دلاقی اتو دکلیقن واجب اتس اورغ ایت مگنتی بارغ یغ روسق ایت. دان جیک اد برسام ۲ اورغ لاین ممیمین دان ممندو جالن فون کت مگنتی سام سچارا

برکوځسي کران سکل کړج یغډلاکوکن اوله کودا ایت دنسپهکن کفد اورغیغ منوغکځ. سام ماچم سئورغ ملفسکن انجیغ بوروانن کفد بناتغ بوروان دان دبونن بناتغ ایت حلالله توانن ماکن بناتغ ایت تنافي جیک انجیغ ایت فرکني متعجر سندیري دغن تیاد دسوره اوله توانن نسچاي تیاد حلال بناتغ یغډبونن ایت. اد لاکي مسأله ۲ دالم باب این ساي تیاد دفنچککن کران جارغ برلاکوځ دان جیک اد بولپله دحکمکن منوره فراتوران نکري اتو عادة دتمت ایت.

قَتَالَ الْبُعَاةَ

157 - قَرَكْتَانُ قَتَالَ ایت معنای ممرایي دان فرکتان البعاة جمع درفد باغ اصل معنای اورغیغ ظالم، تنافي مقصود دسیني ایاله اورغیغ مندرهک دغن کراجان. یأیت سوات فواق درفد اورغ مسلمین یغ منتغ فمریته (راج اتو فرسدینه) دان کلوار درفد طاغتنک فرنتن، اتو اغکن منونیکن حق یغ واجب کأتس مریکیت سفرت زکاة، سکالیفون فمرته ایت تیدق عادل فون تیاد هاروس کیت تمفیل منتغن.

فواق فندرهک این واجب دفراغ (1) دغن اد تیک شرط:

فرتام - فواق ایت اد کقواتن دغن سبب رامي دان اد ممفویای فرتهانن یقبوله ملاون کراجان سکیرا ۲۱ هندق مغبالیکن مریکیت سفای طاعة ماکن بلنجا یغ بابق دان مشکوناکن تناک اورغرامي. دانلاکي فواق ایت اد ممفویای فمفین اتو فغنچور یغ ممبري فرته میکوت فنداقت (اجتهاد).

کدوا - مریک اغکن طاعة دالم فرکارا یغډسوره دان فرکارا یغډتکه یقمان تیدق مپاهي حکم.

سام اد مریکیت تیغکل دسوات دایره اتو سوات کمفوغ اتو دلوار کلاوسن بندر سفرت دهوتن، اتو دفادغ صحراء.

کتیک - کلوارن اتو کأغکانن فواق ایت دغن اد تیکاد اتو دسبوت دالم بهاس عرب "تأویل" یعنی برسندار کفد فداقة یغتیا دجلس سام اد درفد قران اتو حدیث اتو فتوا یغ جادي فکاغن مریکیت.

(1) سندرانی فرمان توهن 'وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا يَتَنَاهَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ. سورة الحجرات ایه 9. ارین جیک برلاکو دوا فواق اورغ مؤمنین برفراغ اتو برهونه ۲ مک هندقله کامو (واهي فمرته) دامیکن انتارا دوا فواق ایت. مک جیک ساله ساتو درفد دوا فواق ایت ظالم ترهادف فواق یفساتو لاکي هندقله کامو فراغي فواق یغ ظالم ایت هفک مریک کمالی کفد حکم الله. سکالیفون دالم ایه این تیاد مپوتکن فواق یغ منتغ فمرته تنافي یغډمکین ایت لیه اترام واجب دفراغ.

دشرطکن تاویلې اد بروف بتول تنافي سالة تیدق سراتوس فراتوس یثمان دالم اعتقاد مړیک بوله مغمبیل تیندقکن منتتغ فمرنته سفرت فواق ۲ یغ منتتغ سیدنا علی رضی الله عنه مړیک براعتقاد بهوا بلیو تاهوکن فمبونه ۲ سیدنا عثمان رضی الله عنه تنافي بلیو تیدق مغمبیل تیندقکن قصاص اتس فمبونه ۲ ایت دان دتودوه بلیو ترلیت دالم فمبونن ایت فد حال سیدنا علی تله برسومغه مپتاکن یغ دیرین تیدق اد مغاداکن فکاتن فمبونه سیدنا عثمان مالهن بلیوله یغ منکه اورغرامی درفد ملاکوکن فربونن.

دمکین جوا فواق ۲ یغ اغکن مغلوارکن زکاة فد ماس سیدنا ابو بکر رضی الله عنه کران مړیک براعتقاد بهوا زکاة ایت دکلوارکن انتوق مندافت رحمة درفد دعا نبی صلی الله علیه وسلم. مک ییلا نبی سوده وفاة تیدقله اد لاکي اورغیغ دعان منجادی رحمة درایت مړیک اغکن مغلوارکن.

مک جیک تیاد شرط ۲ یغترسبوت فد مړیکیت اومفام مړیک اغکن دغن تیاد تاویل سفرت اغکن مغلوارکن زکاة دغن سبب دکیل، اتو اد تاویل تنافي تراغ دان تنف ساهن سفرت فواق یغتیاد برایمان ستله رسول الله صلی الله علیه وسلم وفاة کات مړیک : کیت برایمان کفدان ماس ای هیدوف سهاج. فواق این مرتد. اتو مړیکیت تیدق اد کقواتن سفرت تیاد طاعة برسندیری ۲ اتو فواق یغ سدیکیک یغ سنغ ممانهکن تیدقله مړیکیت دنماکن فواق یغ مندرهک کران تیاد دحرماي (1) جادی سکل فربواتن یعدلاکوکن اوله مړیک حکمن سفرت حکم فرومفق دالم باب قاطع الطريق دان حکم اورغ مرتد.

سبلوم دفراغ فواق فندرهک این هندقله لیه دهولو فمرنته مهنتر اوتوسن درفد اورغیغ ییجی بروندیغ دان برتان اف تجوان مړیک منتتغ کراجان ایت دان متتا مړیک منراکف اف یغ مړیک تا سوك. سکیران مړیک مپوتکن اد کظالین برلاکو دالم کراجان مپبکن مړیک تیدق طاعة کناله کراجان مغمبیلکن کظالین ایت. دان جیک مړیک تیدق مپوتکن اف ۲ سبب اتو ستله دهیلغکن کظالین ماسیه جوك مړیک بردکیل، سنة اوتوسن ایت اتو فمرنته سندیری نصیحتکن مړیک سفای کمبالی طاعة برساتو تیدق برفچه بله

(1) اد فون فواق یثدفعکیل غواړج تیاد لولس دفراغ یأیت سوات فواق یغ بدعه مړیک برکات: بارغسیاف ملاکوکن دوسا بسر اورغ ایت جادی کافر، سکل عمالنن ربوبه دان ککل ددالم نراک دان کتال ییلا برلاکو ددالم نکري اسلام دوسا بسر جادیه نکري ایت نکري کافر هاروس بوات اف سهاج. فواق این تیدق ماهو سمبیغ دبالاڅ امام اورغرامی سام اد سمبیغ جماعه اتو سمبیغ جمعة دان تیدق ماهو حاضر جمعة ایت. کران دالم اعتقاد مړیک سمبیغ تیدق صح ملیکن دبالاڅ امام یغ معصوم مک تیاد دلولسکن دفراغ سلاکي مړیک تیدق ممرایي کیت کران مهکت ددالم ککامن کراجان. تنافي جیک مړیک مندافتکن مضرة کناله دهافوسکن کمضراتن ایت دان جیک مړیک ممرایي کیت واجبله دفراغ.

دمکین چاپوتن درفد بجرمی اقناع جزء 4 موك 183.

سباليقن جيڪ مريڪ برڪراس جوڪ تا ماھو توندوق ڪناله اداڪن دايلوق دان نصيحه يڄ
 اخير لفس ايت واجبله (فمرنته) ماستهارڪن ففراغن ڪاٽس مريڪيٽ.
 ڪمدين بيلا تله برلاڪو ففراغن سياف جوڪ يڄ لاري درفد فواق ايت جاعنله دېونه
 تتافي سياف جوڪ يڄ ڪنا تاوان تيدق بوله دلفسڪن سڪاليفون فرمفوان دان ڪانق۲
 سهفڪ سلفس ففراغن دان فجه اغڪاتن مريڪيٽ، ڪچوالي اورغيڄ ڪنا تاوان طاعة ڪفد
 ڪراجاڻ دغن سوڪ هاڻي سنديري بوليپله دلفسڪن جاعن دېونه سياف يقتله لوڪ دان
 جاعن مڱڪوناڪن سنجات يڄرات ملينڪن جيڪ ترفقسا. سڪل هرت بندا مريڪ تيدق
 بوله درمفس. دان بيلا ففراغن سوده برهنتي دان ڪامانن تله فوليه سمولا مڪ سبڪل
 سنجات دان ڪندرآن مريڪيٽ هندقله دفولڱڪن باليق ڪفداڻ.

الرّدة

158 - فرڪٽاڻ رڌه ايت معنائ فد لغة برباليق دري سسوات ڪفد يڄلائين دان معنائ
 فد شرع يآيت مومتسڪن اسلام دغن نيه اتو. دغن فرڪٽاڻ اتو دغن فربواتن يڄ ممباوا ڪفد
 ڪڪفوران. بيلا اد صفة اين فد سئورڄ اسلام مڪ اورڄ ايت دفغڪيل مُرتڌ.
 رده ايت سجاهت۲ ڪُفر، ايان مروبوھڪن سڪل عمل جيڪ برڪڪالن اداڻ ضفة
 ايت سمفي ماني. دان جيڪ تيدق سمفي ماني سمرت برتوبه سبلوم ماني هيلع فهلا
 عمالنڻ اف يقتله دلاڪوڪن معنائ تيدق ڪنا قضا سمبيڄن، فواسڻ دان لآين۲.
 نيه ڪفر اين معنائ برچيتا۲ دام هاڻي هندق منجادي ڪافر سمرت برچيتا۲ هندق
 ماسوق اڪام ڪرستيان سڪاليفون نيتن ايت فد ماس اڪن داتغ مرتدله اي فد ماس ايت
 جوڪ، اتو اي براعتقاد اومقام اڪام ڪرستيان ايت بنر اتو بتول.
 فرڪٽاڻ يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت مپوت فرڪٽاڻ يڄ برتنتغن دغن اڪام اسلام سمرت برڪات:
 اسلام تيدق اد فائده دان سباڪيڻ سام اد دسبوت دغن برسغڪوه۲ اتو سچارا
 مڱيجيق۲.

فربواتن يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت اومقام فرڪي ڪڪريجا دغن تجوان سمبيڄن دان سباڪيڻ.
 فنديقن نيه اتو فرڪٽاڻ اتو فربواتن يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت بايق (1) ترماسوقله محلالڪن
 بارڄ يڄ حرام دغن اجماع سمرت زنا، مينوم اراق دان ساومفماڻ. اتو محرامڪن بارغيڄ
 حلال دغن اجماع سمرت نڪاح دان جواليلي.

(1) ترسبوت دام بخيرمي اقتاع جزء 4 موڪ 191 'وهذا باب لأساجل له' اريڻ باب اين (باب يڄ منجاديڪن
 سئورڄ ايت مرتد) ساغت لواس عبارة لاوت تيدق برتقي.

کچوالیکن اورغیغ دفقسا مپیوت فرکتان اتو مغرجاکن فریواتن یغ مپاوا کفد کفر سدغکن هاتین تنف برایمان مک اورغ ایت تیدق له جادی مرتد.

بارغسیاف تله مرتد واجب اتس فمرته مپوره ای برتوبه سرت مرت قول یغ معتمد دان دبري تیمفوه تیک هاری منوره قول یغلاین. مک جیک ای برتوبه بریالیق کفد اسلام دغن مغوجف دوا کلمه شهادة صحله اسلام دان دبیرکن دی دغن تیدق دفغافکن، تنافی جیک ای تیاد ماهو برتوبه واجبله دپونه دغن دفغکل کفلا.

ستله ماتی تیدق هاروس دمندی، دکافن، حرام دسمبیغ دان دتاتم دفقموران اورغ اسلام.

اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ

159 - اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ فرض ایت اد دوا ماچم:-

(ا) ای منیغکلکن دغن اعتقاد بهو سسمبیغ ایت تیدق واجب (انکارکن واجب). اورغیغ سماچم این حکم مرتد واجب اتس فمرته مپوره ای برتوبه دان لاین ۲ بکیمان تله دپناکن دالم فصل 158.

(ب) ای منیغکلکن کران مالس اتو مریغکن ۲ فد حال ای تاهو بهو سسمبیغ فرض ایت واجب. اورغ این سنه اتس فمرته مپوره ای برتوبه (1) دغن دبري امارن اکن دپونه جیک اشکن، سلفس دسوره جیک ای برتوبه دان سسمبیغ دیارکنله کادائن دغن تیاد داف ۲ کن.

سبالیقن جیک ای تیدق برتوبه دان تیدق سسمبیغ سمفی کلوار وقتو (وقت ضرورة) هندقله فمرته ممونهن یایت بونه کران حد اتس (بوکن بونه کران انکار) کچوالی ای مپناکن اد کعدوران سفرت ترلوف اتو سجو اتو سباکین درفد الاسن ۲ یغلاین، ساء د الاسن ایت بنر اتو تیدق کتیک ایت بلوم بولیه لاکي دلاکوکن بونه سهغک ای برکات: ساي سغاج تیغکلکن دغن تیاد عذور.

منوره قول یغ صحیح اداله بونه ایت واجب دغن سبب منیغکلکن ساتو سسمبیغ جوا. شرطن ای تیدق منونیکن سسمبیغ ایت سهغک هایس وقت ضرورة اتو دسبوت وقت عذور فد سسمبیغ جمع، اومقام منیغکلکن سسمبیغ ظهر تیدق بوله دلاکوکن بونه ملینکن سهغک همفیر ماسوق وقت مغرب دمکین جوا منیغکلکن سسمبیغ مغرب اتو

(1) ستقه علماء مفتاکن واجب جوک دسوره برتوبه ایت سبکیمان واجب فد اورغیغ مرتد، منوره قول یغ مفتاکن سنه کران کسلاهن این تیدق لیه جهات درفد مرتد یغ مپاوا کفد ککل دالم نرالک. سدغکن اورغ مالس این دپونه کران حد (بوکن کران انکار) کمدين دسفرناکن جنازهن سچارا اورغ اسلام.

عشاً دلاکوکن یونه افبیل همفیر تربیت فجر، دان منیغکلکن سمبیغ صبح هغک تربیت متھاری.

اورغیغ دېونه دغن سبب منیغکلکن سمبیغ کران مالس این جنازهښ دلاکوکن سام ماچم حکم اورغ مسلمین جوک تنغ مندي، کافن، سمبیغ دان تانم دتانه فقېوران اورغ اسلام.

فرايغاتن: بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ دغن تیاد عذور مستي قضا سکرا کران کچوانیش سنديري ایتفون دغن شرط اي برکات: ساي هندق سمبیغله، کالو تیاد چاکف بکیتو نسچاي برلاکو اتسښ حکم اورغیغ منیغکلکن سمبیغ دغن سفهاج بکیمان یغترسبوت ایت تادي.

بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ دغن سبب عذور سفرت تیدور دان لوف تیدق مستي قضا سکرا، تنافي سنة دسکراکن.

بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ یغ دواجبکن دغن نذر تیدق بوله دېونه، کران ي منیغکلکن فرکارا یغ اي مواجبکن اتس دیرین سنديري.

برکات امام غزالي لېه کورغ ملایوښ: بارغسیاف برسغک دانتارا دیرین دغن الله تعالی اد حال (اتو درجه) یغ بوله مغکوکورکن سمبیغ (تأفایه سمبیغ) دان ممبولیېکن اي مینوم ارق دان ماکن هرت سلطان بکیمان سفگان ستهغه ۲ اورغ اهل تصوف مک اورغ ایت واجب دېونه.

الْجِهَاد

160 - فرکتان جهاد ایت فجاهن درفد فرکتان 'مُجَاهَدَه' اصل معنای برکيات. اورغ سکارغ فغکیل قربان. مقصودښ دسیني ایاله برفراغ دغن اورغ کافر کران منگفکن اکام یغدفغکیل دغن نام فراغ سبیل (1) فراغ این فد ماس حیاة رسول الله صلی الله علیه وسلم سلفس هجره اداله اي فرض کفایة دان سلفس وفاتښ اد کالا فرض کفایة دان اد کالا فرض عین، مغیکوت کادان اورغ کافر. کران کدودفکن اورغ کافر ایت اد دوا ماچم:-

فرتام مریک براد دنکري مریک.

کدوا مریک براد دالم اتو تله مماسوقکي ساله سېواه نکري اورغ اسلام، اتو تله ملتقکن اغکاتن بالا تنتران دسمفادن نکري اورغ اسلام.

(1) سندرانتن فرمان توهښ "کتب علیکم القتال" البقره ایاة 216 اربین دفرضوکن (دواجبکن) اتس کامو برفراغ دان لاءین ۲ ایاة لاي.

جيك مريك براد ددالم نكړيڼ مك فراغ سبيل ايت فرض كفايه فد تيف۲ تاهون بيلا تله دلاكوكن اوله ستغه اورغ كوكورله كواجيفن يغلآيښ.

دان جيك مريك تله براد ددالم نكړي اورغ اسلام اتو براد دسمفادن دغن نكړي اورغ اسلام مك فراغ سبيل اين فرض عين واجب اتس تيف۲ سغورغ اتق نكړي ممفرتاهنكن تانهايږ، سام اد لاکي۲ اتو فرمفوان، توا اتو مودا، دغن اف جوا چارا يغ بوله سمرت لونتر دغن باتو اتو سباکښ.

شرط واجب فراغ فرض كفايه (کتیک اورغ کافر دنکړيڼ) ايت اد توجه فرکارا:-
فرتام. اسلام مك تيدق واجب برفراغ اتس اورغ کافر سکاليفون اي کافر ذمي کران مريك تله کنا ممباير جزیه انتوق کيت ممفرليندوغکن پاواښ.
کدوا. تله بالغ مک تيدق واجب اتس کانق۲.

کتیک. برعقل، مک تيدق واجب اتس اورغ کيلا.
کامفت. مردهيک، مک تيدق واجب اتس همب سکاليفون دسوره اوله فغهولوث.
کليم. للاکي، مک تيدق واجب اتس اورغ فرمفوان دان خنتی مشکيل.
کاتم. کادائن صيحه، مک تيدق واجب اتس اورغيغ ساکيت دغن ساکيت يغ معذورکن برفراغ سمرت دم دان ساومفماښ اتو منعکوغ کفایين يغ ساعت سمرت فايه برديري دان فايه هندق مثيلق دان سباکښ. يغمکين تيدق ترماسوق ساکيت يغ سديکيت سمرت فنيغ کفلا.

کتوجه. اد کاوفيان برفراغ، مک تيدق واجب اتس اورغيغ چافيق اتو اورغيغ کودوغ سکاليفون کبايقکن جاري، اتو اورغيغ تياد ممفويأي بلنجا انتوق ديږيڼ اتو انتوق اورغيغ واجب اتس تغکوغښ دان لآين۲ سبب يغ مناسبه.

کمدین اورغ کافر اصلي يغتاون ايت اد دوا ماچم:-
فرتام. مريك يغ تياد بوله فمرتته ممبري فيليهن فداښ بهکن تتف جادي همب سبايک سهاج دتاون يأت اياه کانق۲ دان اورغ فرمفوان.

کدوا. تيدق منجادي همب تروس دغن سبب دتاون يأت اورغ لاکي۲ يغ سوده چوکف عمور، مردهيک دان برعقل. فد اورغ اين فمرتته بولييه فيليه انتارا امفت فرکارا:-
(ا) بونه تروس اتو

(ب) دجادیکن همب، بيلا تله دجادیکن همب، حکومن مريکييت ترماسوق داه
کمفولن هرت غنيمه (هرت رمفاسن فراغ) اتو
(ت) دلفسکن فرچوما اتو

(ث) دېوات تبوسن، سام اد دغن بياران، اتو دغن اورغ اسلام يځ کنا تاوان اتو دغن مغمباليکن هرت اورغ اسلام يغتله درمفس اوله مړيک. تنافي جيک دغن بياران مک واغن ايت ترماسوق دالم کمفولن هرت غنيمه.

سئورغ کافر هاروس دېوات تبوسن باکي سئورغ مسلم اتو ليه اتو سباليقن يأت منوره اف يغبأيك باکي مصلحة اورغ اسلام. مک جيک تيدق نمفق اف يځ ليه بأك هندقله دناهن دهولو هغک پات اف يغلبيه بأك کتيک ايت بهاروله دلاکوکن اف يځ فاتوت. اين فد کافر اصلي ادفون کافر يځ مرتد هندقله دتنتوت اي کمبالي کفد اسلام، جيک مړيک اشکن حکم دونه.

بارغسياف درفد اورغ کافر ايت مملوق اکام اسلام سيلوم کنا تاوان نسجاي ترفليها هرتان دان دارهن، دمکين جوا انق ۲۱ يځ ماسيه کچيل دان کانق ۲ ايت دحکومکن مسلم دغن سبب اسلام بافن. تنافي انق ۲۲ يځ سوده بالغ تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلام بغاث ايت، دمکين جوا استريش تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلام (استرين ماسيه ددام ککفوران) ماهن اي منجادي همب سکاليفون حاميل (1) بيلا تله دجادیکن همب ترفوتسله فرهبوغن نکاحن دري سواميئ سرت مرت (کتيک دتاوان) کران دغن سبب ترتاوان ايت سواميئ هيلغ ميلیک فد استري افتهلاکي نکاح کران اورغ کنا تاوان فراغ دان دجادیکن همب ايت سام حکومن ماچم اورغ ماتي هيلغ سکل حق ۲۳.

غَنِيمَة

161 - فرکتان غنيمه ايت اصل معناڅ فد لغة اونتوغ دان معناڅ فد شرع اياله هرت اتو بارغيغ ساومقام هرت (2) يغدفراوليبي درفد اورغ کافرحربي دميدان ففراغن. افيل سئورغ مسلم تله مېونه موسه (اورغ کافر) مک فکايين موسه ايت جادي کفوياڼ (3) سام اد دشرطکن اوله فمرته اتو تيدق دان سام اد يځ مېونه ايت لاکي ۲ اتو فرمفوان. شرطن اي ملاکوکن ايت کادانن دالم مريها اومقام سدغ برادق ۲ سنجات اتو دالم

(1) تنغ ستوبه (وطي) تيدق دبولېکر ملکر سنه لاهم اتو. دان يځ ماسه مريض تيدق بوله دسوچي مليکن سنه دتغ حيص دان سوچي درفدان.

(2) يغدکتان ساومقام هرت ايت اياله سمرت اراق يغدحرماني (شوله جادي چوکا) اقناخ 4 نوک 208.

(3) فکايين ايت دالم ايستيله فقه دسورت سبب 'معناڅ فکايين دات ماحو اورغ کافر يغدونه دالم ميدان ففراغن ترماسوقله کاسوتن دان سنجاتن سمرت لميغ، فداتغ، فريسي، باجو رنتي دان کودا توغکفن سرت دغن سکل کنگکافن. فنديقن اف حوا نغاد فد بدانز، سمرت چنچين دان لاین ۲ ايت دماکن سلب. دان تيدق ترماسوق مارغ کنگکافر فرغ بغلأين.

کادان یغ سکیراڅ اي چوي بارغسدیکيت فون نسچاي دکاڅ اوله موسه. درایت جیک اي مېونه (مانه) دري دام کوږو اتو دري دام صف فرباريسن اورغ مسلمین نسچاي تیدقنه اي ترحق سلب ایت کران کادانڅ تیدق دام مریبا. سکورغ ۲ کاڅ ایت سمرت مېوتاکن کدوا مات اتو فاته کدوا ۲ تاغن یغ ملمهکن کقواتن.

ستله دتولق فکاین (سلب) یغترسبوت مک غنیمه یغلاڼ ۲ سمرت رومه، تانه، کندران دانسباکڅ هندقنه دېهاکي کفد لیم بهاکین:-

امفت بهاکین ددفاڅ (80%) دبریکن کفد مریک یغ مغمیل بهاکین دام اغکاتن ایت دشن نیه برغغ سکالیفون تیدق برغفور.

چارا مېهاکین یایت اورغیغ منوشکغ کودا ترحق تیڅ ساهم، دوا ساهم انتوق کوداڅ دان ساتو ساهم انتوق دیرڅ. منکل اورغیغ برجالن کاکی ترحق ساتو ساهم سېهاج.

شرط مریک یغ ترحق مندفت ساهم یغترسبوت ایت یایت اسلام، بالغ، برعقل، مردهیک دان لاکي ۲. مڅ جیک کورغ ساتو ددود شرط ایت مریک ترحق هاڅ ساکو هاڅي سېهاج.

ساتو بهاکین لاکي یغباقي (20%) دېهاکي فون کفد لیم ساهم:-

(ا) ساتو ساهم انتوق بکندا رسول الله صلی الله علیه وسلم یایت سارا هیدوف بکندا دان کلوارک فد ماس حیاتو. دان دکوناکن کفد مصلحه اورغ اسلام سلفس وفاتن، سمرت مېاير کاچي قاضي ۲ یغ منجانکن حکومن دام اسلام، مгадаکن فرتهانن دسمفادن نکري موسه دان سباکڅ.

(ب) ساتو ساهم انتوق قرايه ۲ رسول الله صلی الله علیه وسلم یایت دري کتورن بني هاشم دان عبدالمطلب سمواڅ بوله دافت، سام اذ لاکي ۲ اتو فرمفوان، سام اد کاې اتو مسکین تنافي فیهق لاکي ۲ ترحق دوا بهاکین فرمفوان ماچم فساك.

(ت) ساتو ساهم انتوق اتق ۲ یتیم باکي اورغ مسلمین للاکي اتو فرمفوان یایت کانق ۲ یغتله ماتي باف ماسیه کچیل بلوم سمفي عمور بالغ شرطن مریک مسکین.

(ث) ساتو ساهم انتوق اورغ ۲ مسکین تراسوق اورغ ۲ فقیر ماھن اي لېه اوتام.

(ج) ساتو ساهم انتوق اورغیغ مغمبارا (اورغ مسافر) بکیمان تله دپتاکن دام باب

زکاة.

هرت فيء

162 - فرکتان "فيء" دامیل اتو فچاهن ددود فرکتان "فاء" معناڅ کمبالي اتو فولغ کمدين دکوناکن فرکتان ایت فد هرت یغ کمبالي ددود اورغ کافر کفد اورغ اسلام.

معناڤ فد شرع يآيت هرت اتو اختصاص (1) يځ ددافاتي درفد اورغ کافر دغن تيدق برفراغ سډرت اوفتي (چوکي کډلا) يځدسبوت جزيه. سډوله فراټوس چوکي فرنيکاڻ (يځدشرطکن اتس مړيک يځ مېاوا داځغن ماسوق کنکري کيت) دان هرت اورغ مرتد يځماتي دالم کاډان ردهن (مرتدن).

هرت فيء اين دېهاکي کډد ليم بهاگين. ساتو فرليم درفدان دېهاکي کډد ليم ساهم سام ماچم فرهاگين غنيمه دان اورغيځ ترحق منريما فون سام بکيمان فد فصل غنيمه يځ لفس.

دان يځياقي سېايق امفت فرليم ايت دېلنجاکن انتوق اغکاټن تنټرا يځ برفراغ في سېيل الله. دان چارا مېهاگين ترفولځ کډد تدبير فمرته بکيمان تله دېټاکن داخير باب زکا. دان جيک اد باقي هندقله دېلنجاکن کران مصلحة عموم انتوق اورغ مسلمين سډرت مېينا کوډو، مېلي سنجات دان کنډران منوره قول يځ صح.

الجزية

168 - فرکتان 'الجزية' ايت فد لغة معناڤ نام باکي بياران يځدکناکن اتس اورغ کافر ذمي، دئماکن دغن بکيتو کران اي مېکت درفد دلاکوکن فريونېن کاتس مړيک. دان معناڤ فد شرع يآيت بياران (چوکي کډلا) يځ مستي دباير اوله اورغ کافر دغن فرجنجین يځترتنو مځندوغي شرط ۲ يځدلاکوکن اوله فمرته (راج اتو فرسدين) اتو کنتين کاتس مړيکيت دغن تيدق دحډکن مسال دان تيدق دتعلیقکن دغن سسوات، سډرت دکتان: ساي برستوجو دان مېنرکن کامو منديامي اتو برمستوطن دنکارا اورغ اسلام يځلاگين درفد تانه حرم مکه دان مدينه رت کمفوغ ۲۷. دغن شرط کامو مېاير جزيه دان کامو فاتوه اکن فراټوران اورغ اسلام، دجواب مړيک: کامي برستوجو دان منريما. دلولسکن جوک ايحاب دهولو قبول کمدين سډرت مړيک برکات 'توان بنرکن ساي منديامي دنکري اين، جواب فمرته اکو بنرکن' دغن دمکين بوله ممدادي.

شرط واجب جزيه ليم فرکارا:-

- (ا) بالغ مک تيدق واجب جزيه اتس کانق ۲.
- (ب) برعقل مک تيدق واجب جزيه اتس اورغ کيلا يځبرفنجځن کچوالي يځ برسليخ ۲.
- (ت) مردهيک، مک تيدق واجب اتس يځ هب دان فځهولون.

(1) اختصاص ايت معناڤ کنتوان بوکن ميلک سډرت انغيځ يځ اد فائدهن.

(ث) للآكي، مك تيدق واجب جزيه اتس اورغ فرمفوان دان خنتی.
(ج) کادان کافر ایت درفد اهل کتاب یأیت یهودي دان نصراني (1).

سکورغ ۲ جزیه ایـ ایاله ساتو دینار ستاهو. تنافي بوله لبیه دغن تیاد حدث. یغ سنتن باکي فمرته برتکغ سدیکیت یأیت ایلوق فد اورغیغ سدرهان هیدوفن دکناکن دوا دینار دان اورغیغ کای امفت دینار ستاهون.

ایلوق جوا فمرته ملتقکن شرط ۲ اتس مریک یغ ممفو درفد مریکیت مبری کاستیمیوان کفد اورغ ۲ اسلام یغ ملنجوغ اتو یغ لالو ددالم نکري مریک، دغن منجامو اورغ ۲ ایت سقدر تیک هاری. این جیک مریک برستوجو، دان جیک تیدق برستوجو تیدقله دلتقکن شرط ایت.

ستله برلاکو عقد جزیه یغ صح انتارا فمرته دان اورغ کافر تن، کوغله اتس مریکیت امفت فرکارا:—

فرتام. میمفرناکن ات. منویکن بیاران جزیه ایت میکیوت کتتافن دان جیک تربلت بایر هندقله دتنتوت سچار نبوت جاغن کاسر.

کدوا. برلاکوله اتس مریک فراتوران ۲ دان حکم ۲ اسلام، سکیرا مریک میناسکن اتو منچدراکن اورغ اسلام نسچای مریک کتا مگنتی اتو دحکم بالس. دان جیک مریک ملاکوکن فرواتن یغدفندغ حرام دالم اعتقادن سفرت برزنا نسچای دجالنکن حکم حد کاتس مریک تنافي جیک مریک براعتقاد فرواتن ایت حلال فد مریک سفرت مینوم اراق تیاداله دلاکوکن اف ۲ اتسن.

کتیک. مریک تیدق بوله مبنته اتو مپتوه کفریادین اکام اسلام مک جیک مریک مبوروفکن اکام اسلام هندقله دتغیز (دحکوم) دغن حکومن یغ مناسبه دان دغن سبب ایت باطل فرجنجین جزیه سکیرا اد دشرطکن دمکین. تنافي جیک تیدق اد شرط سفرت ایت تیاداله باطل فرجنجین یغترسبوت.

کامفت. تیدق دبولیکن مریک غمبوات کرج یغ مپاکیتی اورغ اسلام سفرت مبنته اتو منولغ فغینتیف اتس حال اورغ اسلام، منجامو اورغ اسلام مینوم اراق، ماکن بای دان لاین ۲ حال یغ مپاکیتی اورغ اسلام.

(1) دالم کتاب مطلع البدین (سالین درفد البیجوری) کتان: اتو درفد مریک یغ باکین شیه الکتاب سفرت مجوسی دان دغقدکن جزیه فول. دفهم درفد کپتان ایت مننجوقکن تیدق مستی دشرطکن کافر ایت اهل کتاب. فد فدفاة سبای ماسوق سموا جنیس کافر افیل مریک طاعة کفد راج دان فاتوه کفد اونداغ ۲ نکارا کچوالی اورغیغ مرتد.

بيلا تله برلاكو عهد (فرجنجين) ذمه يڭ صح ترثغكوغله اتس اورغ اسلام منجاك
كسلامتن ديري مريكييت دان هرتاڭ. دان لازم (مستي) اورغ اسلام ممبيل مريكييت درفد
دڭڭكو اتو دسرغ اوله كافر حربي.

كمدين هندقله مريك مڭكوناكن تندا فد فكاين سفرت لنچان يڭ مننداكن اي ذمي
اتو دجاهيت فد باجوڭ دغن سفوتغ كاين يغبورون جيڪ اي يهودي ورن كونيج دان جيڪ
نصراني ورن بيرو دان جيڪ مجوسي ورن هيتم دان ميره. منوره فنداقة علماء يڭ رامي
مڭكوناكن تندا ايت واجب.

دلارغ مريك درفد منوغكغ كودا جنيس يڭ بايڪ دان يڭ مهل، تنافي بوله منوغكغ
كلدي سكاليفون درفد جنيس يڭ بايڪ.

السَّبْقُ وَالرَّمْيُ

164 - فركتان 'السَّبْقُ' ايت معنان لومبا، فچاهن 'مُسَابَقَه' معنان برلومبا، زمان
سكارغ فركتان مسابقه اين نمفقس دكوناكن قد فرتنديغن مباح قران دان برزنجي سهاج فد
حال اي عموم مقصودل برادو، برنديغ دان لآين ۲، دان فركتان 'الرَّمْيُ' ايت معنان ملونتر
مقصودل دسيني اياهه منيمبق دغن اتق فانه، فد ماس سكارغ ترماسوق منيمبق دغن
سنافع دان ساومفماڭ. اد لاكي ساتو فركتان 'مُنَاضَلَه' معنان برادو تيمبق.

فركتان 'السبق' ايت جيڪ دباح دغن 'السَّبْقُ' (فتح باڻ) معنان واڭ يڭ دجاديكن
فتاروغن اوله مريك يغبورلومبا دان يڭ برادو ايت.

اداله برلومبا كودا دان ساومفماڭ، دان برادو تيمبق ايت سنة دلاكوكن اوله اورغ
مسلمين يڭ للاكي دغن تجوان برلاتيه كران فراغ جهاد (1) دان هاروس جيڪ تباد نيه
دمكين ايت (2).

يغدمقصودكن دغن برلومبا دسيني اياهه برلومبا منوغكغ كودا دان اونتا دغن تباد خلاف،
بركات ستغه علماء ترماسوق جوك كاچه، بغل دان كلدي (اين اد خلاف انتارا علماء).

تنافي تيدق صح عقد برلومبا منوغكغ لمبو، كبش، كمبيغ دان لآين ۲ مالهن حرام
دلاكوكن دغن برتاروه افتهلاكي برلاك لمبو دان سباكين تنفله حرامن.

(1) سندرانن سلاين درفد اجماع اياهه فرمان توهن 'وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ' سورة
الانفال ايه 60. اريش دان هندقله كامو برسدي بوات منتغ مريكييت (اورغ كافر) سيراڤ يڭ كامو تردي
دري اشكاتن تنترا دان دري كودا ۲ يغبرتبت.

(2) ترماسوقله برلومبا كپتا، موتور سيكل دان سباكين يغبورلاكو سكارغ سموان ايت هاروس بلاك كچوالي فركارا
يڭ ممباوا مضرة يآيت دلارغ اوله شرع.

تنتغ برادو تيمبق دکهندقکن اد ترکيت يځ تنتو جارقن سکين ۲ کاکي انتارا تمفت
فنيبيق برديري دان ترکيت ايت سرت شرط ۲ لاین يځدنتفکن اوله مريک.

ادفون واځ فتاروځن جيک سئورځ سهاج درفد دوا اورځ يځيرلومبا اتو يځبرادو مغلوارکن،
حکمن جيک فغلوار مودل ايت منع اي امبيل باليق واځن ايت دان جيک کاونن منع کاونن
له يځ مغمبيل واځ ايت.

دان جيک کدوا ۲۱ سکالي هندق مغلوارکن واځ فتاروځن تيدق صح ملينکن ماهو اد
محمل (يځ محلالکن يأت فيبق يځکتیک) جيک اي منع واځ فتاروځن فيبق يځفرتام دان فيبق
يځکدوا ترفولځ کفداځ (جادي دي فون) دان جيک اي کاله تياداله اي کنا مبابير اف ۲ کفد
کدواځ منکل فيبق يځفرتام دان فيبق يځکدوا ماسيځ ۲ مغمبيل باليق واځن سنديري.

الَايْمَانُ وَالتَّدْوَرُ

165 - فرکتان 'الَايْمَانُ' ايت جمع باکي يَمِينُ. اصل معنال فد لغة اياله تاغن کانن
کران کفواتن سمرنه کمدين. دکوناکن فد معنا سومفه، کران اورځ عرب دري سځق
زمان جاهليه لاکي بيلا برسومفه تيف ۲ سئورځ درفدان مځځت تاغن کانن کاونن انتوق
مغواتکن اف کتاځ ايت. دان معنال فد ايسيتله فقه مغواتکن (منتحقيقکن) فرکارا يځبوله
جادي ثابت اتو تيدق.

روکن سومفه ايت امفت فرکارا. فرتام - اورځيځ برسومفه دسبوت خاليف کدوا. -
فرکارا يځدبوات برسومفه دسبوت مخلوف به. کتيک - بندا يځدسومفهکن دسبوت
مخلوف عليه. دان کامفت - صيغه.

(ا) اورځيځ برسومفه شرطن مکلف (عادل بالغ). دغن کهندقن سنديري. بوله برتوتور
(تيدق ييسو کچوالي يځبوله دفهم ايشارتن). دان دسبوت دغن نية برسومفه (اد قصد).

(ب) فرکارا يځدبوات برسومفه ايت هندقله دغن مځکوناکن ساتو نام درفد نام الله
اومفما والله، اتو ساتو صفة درفد صفة ۲۱ يځ خاص باکين (1) سفرت وَخَالِقِ الْخَلْقِ،
وَرَبِّ الْعَالَمِينَ دان لاین ۲، مک تيدقله جادي سومفه دغن مخلوق الله اومفام نبي ۲، ملائكة

(1) برسلاهن صفة ۲ يځ تيدق خاص دغن سفرت الموجود، العالم دانسباکين تيدقله جادي سومفه دغن صفة
ايت جيک دکهندقکن لاین درفد الله. جيک سئورځ برکات 'دمي الله جيک اکو بوات کرج ايت نسچاي
اکو جادي يهودي دان ساومفمان نسچاي تيدق دماکن برسومفه دان تيدق کفر جيک قصدن هندق
منجاوهکن ديري درفد فرواتن ايت. اتو دي سبوت دغن اطلاق تتاي سنة اي مځوچف دوا. کليمه شهادة
دان مځوچف استغفار. برسلاهن جيک اي رضا دغن چاکفن ايت کتيک ايت جادي کافر.

دان لاین ۲ سفرت والنبی والملائكة سكاليفون دغن نية برسومفه ماھن یغدمکین ایت مکروه.

(ت) فرکارا اتو بندا یغدسومفهکن شرطن بوکن درفد فرکارا یغواجب بهکن درفد بندا یغ بوله دلاکوکن سفرت 'والله ساي هندق ماسوق ککدي این' دان بوکن درفد بندا اتو فرکارا یغ مستحیل سفرت 'والله ساي هندق بونه سماتی این لتو والله ساي هندق نایک کلاغیت (1) 'بیلا سئورغ برسومفه سماچم ایت لازمله اتسن کفارة سرت مرت. برسلاھن فد فرکارا یغواجب سفرت 'والله ساي هندق ماتی این تیدق جادی سومفه کران میمغ ای اکن ماتی دغن تیاد فایه برسومفه'.

(ث) صیغه سومفه ایت دوا ماچم فرتام - صریح. کدوا - کنایه. یغ صریح یأیت دغن مغلکوناکن حروف سومفه یغ مشهور یأیت ب، و دان ت. سفرت بالله، والله دان تالله. لفظ صریح تیدق برکھندق کفد نية. جیک تیاد مغلکوناکن حروف یغترسبوت لفظ ایت کنایه سفرت 'اشهد بالله معنای اکو برسقسی دغن الله' اتو قعمرالله معنای دمی عمرالله (مقصودن بقاء دان حیاة الله) جیک نية سومفه جادیلہ سومفه دان جیک تیاد نية تیاد جادی (2).

کمدین سومفه ایت جیک دقیدکن دغن مفرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله جیک برجای فرقسا ساي هندق برصدقه اومفما' اتو تیدق هندق مفرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله ساي تاهندق تکور استری ساي اتو سفلان' مک افیل تیاد برصدقه ستله برجای اتو دتکور استرین برارزیله ای تله ملغکر سومفه یغدسبوت دالم ایستیلہ فقه 'جنت' کتیک ایت کناله اتسن کفارة سومفه.

ادفون جیک تیاد دقیدکن دغن سسوات سفرت دکتائ 'والله بارغ این اصلی (بوکن تیروان) اتو والله اندا جاغن بردیری کران ساي، اتو بلی والله اتو لاوالله' (3). کران چاکف ۲ ماچم این دفغکیل سومفه لغا دمکین جوا یغدسبوت دغن تاسغھاج اتو ترلاته سموان ایت دفغکیل سومفه لغا تیاد واجب کنا اف ۲ کران ترماسوق دالم قاعده عم البلوی.

(1) فد ماس دھولو کیت برسغک نایک کلاغیت ایت مستحیل سکارغ سوده اد اورغ نایک کلاغیت، جیک اورغ برسومفه نایک کلاغیت تیلا ای تیدق نایک نسجای کنا کفارة.

(2) سفرت این جوک جیک دسبوت 'والله اتو والله اتو والله واجب اتس ساي برصدقه اومفما ترماسوق دالم لفظ کنایه.

(3) فرکتان بلی والله دان لا والله این سلالو دکوناکن اولہ اورغ عرب تجوانن انتوق مېدھکن چاکف سھاج ترجمھن دالم بهاس ملایو لبیہ کورغ دمکین: دمی الله ای، دمی الله بوکن.

افبیل سئورغ تله ملئکر سومفهئ (حت) کناله ای کفارة یأیت دبري فیلیه انتارا تیک فرکارا. فرتام مردھیکاکن سئورغ هب یغ مؤمن لاکي ۲ اتو فرمفوان یغ سجهترا درفد چاچت یغ مئکنندالاکن کرج. کدوا اتو مبري مکانن سفوله اورغ مسکین تیف ۲ سئورغ سچوفق مکانن یغ مئغئکن (اساسي) سمرت براس دان کئندوم. تیدق دلولسکن کروما اتو کیجو. کتیک اتو مبري فکاین انتوق سفوله اورغ مسکین ایت تیف ۲ سئورغ سفاسغ فکاین لغکف، تیدق دشرطکن باجو بهارو ماھن بوله دبري باجو یغ سوده دفاکي یغ ماسیه قواة لاکي.

تقدیرئ فلئکر سومفه ایت تیدق دافت اتو تیدق ممفو مندافتکن فرکارا یغ تیک ایت واجبله اتسن فواس تیک هاري. منورة قول یغ اظهر تیدق واجب برتورة ۲.

166 - فرکتان 'النذور' ایت جمع باکي نذر. معنائ فد لغة جنجي هندق بوات بایک اتو هندق بوات جاهت سمرت: ساي هندق راعیکن اندا بیسوق اتو ساي هندق فوکل اندا بیسوق. دان معنائ فد شرع ایاله ملازمکن (مبراتکن اتو ممقسا) دبري مفرجاکن سسوات کبجیکن یغ تیاد مستي ای مفرجاکن فد اصل حکم شرع.

(i) جیک سئورغ برنذر دغن تجوان هندق منکه دیرئ درفد سسوات دغن تیاد نية کبجیکن دئماکندي 'نذر لجاج' (نذر دکیل اتو نذر میکت دبري) اتو نذر 'غضیب (ماره)، سام جوک ماچم سومفه. مثال سمرت: جیک ساي مقیفس روکو سمولو واجب اتس ساي برصدقه سراتوس رغکیٹ کفد مسجد اتو ساومفمان لفس ایت جیک ای لغکر (مقیفس سمولو) کناله ای فیلیه سام اد ای مبابر سراتوس رغکیٹ یغترسبوت اتو مبابر کفارة سباکي کفارة سومفه.

(ب) نذر انتوق کبجیکن یغترسبوت نذر 'المُجَازاة انو التَّبرُّر' مک نذر این ترهاکي کفد دوا بهاکین فول:

(ii) تیدق دکنئوغکن دغن سسوات فرکارا، سمرت کئان: واجب اتس اکو برفواس اتو مردھیکاکن هب کران الله تعالی.

(iii) دکنئوغکن دغن سسوات بالسن سمرت دکنان: جیک دسمبوهکن الله ساکیت اکو واجب اتس اکو سمبیغ اتو فواس (1) اتو برصدقه اتو سباکین.

دالم مسألہ یغترتام واجب له اتسن برفواس اتو مردھیکاکن هب، سکیرا تیدق دنتوکن مسان بولیله ای مپفرناکن دغن برلباتن افبیل تله چوکف صیفتن. تیدق مستي دغن سرت مرت.

(1) سمبیغ اتو فواس اتو صدقه دسینی مقصودئ یغ سنه، بوکن یغ فرض. کران یغ فرض میبغ تله واجب اتسن مفرجاکن، تیدق فولو دندرکن.

دالم مسأله يځكدوا بېلا نله سمبوه ساكيت واجبله اتسښ مېمفرناكن نذرځ ايت منوره اف يځدنذرځ سفرته سمبېڅ اتو فواس اتو صدقه سقدر نام يځدنذرځ، اومقام سمبېڅ جيك تيدق دنتوكن كنهاله دكرجاكن اتس سكورځ ۲ واجبښ فد شرع (1) يايت دوا ركعه. دان اومقام فواس يايت ساتو هاري. دان اومقام صدقه سكورځ ۲ ليم درهم اتو سته دينار. جيك اي نذر فواس سفوله هاري اومقام سنه اي سكران دان كنه ايكون اف يځدشرطښ (برتوروه ۲ اتو برسليخ ۲) تنافي جيك اي نذر ستاهن يځدننتوكن نسچاي دتولق هاري راي، هاري تشريق، ماس حيض، ماس نفاس دان بولن رمضان دان تباد كنه قضا. تنافي جيك تيدق دنتوكن تاهن ايت نسچاي كنه قضا هاري ۲ يغيرسبوت.

تيدق اد نذر (تيدق جادي) فد فركارا يڅ معصيه سفرته دكتاځ: جيك اكو بونه سفلان ايت (دغن تيدق سېنځ) واجب اتس اكو بكن ۲ (سفرته سمبېڅ اتو فواس). تيدق صبح نذر ايت كران نذر اتس معصيه سكاليفون فركارا يځدنذرځ ايت دريحال طاعة اكن الله.

دكچواليكن درفد كات معصيه، نذر فد فركارا يڅ مكروه سفرته سئورځ برنذر هندق فواس سعمور هيدوف مك نذرځ ايت جادي، دان واجبله اي مېمفرناكنځ.

دمكين جوا تيدق صبح نذر فد فركارا يڅ واجب فرض عين سفرته سمبېڅ ليم وقت بگيمان تله دپتاكن داوول باب.

ادفون برنذر هندق منيغكلكن فركارا يڅ هاروس سفرته تاهندق ماكن داكيڅ دان سباكيځ اتو نذر هندق مفرجاكن بندا يڅ هاروس سفرته هندق ماكن داكيڅ دان سباكيځ جيك دلغكر منوره قول يڅ قوا تيدقله مستي اي كنه اف ۲ سلاكي نذرځ ايت بوكن انتوق منچكه اتو مغلكالقكن ديري فد منيغكلكن اتو مفرجاكن سسوات ايت دان تيدق فول دسرتاكن كران الله تعالى، سكران اد دمكين ايت نسچاي كنه كفاره جوك افيل دلغكر.

الْأَقْضِيَّةُ وَالشَّهَادَاتُ

167 - فركتان 'الاقضية' جمع باكي قضا، معناځ فد لغة محكوم اتو ملولسكن سسوات. دان فد شرع مونتسكن فرباهن انتارا دوا اتو بيراف اورځ يغيرباله، دغن حكم الله تعالى. دان فركتان 'الشهادات' ايت جمع باكي شهاده اصل معناځ كحاضيران، مقصودځ منچريتاكن اتو مخبركن سسوات حال اوله سئورځ اتس سئورځ يغلان (سقي).

(1) سكورځ ۲ سمبېڅ واجب فد شرع اياله سمبېڅ صبح.

168 - اداله كرج منجادي قاضي (جواتن قاضي) ايت حكمن فرض كفاهه جيڪ رامي اد اورغيغ لايق دتمفت ايت (1) مك جيڪ اد چوما سئورغ سهاج نسجاي لازم (واجب) اي مموهن جواتن ايت.

اين حكم فد حق اورغ ايت ادفون امام (فمرته) واجب مغيغت اتو ملتتيق ساله سئورغ درفد مريگميت ييلا تله دلتيق جاديله فرض عين اتس اورغيغ دلتيق ايت منرماڻ كران طاعتكن فمرته انتوق فائده اورغرامي.

169 - تيدق هاروس دان تيدق صح سئورغ ايت هندق منجادي قاضي ملينكن هندقله اد فداڻ ليم بلس شرط (2):-

فرتام - اسلام مك تيدق صح جيڪ اي كافر.

كدوا - سوده چوكف عمور (سوده بالغ) مك تيدق صح جيڪ اي كانق ۲.

كنيڪ - برعقل مك تيدق صح جيڪ اي تياڊ برعقل.

كامفت - مردهيكا مك تيدق صح جيڪ اي همب.

كليم - للاكي، مك تيدق صح جيڪ اي فرمفوان اتو ختتي مشكل.

كانم - اورغيغ عادل (اورغيغ صح منجادي سقسي) مك تيدق صح جيڪ اي اورغ فاسق.

كنوجه - تاهو حكم ۲ درفد قرآن دان حديث دغن سچارا براحتيهاد تيدق مستي حفظ.

كلافن - مغيهوي حكم اجماع يايت حكم ۲ يفتله داجملعكن اوله صحابه دان علماء يغ كمدين درفد مريڪ (3) ددالم مساله يغ هندق دحكمن سهاج. سفاي حكومن كلق تيدق مياهي اتو برجغكه دغن اجماع.

(1) مقصود تمفت دسيني يايت سوات دائره يقدسيوت مسافة غدوي (كاواسن يغ لواسن تيدق سمي دوا مرحله) اصل فركتان عدوي ايت معنال برلازي يعني تمفت ايت بوله دفركي دغن برلازي دري ساتو فبق كفيق بقلان دغن باليق اري

(2) ددالم حديث نبي صلى الله عليه وسلم تله برسبدا 'الْفَضَاءُ ثَلَاثَةٌ قَاضِيَانِ فِي النَّارِ وَقَاضٍ فِي الْجَنَّةِ فَأَمَّا الَّذِي فِي الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ وَقَضَى بِهِ وَالَّذَانِ فِي النَّارِ رَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ وَرَجُلٌ قَضَى لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلٍ'. اريتن قاضي ايت اد تيڪ ماچم، دوا درفداڻ ماسوق نراك دان ساتو ماسوق شرك. ادفون قاضي يغ ماسوق شرك ايت اياهه قاضي يغ تاهو حكم يفسنر دان دي محكوم منورتن. دان دوا قاضي يغ ماسوق نراك اياهه قاضي يغ تاهو حكم يفسنر تنائي اي مپلوپيغ تيدق محكوم مغيكون يفسنر ايت. دان يغ سئورغ لايكي محكوم مانسي دغن كادان جاهيل تا تاهو حكم.

(3) اجماع ايت معنال سكات اتو سبوت سوارا فداقة صحابه دان علماء يغ كمدين درفداڻ ادفون يقدكتاكن سوارا رامي فد اورغ عوام يقدقكييل ميجوريي ايت تيدق دتماكن اجماع.

كسميلن - مځتېوي مسأله يځاد خلاف علماء ددالمځ ليه كورځ سام ماچم شرط
يځكلافن.

كسځوله - مځتېوي ماچم مان چارا هندق براجتهاد (1).
كسبلن - مځتېوي بهاس عرب دغن نحوځ دان صرفن سكر ۲۱ بوله منتفسيركن كتاب
الله.

كدوابلس - بهوا سئورغځ فندغر مسكيفون دغن دچريتكځ فد تليځاځ، مك تيدق
صح اورغځ فكځ لغسوځ.

كتيك بلس - بهوا اي سئورغځ چليق مك تيدق صح اورغځ بوت تنافي تيدق مغاف
بوت سبله يآيت دهاروسكن.

كأمفت بلس - بهوا اي سئورغځ تاهو منوليس، سفاي تيدق دكليروكځ.
كليم بلس - بهوا اي سئورغځ چليه (بوكن اورغځ چدرا عقلځ دغن سبب ساكيت
اتو توها اتو سباكيځ).

تباهنلاكي دشرطكن اي بوله برتوتور (تيدق بيسو). مك جيڪ تيدق اد دتمفت ايت
اورغځ چوكف سكل شرط يفترسبوت نسچاي واجب اتس فمرتته اتو اورغځ بركواس
مغځكت. اتو ملنتيق سئورغځ بوكن اهليځ منجادي قاضي سكاليفون اي اورغ فاسق اتو
كانق ۲ اتو فرمفوان. بيلا تله دلنتيق سكل حكم يغدحكومكنځ لولس كران ضروره
(ترفقسا) منجاك مصلحه اورغرامي.

قاضي دان تاتا ترتيبځ

170 - فد اورغځ منجادي قاضي اد بايق تاتا ترتيبځ:-

فرتام - تننغ تمفت فرنجاران (محكمه) سيكياداداكځ دتغه ۲ بندر جيڪ بندر ايت بسر
تنافي جيڪ بندر ايت كچيل بوليله داداكځ دمان ۲ تمفت يځ اي سوڪ.

كدوا - دودق داتس تمفت يځ تيغكي يغبوله اورغرامي تمفق دغن جلس سفرت داتس
فتنس. دان دتمفت ايت كادان سهوځ تيدق مريغساكن فد موسم فانس دان موسم
سجؤ.

كتيك - تيدق مځكوناكن اورغ جاك جيڪ دلاكوكن حكم مكرهه.

(1) يعني مځتېوي سكل جنيس دليل دودق قرآن دان حديث مان يځ عام، مان يځ بخاص، مان يځ مطلق، مان يځ
مفيد، مان يځ مجمل دان مان يځ تراغ.

کامفت - جاغن داداکن فرېچاران دمسجد کران مغيلقکن درفد سوارا ييسیغ کچوالي
جیک وقت اي براد دالم مسجد کبتولن اد برلاکو کیس دسیتو تیدقله مکروه
دسلسیکن.

دمکین جوا جیک ترفقسا دلاکوکن دمسجد کران اد کعدوران سمرت هوچن دان
سباکین.

171 - قاضي واجب مېماکن کدودقکن کدوا۲ اورغیغ برېچارا دهدافن (یغ منوده
دان یغ دتوده) دالم تیک فرکارا:-

(ا) تمفت دودق دغن ملتقکن کدوا یغبراله ایت دهدافن دسوات مجلس جیک سام
طرف کدوا۲. سبالیقن جیک تیدق سام طرفن سمرت اورغ مسلم دغن ذمی کناله
دیذاکن کدودقکن (1).

(ب) سام دري سکي توتور کات. مک دلارغ قاضي مندغر چاکف سبله فیهق
سهاج تیدق فیهق یغلاین.

(ت) تنغ مندغ کفد کدوا۲۱ هندقله دسماکن جوک تیدق بوله فنداغ فد سئورغ
تیدق فد یغ سئورغ لاکي.

172 - قاضي تیدق هاروس (حرام) منرېما هدیہ درفد اورغ۲ یغ ددالم ولایهن تنافي
تیدق حرام منرېما هدیہ دري اورغ لوار درفد ولایهن، سکیرا۲ قاضي ایت براد دتمفت یغبوکن
ولایهن تیا۲ اورغیغ ددالم ولایهن اد ممبري هدیہ فد حال اورغ ایت اد کیس دان تیاد بیاس
بروات دمکین لیه دهولو۲ نسجاي حرام جوک اي منرېما۲.

173 - مکروه قاضي محکوم دالم کادان تیدق تنغ یا۲ت سبفوله فرکارا:-

(ا) وقت اتو کتیک ماره.

(ب) کتیک فروت لافر اتو کپغ یغ ساعت.

(ت) کتیک هاوس ساعت.

(ث) کتیک شهواة تنغ قواة هندق برستوبه.

(ج) کتیک ساکیت یغ مرونسیغکن.

(ح) کتیک هندق بواغ ایر یغ ساعت.

(خ) کتیک ترلفو دوکچینا.

(ج) کتیک ترلفو سوک.

(1) این مونکین فد نکري یغ بلوم اد اونداغ۲ انتارا بقسا. دان طرف قاضي برکواس دالم سموا کیس ترماسوقله
کیس سیبیل دان جنایه.

(د) کتيك مغنتو.

(ذ) کتيك سوهو ساعت فانس دان اتو ساعت سجو.

فنديقن جيڪ برلاکو فد ديرين سسوات حال يڄ مريفساڪن اتو تيدق تنترام طيبعتن
سفرت کتيك تاڪوت ساعت اتو جو ساعت دانسباڪين مڪروهه محكوم کتيك ايت،
سباليقن جيڪ دلاڪوڪن جوڪ سدغ دالم کاڊان يفترسبوت ايت لولس له جوڪ حکمن
چوما مڪروهه سهاج.

174 - افيل ڪڊوا ۲ يڄر بچارا تله حاضر دهدافنن مک قاضي تيدق هاروس مپوال
يڄدعوا (1) ملينڪن ستله سلسي يڄ مندعوا منراڻڪن دعوانن يڄ صح (اين واجب).
بيلا يڄ مندعوا تله سلسي ممبنتڪن دعوانن ايت بهاروله قاضي برڪات ڪفد يڄدعوا
(سڪاليفون دغن تياد فرمنتان درفد يڄ مندعوا): ڪامو سوده دغر اف دعوانن ايت مک
ڪامو ڊڪهندڪن ميري ڪپتان اتسن. مک جيڪ اي مڱاڪو تياداله دعوانن ايت برلنجوتن
(تياد بچارا) ماهن لازم اتسن منوره فعاڪوانن.

سباليقن جيڪ اي تياد مڱاڪو (اغڪارڪن) دعوانن ايت مک قاضي هاروس برتان ڪفد يڄ
مندعوا اڊاڪه ڪامو ممفويائي بيته (2).

بيلا ڊڪناڪن هاروس قاضي برتان ايت معنائ هاروس دي ديم ماهن ايتوله يڄ ايلوقن جيڪ
اي تاهو بهوا اورغيج اغڪار ايت تاهوڪن حڪم ايت، تنافي جيڪ شك تننغ تاهوڻ اتو تيدق
ايلوقله قاضي برتان جوڪ افتهلاڪي جيڪ يڄ اغڪار ايت ميمغ تاهو کتيك ايت واجب
اتس قاضي ڊمڪين ايت (برتان) اتو قاضي برتان ڪفد يڄ مندعوا اڊاڪه ڪامو ممفويائي
سقسسي دان سومفه (دالم مساله فرڪارا يڄتياد بوله ثابت ملينڪن دغن سقسسي دان
سومفه).

سبڪيمان قاضي تيدق بوله مپوال يڄدعوا، بڪيتو جوڪ قاضي تيدق هاروس مپوره
يڄدعوا برسومفه ملينڪن ستله ڊمنتا اوله يڄمندعوا. سڪيراڻ دلاڪوڪن (دسوره
برسومفه) سبلوم اد فرمنتان اوله يڄ مندعوا مک سومفه ايت تيدق بوله دفاڪي. ڊمڪين
جوا جيڪ يڄدعوا برسومفه دغن فرمنتان يڄ مندعوا سبلوم دسوره سومفه اوله قاضي تياد
بوله دفاڪي مقصوڊ بلوم بوله قاضي ميري ڪفتوسن حڪم.

(1) فد ماس سڪارغ دالم سورة خبر مڱوڪناڪن فرڪتان يڄ ددعوا اتو يڄدتوده دغن يفترتوده. ساي تا فهم مڱاف
جادي تر. بياسن فرڪتان يڄدغبه 'تر' ايت مننجوق ڪفد تا سهاج. سفاتوتن بيلا تا سهاج تيدق اد
ڪيس.

(2) بينه ايت اصل معنائ بوقي اتو ڪتراغن مقصوڊ دسبني اياهه سقسسي بايت دوا اورغ لاکي ۲ اتو سغورغ
لاڪي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان بڪيمان اڪندانتغ.

دانلاکي تيدق هاروس قاضي مغاجر کدوا ۲۱ اتو ساله سئورغ درفد کدواڻ يڻ سدغ
 رنچارا اکن حجه ۲ (کتر اغن ۲) اومقام: اڭکو کات بکيني اتو بکيتو، تنافي انتوق هندق تاهو
 اتو انتوق هندق فهم دغوان ايت تيدق مغاف ماهن هاروس، اومقام تودوه بونه بوله تاڻ
 اداک بونه سغهاج اتو تيدق سغهاج. دان سکيراڻ دالم فرچاران ايت اد سقسي قاضي
 تيدق هاروس مڭکرتق سقسي ايت اومقام برکات کفداڻ: ماچم مان کامو تاهو مونکين
 کامو تيدق منيقوق؟ دان ساومقام.

175 - قاضي تيدق بوله منريما سقسي ملينکن درفد اورغيغ تله ثابت عاديلن تنافي
 جيک اي سنديري (قاضي ايت) تاهوکن اورغ ايت عاديل بوليله اي تريما تروس سقسيڻ.
 اتو اي تاهوکن فاسقن اورغ ايت هندقله اي تولق سقسيڻ سرت مرت، تنافي جيک
 تيدق دکتهوي اداکه اورغ ايت عاديل اتو فاسق هندقله اي (واجب) متا داداکن
 سقسي فول دالم بهاس عرب دسبوت 'الترکيه' (سقسي اتس سقسي) تيدق چوکف
 فغاڪوان دغن اورغيغ ددعوا مختاکن فد ساي فلاڻ ايت عاديل. ماهن سقسي (الترکيه)
 ايت هندقله حاضر دهافن قاضي مڭسيکن کعاديلن سقسي يغفرنام دغن کتاڻ:
 ساي نايک سقسي بهوا فلاڻ ايت عاديل.

دشرطکن فد مُزکي (سقسي اتس سقسي) ايت سام ماچم شرط ۲ فد سقسي
 جوک دان تيدق اد فرستروان انتارا کدواڻ (انتارا مُزکي دان مُزکي) دان لاین ۲ سمرت تيدق
 اد تهمة اومقام اتق دغن باف اتو سباليقن بکيمان اکنداغ فد 178.

سلاين درفد ايت دکهندقکن اورغيغ جادي مُزکي ايت تاهوکن سبب ۲ کچاچتر
 دان کعاديلن اورغيغ دسقسیکن. دالم سوال چاچه واجب دسبوتکن فرکاراڻ سمرت
 برزنا، منچوري دان سباکڻ يڻ دکتهوي لاتر بلاکڻ دغن سبب برجيران دان برکاڻ
 ادفون تنغ کعاديلن تيدق فرلو دسبوتکن فرکاراڻ کران اصل مانسي ايت بايک دان عادل
 دانلاکي قاضي تيدق بوله منريما سقسي اتس اورغيغ بروسه انتارا ساتو دغن يغلایين
 (1). دان تيدق بوله منريما سقسي باف (اصول کاتس) انتوق اتق (فروع کباوه) اتو
 سباليقن کران اد تهمة (2) دان (3).

176 - تيدق بوله دتريما بولت ۲ کندوغن سورة درفد سئورغ قاضي کفد قاضي يڻ
 لاین (يڻ محکوم اتس اورغيغ غائب) ملينکن دغن دسقسیکن اوله دوا اورغ سقسي اتس

(1) تنافي بوله دتريما سقسي انتوق موسهن دالم بهاس عرب دسبوت شهادله.

(2) تنافي بوله دتريما سقسي اتس دالم بهاس عرب دسبوت شهاده عليه.

(3) بيلا دکات باف کاتس اتو اتق کباوه تيدقله نرماسوق سودارا دان باف سودارا دمکين جوا سوامي سنري
 دان صحابه.

کندوغن سورة قاضي یغ منولیس ایت کمدین سقسی ایت مپسیکن فول دهدافن قاضي یغ منریما سورة، کران یغدکغ ایاله سقسی بوکن سورة سبب سورة مونکین بوله هیلغ اتو ترپاکر اتو بوله جادی یغددالم سورة لاین درفد اف یغداوتاراکن اوله سقسی اتو سباکین.

مثالن سفرت سئورغ مندعو اتس سئورغیغ غائب (یغ تیدق اد ددالم نکری؛ مفتاکن اورغ ایت اد برهوتغ دغغن، دعوانن ایت ثابت دغن اد سقسی دان یغ مندعو برسومغه (1)، جیک اورغیغ ددعو ایت اد هرتان دغغت یغ مندعو بولپله قاضي تمغت ایت محکومکن دبایر هوتغ ایت درفد هرت یغاد، دان جیک تیدق اد هرت دغغت ایت سدغ یغ مندعو منتوت متتا سمفیکن کفد قاضي تمغت یغددعو بولپله قاضي ایت مهنتر سورة کفد قاضي تمغت یغددعو ستله ایان ممبوات حکومن اتس اورغیغ غائب دغن دسقسیکن اوله دوا اورغیغ عادل، مک قاضي یغ مندافت سورة برسرت دغن دوا سقسی یغترسبوت بولپله ملولسکن حکم اتس اورغیغ ددعو سفای ممبایر.

الدَّعْوَى وَالْيَتَات

177 - فرکتان دعوی (2) معنای فد لقه متتا دان برچیتا دان معنای فد شرع ممبریتاهو اتو مغادو حق اوله سسئورغ اد اتس سئورغ یغلاین، دسیسی حاکم (ترماسوق قاضي) اتو اورغیغ داغکت جادی حاکم اوله یغبربچارا، دالم بهاس عرب دسبوت مُحکَم، سکیران دعوا ایت تیاد دسیسی حاکم اتو محکم تیاداله دنماکن دعوی.

فرکتان ییناث جمع کفد بینه اصل معنای تراغ دان پات مقصودن دسینی ایاله سقسی کران سسوات کیس ایت جادی تراغ دان پات دغن ادان سقسی (3) بکیما تله دنپاکن فد فصل 174.

(1) سومغه دسینی انتوق منتوت حق اتس یغ غائب یغ مستی ای ممبایر احتیاط، دالم بهاس عرب دسبوت ییینُ الاستظهار.

(2) دسیسی علم املاء کلمه دعوی دتولیس دغن "ی" هوجغش کران مننجوقکن اصل الیف ایت توکر درفد "ی". اورغ ملایو تولیس دغن الیف (دعوا) مقصودن سام.

(3) سندران کدوا فرکارا این فرمان الله تعالی: وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ. النور آیه 48. ارئین دان افیل داجق مرپکیت (اورغ ۲ منافق) کفد الله دان رسولن سفای محکومکن کیس ۲ یغبرلاکو انتارا مرهک تیب ۲ ساتو فواق درفدان برفالیغ (اغکن) تیدق ماهو منریما حکم ایت.

دالم حدیث مسلم دان لاین ۲ نبی صلی الله علیه وسلم برسبدا: لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَا دُعَى رِجَالٌ دِمَاءَ رِجَالٍ وَأَمْوَالَهُمْ وَلَكِنَّ الْيَتَةَ عَلَى الْمُدْعَى وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أُنْكَرَ. ارئین کالوله دنوروتکن اف یغددعو اوله مانسی نسجای باقی اورغ مندعو داره اورغ لاین دان هرت ۲ تنافی سقسی واجب اتس اورغیغ مندعو دان سه بغه اتس اورغیغ انکار.

فندوان بچارا

(ا) بیلا برلاکو سوات کیس اورغیغ مندعوا اد سقسي هندقله حاکم مندغر کیس ایت دان محکومکن حق باکین دغن کتراغن سقسي یغترسبوت، دغن شرط حاکم ایت تاهو سقسي ایت عادل، کالو تیدق تاهو کناله دترکیهکن لبیه دهولو.

(ب) جیک یغ مندعوا ایت تیدق اد ممفویای سقسي اتو اد تنافی تیدق بوله دترپما مک چاکف یغدفاکی ایاله چاکف اورغیغ ددعوا دغن سومفهن. سبالیقن جیک ای اغکن برسومفه هندقله دکمبالیکن کفد یغ مندعوا برسومفه فول. بیلا ای تله برسومفه دحکوم کنله حق ایت باکین (یغمندعوا).

(ت) سکیران دالم ساتو کیس دوا اورغیغ بریچارا منتتوت سوات بارغ یغاد ددالم تاغن ساله شعورغ درفدان فد حال کدوا۲۱ تیدق اد ممفویای سقسي مک چاکف یغدفاکی ایاله چاکف اورغیغ بارغ ایت اد فد تاغن دغن سومفهن میتاکن بارغ ایت دی فون، اتو کدوا۲۱ اد سقسي حکومن سقسي اورغیغ بارغ فد تاغن ایت لبیه قوای.

(ث) سکیران بارغ یغدتنتوت ایت فد تاغن کدوا۲۱ سکالی سفرت همفر یغ کدوا۲۱ دودق داتسن اتو کدوا۲۱ براد ددالم سبواه رومه، اتو تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ سام سکالی سفرت بارغیغ ترلق داتس تانه فد حال کدوا۲۱ تیدق اد دکت دسینو نسجای دسوره کدوان برسومفه منافیکن بارغ ایت کفویان لاونن. لفس ایت دحکومکن بارغ ایت دباکی دوا مستغه شعورغ، اتو دغن عبارة یغلاین دباکی شعورغ سفاروه، کران برسمان فد تاغن کدوا۲۱ دالم مسأله یغفرتام دان برسام تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ فد مسأله یغکدوا.

(ج) دالم مسأله بارغ تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ جیک کدوا۲۱ اد ممفویای سقسي کناله دلپت تاریخن، اومفما سقسي یغ شعورغ برکات: بارغ ایت تله دفویای اوله سفلان سلما ستاهن سهغک سکارغ منکل یغ شعورغ لاکي مغانکن سلما دوا تاهن مک دالم مسأله این دحکومکن مان یغلبیه لام تاریخن.

(چ) جیک بارغ ایت تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ تنافی اد دتاغن اورغ لاین (فیبق یغکتیک) حکمن دبترکن چاکفن (فیبق یغ کتیک ایت) دغن برسومفه مغانکن تیغ۲ شعورغ درفد کدوا۲۱ بوکن دی فون. تنافی جیک ای برقرار مغانکن بارغ ایت حق کفویات ساله شعورغ درفد کدوا۲۱ هندقله دحکومکن منوره اقرار ایت.

(ح) دالم مسأله جیک بارغ دتاغن فیبق یغکتیک یغترسبوت تنافی کدوا۲۱ فیبق اد مفاداکن سقسي نسجای تنتوتن کدوا۲۱ ایت کوکور (بواغ کیس) دان بارغ ایت کنا ایکوت چاکف فیبق یغکتیک دغن برسومفه بکیما فد (چ).

سېلوم دتوتف باب این اد مناسب دسېوتکن قاعده چارا برسومفه کران ییلا یغددعوا تیدق مځاکو اتو دکتاکن ایغکرکن تودهن یغتیا د برسقسي دمکین جوا ییلا برلاکو سومفه یغدمکبالیکن، دکهندقکن اي برسومفه بکیمان برایکوت:-

بارغسیاف برسومفه اتس فربواتن دیرین سندیری سام اد فربواتن ایت هندق ماثباتکن سسوات اتو هندق منافیکن سسوات کناله اي برسومفه سچارا فوتس دان تکس یغدسېوت دالم بهاس عرب "عَلَى الْبَيْتِ" (1)، مثالن فد اثبات دالم مسأله جوالیې سمرت کتاک: وَالله سغکوهم ساي جوال بوکو این دغن هرک لیم رغکیت اتو ساي بلي درفد اندا دغن هرک لیم رغکیت، دان مثالن فد نفی سمرت کتاک: وَالله ساي تیدق جوال بوکو این دغن هرک لیم رغکیت مالم دغن هرک ام رغکیت اتو ساي تیدق بلي بوکو این دغن هرک ام رغکیت.

بارغسیاف هندق برسومفه اتس فربواتن اورغ لاین نسچاي اد دوا هوریان، فرتام - جیک فربواتن ایت اثبات کناله اي برسومفه سچارا فوتس دان تکس (على البت) مثالن سمرت کتاک وَالله سغکوهم باف ساي اد مځهوتمکن دويت کفد اندا سبایق لیم فوله رغکیت. فرکتان یغدگاريس ایت فربواتن اورغ لاین.

دان جیک فربواتن ایت نفی مطلق (تیدق دقید دغن ماس دان تمفت یغترتنتو) کناله اي برسومفه منافیکن تاهو، دالم بهاس عرب دسېوت "تَفِي الْعِلْمِ" مثالن سمرت سئورغ مندعوا اتس سئورغ لاین مځتاکن اورغ ایت اد هوتغ دغن بغان تیبا۲ اورغیغ ددعوا مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن (ابراءکن) هوتغ ایت مک اورغیغ مندعوا، انکار تیدق مځاکو هوتغ ایت سوده دهافوسکن، کناله اي برسومفه دغن منافیکن تاهو مثالن سمرت دکتاک: وَالله ساي تیاد تاهو باف ساي تله مځهافوسکن هوتغ ایت. فرکتان یغدگاريس دباوهن ایت منافیکن فربواتن اورغ لاین.

تنافي جیک نفی این ترتنتو مسان دان تمفتن کناله اي برسومفه سچارا فوتس دان تکس جوک سمرت اورغیغ دتوده مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن هوتغ ایت فد هاري جمعه کارین دمسجد اومفما هندقله اي برسومفه دغن کتاک: وَالله باف ساي تیدق مهافوسکن هوتغ ایت.

شرط ۲ سقسي

178 - تیاد بوله دترما فرسقسیان سسئورغ ملینکن درفد. اورغیغ اد فداا لیم

شرط:-

(1) یعنی سومفه ایت اد دوا بهاکین فرتام سومفه 'عَلَى الْبَيْتِ' (فوتس تکس). کدوا سومفه 'تَفِي الْعِلْمِ' (منافیکن تاهو).

فرنام - اسلام. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كافر اتس اورغ اسلام اتو اتس اورغ كافر سنديري.

كدوا - بالغ. مك تيدق بوله دترېما سقسي كانق۲ والوفون سوده بسر همغير بالغ.

كتيك - برعقل. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كيلا.

كامفت. - مردهيك. مك تيدق بوله دترېما سقسي همب، سام اد همب ايت مُدبَر، اتو مُكاتب اتو مُبعض (1).

كليم - اد كعاديلن دالم بهاس عرب دسبوت عذاله مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ فاسق دغن سبب مفرجاكن دوسا بسر اتو مغلكنن دوسا كجيل سكر۲۱ تيدق ليه طاعة اتس معصيتن، مك جيك طاعة ليه بايق بوليله دترېما سقسين.

ترسبوت دالم كتاب باجوري جزء 2 موك 360 ليه كورغ ترجمهن: تمبه لاکي ليم شرط جادي جملهن سفوله شيرط:-

يشكانم - بوله برتوتور. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ ييسو سكاليفون بوله دفهم اشارن.

يشكتوجه - اد ايفاتن. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تياد سيومن اتو كفلا كريق تيدق تاهو ممبذاكن فرکارا يغبايك دان يغب تآبايك.

يشكلافن - بوكن اورغيغ اد تهمه فداا. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ اد تهمه فداا سفرت اتق هندق مېقسیکن فرکارا يغب اد فائده انتوق بفاا، اتو منولن مضرة درفداا.

يشكسميلن - كادانن رشيد (2) مك بيدق له بوله دترېما سقسي اورغيغ دتکه مقلولاكن هرتان دغن سبب دغو اتو توغوغ.

يشكسفوله - كادانن اد مرؤه. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تياد. مرؤه (3) کران اورغيغ تياد مرؤه ايت تيدق تاهو مالو دي بوله برچاکف دان بوله بوات اف دي فوٹ سوک.

(1) ليټ معنامدير، مكاتب دان مبعض دفصل 182 اكنداتغ.

(2) فرکتان رشيد ايت اصل معنا چرديق مقصودا اد كسدانن دان تاهو منتدبيركن حال ديرين دان هرتان بوكن اورغ توغوغ دان تيدق فول معنا فينتر اتو بيچو.

(3) مرؤه ايت صفة دان فراغي يغبايك ترسبوت دالم مصلع البدين موک 222. دان مرؤه ايت بر فراغي دان بر صفة سستورغ دغن صفة اورغيغ سؤمفماا درفد سکل اتق سحاسن فد زمانن دان مكاتن (تمفنن) مك تيدق دترېما سقسي اورغيغ تياد مرؤه باکين سفرت اورغيغ برجالن دفاکن (دفکن) نړيوک کفلا (تيدق ماکي سوغکو،) اتو بدان (بلقکيغ) يغب لاین درفد عورة فد حال تياد لايق دغندي يفترسبوت (کادان سچام ايت تيدق لايق دغندي) دغن چوا اي بوکن اتق فاسر (کران اي بوکن اورغ کاکي ليم) ادفون (تتافي) جيك اي اتق فاسر (جيك اي اتق اورغ کاکي ليم) مک تيدق منجاريقکن مرؤهن (تيدق چاچت مرؤهن)دمکين چوا نياد مرؤه اورغيغ مچييم اسرېټ دهدان اورغيغ فاتوت دمالوکن.

الْحُقُوقُ

179 - فرکتان الحقوق ایت جمع درفد حَقّ ' اصل معنال بئر دغن مشندوغي کفوپان دان تنتوتن، شوده جادي بهاس ملايو.

اداله حق ایت دوا بهاکين:-

فرتام - حق الله تعالى.

کدوا - حق انتق ادم.

دسيني دپتاکن حق انتق ادم ليه دهولو دغدغ دري سکي فرسقسيان (شهاده) ترهاکي اي کفد تیک بهاکين فول:-

(ا) تيدق بوله دترما فرسقسيان فداال ملينکن دغن دوا اورغ سقسي لاکي ۲ سهاج. تيدق بوله فرمفوان چمفور ددالم دان تيدق بوله سقسي برسرت سومفه. يایت تيف ۲ فرکارا يفتياد مليتکن هرت ددالم سفرت نکاح يایت حق انتق ادم دري سکي بوله برسدف ۲ دغن استرين، دمکين جوا رجوع (1) دان سفرت طلاق يایت دري سکي منجاک اير ماني دالم ماس عده (جيك استري مندعوا سوامين تله منطلاقکندي دان سوامي انکار تيدق بوله دترما دعوا ایت ملينکن دغن اد سقسي دوا اورغ لاکي ۲).

(ب) بوله دترما فرسقسيان فداال دغن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ اتو سئورغ لاکي ۲ دوا اورغ فرمفوان اتو سئورغ لاکي ۲ دغن سومفه يغ مندعوا ستله سقسي يغفرتام يغ عادل منونينکن فرسقسيان. دان واجب اي سبوت دالم سومفه ایت مپتاکن سقسيت ایت بتول دان بئر، يایت فد تيف ۲ فرکارا يغ مليتکن هرت اتو منفعة سام اد توني اتو هوتغ اتو عقد ۲ يغ دقصدکن دغن هرت سفرت جوالبي، سيوامپوا، فنجم منجم دان سباکين. کالو سئورغ برکات کفد کاوون: بوکو يغاد فد اندا ایت ساي تله جوال کفد اندا. جواب کاوون: تيدق بهکن اندا هييه کفد ساي کناله يغ مندعوا جوال ایت مفاداکن سقسي، سام اد دوا اورغ لاکي ۲، اتو سئورغ لاکي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان، اتو

(1) مفصودن کالو سئورغ مندعوا اي تله نکاح دغن سئورغ فرمفوان هندقله اي مفاداکن دوا اورغ سقسي للاکي يغ منراغکن دغن چوکف کتران. دمکين جوا جيك اي مندعوا تله رجوع دغن جندال فد حال جندال ایت انکار تيدق بوله دترما دعوا ایت ملينکن دغن مفاداکن دوا اورغ سقسي للاکي. دان دمکين جوا جيك سئورغ تله برقرار دغدغن دوا اورغ لاکي ۲ مفناکن اي تله برزنا کمدين اي انکار دالم کيس اين کناله دلاکن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ ميفسکن افزان. تيدق بوله دترما لان درفد ایت.

(ت) بوله دترېما فرسقسىيان فداډاډ دغن سئورغ لاكي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان اتو دغن امفت اورغ فرمفوان، يايت تيف ۲ فرکارا يغ مغانې دغن حال فرمفوان (فرکارا يغ بياسن جارغ اورغ لاكي ۲ تاهو) سمرت ولاده، حيض، سوسوان دان سباکين.

سوغکوهفون دمکين بوله جوک دترېما سقسى دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، کران تيف ۲ فرکارا يقبوله ثابت دغن حجه يغ لمه ليه اوتام بوله دثابتکن دغن حجه يغ ليه قواة. ادفون حق الله تعالى دري سكي فرسقسىيان تيدق بوله دترېما سقسى. فداډاډ دري اورغ فرمفوان ملينکن هندقله درفد اورغ لاكي ۲ سهاج يايت ترهاکي کفد تيك بهاکين جوک:-

(ا) تيدق بوله دترېما فرسقسىيان فداډاډ دغن کورغ درفد امفت اورغ لاكي ۲ يايت دالم کيس تودوه برزنا، برلواط دان ممفرکوسا بناتغ. مک تيدق بوله ثابت ملينکن دغن سقسى امفت اورغ لاكي ۲ يغ مليت اورغ ايت برزنا دغن تجوان هندق مېقسىکن درايت جيک مريک سهاج مليت بوکن دغن تجوان ايت نسجاي مريک سوده جادي فاسق دتولق فرسقسىيان. تنافي تنتغ اقرار اورغيغ برزنا ايت سنديري بوله دلولسکن دغن سقسى دوا اورغ للاكي سهاج (اتس اقرار ايت).

(ب) بوله دترېما فرسقسىيان دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، يايت تيف ۲ کيس يغ لاین درفد زنا سمرت کيس مينوم اراق، مرومفق دان سباکين.

(ت) بوله دترېما فرسقسىيان سئورغ لاكي ۲ سهاج يايت تنتغ هندق ماثباتکن انق بولن رمضان کران عبادۀ فواس دان اف يغيرايکوت دغن. دان بولن ۲ يغلاین دري سكي برعبادۀ دالم سمرت انق بولن شوال انتوق براحرام حج دان فواس اتم. انق بولن ذوالحجه انتوق وقوف دعره، فواس دان راي. انق بولن رجب انتوق برفواس دالم دان انق بولن شعبان دمکين جوا انتوق برفواس دالم درايت بارغسياف برنذر هندق فواس بولن رجب اومفمان واجبله اي برفواس دغن ثابتن انق بولن ايت دغن سقسى سئورغ لاكي ۲ سهاج دسيسى قول يغ ليه قواة. دمکين جوا تنتغ مسأله فراغکاډ اتو تقسيران زکاۀ دان مسأله مېقسىکن سماتي ايت اورغ اسلام انتوق سمبيغ ميت دان لاین ۲.

تنافي تنتغ سمفي تيمفوه هوتغ يقدتغکوهکن دغن اول رمضان دمکين جوا تنتغ جاتوه طلاق يقدتغليکن دغن اول رمضان تيدق بوله دکيرا اول رمضان دغن سقسى سئورغ لاكي ۲ سهاج، بهکن هندقله دغن سقسى دوا اورغ لاكي ۲ کران چوکف تيمفوه هوتغ دان تعليق طلاق ايت حق انق ادم يفتياد مليتکن هرت.

180 - تياد بوله دترېما فرسقسىيان اورغ بوت ملينکن فد بيراف نمفت ستغه

درفداډ:-

(۱) فد فرکارا یغ هیبوه دسیسی اورغ رامی دالم بهاس عرب دسبوت 'اِسْتِفَاضَه' یعنی فرکارا یغ تیدق ترلیندوځ درفد دکتهوی اوله اورغ رامی سکیرا ۲۱ تیدق مناسبه هندق دکناکن مریک برموافقه ممبوات بوهڅ دالم فرکارا سمرت ایت. سکالیفون دالم کمفولن یغ رامی ایت اد معندوځی اورغ فرمفوان، همب ۲ دان اورغ یغ فاسق. مثالن سمرت فرکارا ماتی، فرکارا نسب دان فرکارا میلیک یغ مطلق (1).

مثالن فد ماتی 'أَشْهَدُ بِمَوْتِ فُلَانٍ' اړتښ ساي سقسیکن دغن کاتښ سفلان ایت اتو ساي نایک سقسی بهوا سفلان ایت سوده ماتی. تنافی تیدق بوله دفاکی جیک ای برکات: ساي دغر اورغ کات سفلان ایت سوده ماتی اتو ساومفمال کران چاکف ماچم ایت ممباوا کفد شک فد فرسقسیانش ساوله ۲ دي تیدق جزم اتسښ. دان مثالن فد میلیک یغ مطلق 'أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا الشَّيْءَ مِلْكُ فُلَانٍ' اړتښ ساي سقسیکن بهوا سڅکوهن بارغ این میلیک سفلان. مقصود میلیک مطلق ایت ایاله میلیک یغتیاد دقیدکن دغن سبب سمرت بلی دان سباکښ. یغلاین درفد جالان استفاضه سمرت فساك (2).

(ب) فد فرکارا یغدلپهتن لیه دهولو سبلوم بوت، یعنی اورغ بوت بوله مپقسیکن فرکارا یغدلپهتن سبلوم ای بوت دغن شرط اورغیغ دسقسیکن پاکښ دان یغدسقسیکن اتسښ دکتهویکن نمان دان کتورنن، سمرت دکناځ: "أَشْهَدُ أَنَّ فُلَانَ بَنَ فُلَانٍ أَقْرَبُ فُلَانٍ يَكْذَا" اړتښ ساي مپقسیکن بهوا فلان بن فلان تله برقرار مځناکن بکښ ۲ انتوق سفلان. مک جیک کدواځ اتو ساله سئورغن تیدق دکتهویکن نمان تیدقله بوله دترپما فرسقسیانش ایت.

(ت) فد فرکارا یغدتفکن اتو یغدچمکن دالم بهاس عرب دسبوت "الْمَضْبُوط" سمرت سئورغ برقرار فد تلیغا اورغ بوت مځناکن سفلان تله منچرایکن استرین اتو تله مردهیکاکن همباځ سدغ نام فلان ایت دان کتورنن ای کنل، دان تاغنن اورغ بوت ایت داتس کفلا اورغیغ برقرار دان ای (سي بوت) برکنتوغ فداځ سرت دچمکن بتول ۲ هڅک سمفی دهدافن قاضي کتیک ایت بولپهله دترپما فرسقسیانش.

(1) ترماسوق سوال نکاح، سوال کچاچتن سسئورغ، کعادیلن، کچردیقکن، کبودهنن، سوسوانن دان سباکښ. تنافی دشرطکن تیدق اد بڅکاغن درفد اورغیغ دسقسیکن. مک جیک اد بڅکاغن سمرت اورغیغ دسقسیکن نسب تیدق مځاکو نسچای تیاداله بوله دترپما فرسقسیانش اورغ بوت ایت.

(2) مک جیک ای برکات ساي سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران دي بلی درفد سفلان اتو دي دافت هدیه درفد سفلان نسچای تیاد بوله دترپما فرسقسیانش، تنافی جیک ای برکات ساي سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران ای دافت فساك درفد بفاځ نسچای بوله دترپما فرسقسیانش.

(ت) بوله دترېما اورغ بوت جادي جرو بهاس کران یايت سباکي مېمفيکن فرجاکن اورغيغ برېجارا سهاج.

(ج) تياډ بوله دترېما فرسقسيان سسئورغ ددالم مسأله اډ فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سام اډ فائده ايت منفعة اتو منولق مضرة. مثال فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سمرت فغهولو باکي سئورغ هب مېقسيسکن بهوا هب ايت بتول اډ منجوالکن کمبيغن کفد زېد دان زېد تيدق مفاکو مک فرسقسيان فغهولو ايت دتولق کران اډ مئندوشي فائده انتوق ديريڼ (1).

دان مثال منولق مضرة باکي ديريڼ سمرت زېد اومفماڼ مېقسيسکن عمر يغ برهوتغ دغڼ مئتاکن بهوا اي (عمر) ايت تياډ برهوتغ دغن اورغ لاین فد حال عمر ايت سوده ماتي هرتان تيدق چوکف بوات منمفوغ هوتغ ۲ فيوتغن يغ رامي مک فرسقسيان زېد ايت دتولق کران مئيلق درفد مضرة فد ديريڼ دغن دکرومون اوله فيوتغ يغلاین دالم بهاس عرب دسبوت 'مَزَاخَمَه'.

مردھيکاکن هب

181 - تله دپتاکن بيراف کالي بهوا دنکري کيت تيدق اډ اورغ يغدکټاکن هب. اوله سبب ددالم کتاب ۲ فقه اډ مېيوتکن حکم هب مک ساي چاتټکن جوک دسيني دغن سجارا رېغکس باکي فغتهوان فنتتوت.

فونچاڼ هب يغدمقصودکن ايت ايااله اورغ کافر يغدتاون ددالم ميدان ففراغن انتارا اورغ اسلام دغن اورغ کافر بکيمان تله دپتاکن دالم باب جهاد فصل 160 (2) مک هب اين جادي سباکي هرت ميلک باکي فغهولون بوله دجوالبي دان جادي فساک کفد وارث ۲، دان يغ فرمفوان دفغکيل جاريه حلال دستوبه اوله فغهولون (3).

تله اجماع علماء مئتاکن بهوا مردھيکاکن هب ايت ساتو درفد قربان (کبجيکن) يغبسر کران ملفسکن بلغکو دري تغکوق مانسي درايت اي دجادپکن فنبوسن دوسا اورغيغ برستوبه دالم بولن فواس دان ددالم ماس مفرجاکن جع دان لاین ۲ کفارة ترسبوت

(1) سبالقن بوله دترېما جيک فرسقسيان اتس (الشَّهَادَةُ عَلَيْهِ).

(2) دالم سئغه ۲ کتاب فتوى اډ مپتاکن سلاين درفد يغدتاون دالم ميدان ففراغن اورغ اتو اتق ۲ اورغ کافر حربي يغدتاون سجارا دچولق اتو دچوري اتو سباکين دغن نية استيلاء (ميرته اتو مفواساي اتس ديريڼ) ترماسوق دالم حکم هب جوک.

(3) يعني دغن تياډ نکاح فرمان توهن: فَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُغْبِلُوا فَوَاجِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ. النساء ايه 3. بکيمان تله دتراعکن معنال دهاب فولیکامي فصل 115.

دام حديث ابو داود كئاث ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من أعتق رَقَبَةً مُؤْمِنَةً كَأَنَّهُ فِدَاءُهُ مِنَ النَّارِ. اَرْتِثْ بِهَوَا س نَبِي صلى الله عليه وسلم تله برسبدا بارغسياف مردهيكاكن سئورغ هب يغ مؤمن نسجاي جاديله اي تبوسن باكي دوسال (1).

تيف ۲ اورغيج بوله بركواس اتس هرتال سام اد مسلم اتو كافر صح اي مردهيكاكن هبئال سام اد دغن لفظ يغ تراغ (صريح) سمرت كئاث: اكو مردهيكاكن اغكو اتو دغن لفظ سينديران (كنايه) سمرت كئاث: تياداله كواس اكو اتس اغكو جيک نية مردهيک جاديله اي مردهيک دان جيک تياد نية مردهيک تيدقله جادي. صح مردهيک دغن تبوسن دويت درفد اورغ لاین.

وَلَاء

182 - ولأ ايت معنای كواس اتس بكس هب يغتله دمردهيكاكن. بكس فقهولو سام اد لاكي ۲ اتو فرمفوان ايت دفعكيل "مولى" حكمن اي جادي وارث افيل بكس هب ايت ماتي تياد ممفويای وارث اتو اد وارث بتافي تيدق مئهايسي كدودقكنن اياله عصبه. دان فقهولو يغ لاكي ۲ دسبوت جوک المعتق بوله منكاچكن (جادي ولي) كغد بكس جاريهن جيک تياد ولي.

دان ولي باكي فقهولو يغ فرمفوان (يغدسبوت المعتقه) جوک بوله مواليكن بكس جاريهن. دان برفينده فول عصبه ايت كغد وارث ۲ يغ عصبه سمرت اتق للاكي بكيمان تله دپتاكن دباب فرائض دان باب نكاح.

كمدین هب ايت اد امفت ماچم يأت مدبر، مكائب، مبعض دان ام الولد.

التدبير

183 - التدبير اصل معنای مغاواسي كسوداهن فكرجان، دان معنای فد شرع هب يغدكنتوغكن مردهيكاك دغن ماتي اوله فقهولون يغدسبوت دالم بهاس عرب 'دبر الحياه' (بوننوت هيدوف) سمرت كئاث: افيل اكو ماتي اغكو مردهيک، كتيك ايت اي دفعكيل 'مدبر' افيل فقهولون ماتي مردهيکاله اي جيک ترماسوق دالم ساتو فرتيك درفد هرتال، دان جيک تياد چوكف دالم ساتو فرتيك لولس سقدر براف يغ چوكف ترفولغ كغد تدبير وارث سماني.

(1) اصل معنا اعتق رَقَبَةً: مردهيكاكن شكوف. مقصود صفة كهيان يهاد فد هب ايت سام سمرت بلغكو اتو رتي يغ مبلت شكوف. جادي بيلا دمردهيكاكن سألوه ۲ ملفسكن بلغكو يهاد فد شكوفن ايت.

سلمانا فقهولو ماسيه هيدوف اي بوله جوال مُدَبِّر ايت دان بوله هييه دان بوله دباكي ۲ كن افيل دلاكوكن دمكين ايت باطله تدبير. فنديقن همب مدبر ايت حكمن سام ماچم همب فنوه سلاكي فقهولو ماسيه هيدوف دان سكل فنداقتن درفد اوسهان سموان ترفولغ كفد فقهولو.

الکتابه

184 - فرکتان الکتابه يغ مشهور دباچ دغن الکتابه اد جوك ستغه فندافه مغانن بوله دباچ دغن الکتابه، يأت فچاهن درفد فرکتان الکتب معنان كومفولن دان هيمنون سام ماچم توليسن يأت دکمفولکن دان دچنتومکن حروف ۲ جادي توليسن دان معنان فد شرع يأت مردهيک (منبوس ديري) دغن دويت دباير برانسور. همب سماچم اين دفکيل 'مکائب' فرجنجن کتابه اين سنة دترما اوله فقهولو افيل دمتأ اوله همبان سدغ کدوا ۲۱ (فقهولو دان همب) ايت اورغيغ امانه دان اد کواس بوله منجياکن فرجنجن ايت.

تيدق صح کتابه ملينکن دغن هرت اتو واغ دان دباير دغن برانسور دالم تيمفوه يغ ترتنتو (1) سکورغ ۲۱ دوا بولن درايت تيدق صح کتابه دغن توني کران کتابه اين سوات عقد يغ ميلاهي قياس دالم مساله جوالي سبب اي ترماسوق دالم مساله سسئورغ منجوال هرتان دغن هرتان سنديري.

کتابه يغ صح ايت جادي کونکريت (لازم اتو مستي) فد فيق فقهولو مک تيدقله بوله اي هندق قنسيلکن (فسخکن) کچوالي جيک همب ايت لمه تيدق ممفو ميمفرناکن جنجيش ايت.

سلمانا دالم مکاتب اي بوله مئاوسها دان برکواس اتس هرت يقاد دالم تاغنن دغن منجوال اتو ممبلي اتو ميواکن اتو سباکين دالم فرکارا منجاري کاونتوغن تيدق دالم فرکارا يغ بوله ملواقبن فنداقتن سمرت بردرما اتو سباکين. واجب اتس فقهولو ممبري کموداهن اتو کلوغکارن اتس مکاتبش دغن سبارغ فرتولغن سفاي جفت اي مردهيک.

(1) تيمفوه يقرتنتو ايت دالم کتاب فقه معکوناکن فرکتان 'نجم' اصل معنان بينتغ. مقصودل وقت اتو تيمفوه يغ معلوم دسيسي اورغ عرب فريکالا. بوله جوك نجم ايت دمکانن دغن سولن اتو کورغ درفد ايت. ترسوت دالم باجوري جزء 2 موك 384.... وَفَضِيَّةٌ كَلَامُهُمْ صِحَّةُ الْكِتَابَةِ بِنَجْمَيْنِ فَصِيرَيْنِ كَسَاعَتَيْنِ وَهُوَ كَذَلِكَ..... ارتين دفهم درفد فرکتان علماء صح کتاب ايت دغن دوا نجم يغ فنديق سمرت دوا جم ايتوله يقسبرد.

مُبْعَضْ

185 فرکتان مبعض ایت فچاهن درفد فرکتان 'مُبْعَضْ' معنای سبهاکین مقصودل دسینی یایت هم یغدمردهیکاکن سبهاکین سهاج سمرت دوا اورغ اتو لبیه برکوغسی میلک سئورغ همب دغن جالن بلی اتو ملالوی فساك. مك سئورغ درفد مرک مرمدهیکاکن حقن فد همب ایت دان یغلأینق تیدق، جادی همب یغ سماجم این دئماکن 'مُبْعَضْ' یعنی همب سسته مرمدهیک منوره نسبه. جیک یغ مرمدهیکاکن ایت سئورغ درفد دوا اورغ برارقی سهاری ای مرمدهیک دان سهاری ای همب. اف اوسها دان فندافاتنن فد هاری کیلیران مرمدهیک دیاله فوئ سندیری دان اف اوسها دان فندافاتن کیلیران فغهلول ترفولغ کفد فغهلولو.

أُمُّ الْوَلَدِ

186 - فرکتان 'أُمُّ' ایت معنای امق دان فرکتان 'وَلَدِ' معنای انق. بیلا دکات ام الولد معنای امق انق دالم ایستیه اورغ عرب امق انق ایت کلران باکی جاریه تیدق بوله دکاتکن فد استری.

افیل سئورغ اد میلک همب جاریه سام اد دغن جالن تاون فراغ اتو دغن جالن بلی دان دستوبهین جاریه ایت اتو جاریه ایت مماسوقکن ذکر فغهلولو کدالم فرجن دان کلوار مانی تیبا ۲ دغن سبب یغترسبوت جاریه ایت برانق سام اد انق ایت هیدوف اتو مانی اتو کوکور اد روف انق ادم مک جاریه ایت دئماکن 'ام الولد' اتو امق انق. کتیک ایت تیدقله بوله دجوال اتو دکادیکن اتو دهیپکن کفد اورغ لاین اتو سباکین دان تنفله مرمدهیکاا افکل مانی فغهلولو ایت دکیرا دري هرت سبلوم دتولق هوتغ دان وصیه. والله أعلم بالصواب.

الحمد لله سمفی دسینی له سهاج تمتن فغکل کتیک دان براخر کتاب ایدامن فننتوت فد مغمورایکن یغ کوسوت. یغداقت دان یغتردای سای فرسمبکن کفد انق یغسا. سای اورغ ملایو دان اورغ ۲ یغ تاهو ممباچ بهاس ملایو دغن لیغه کرنیا فرتولغن الله سبحانه وتعالی تفت فد هاری ثلاث 9 ذوالقعدة 1404 برسمان دغن 7 اوکس 1984 اخیرث سکالی لاکي سای موهن کفد الله سبحانه وتعالی بارغ افله کیران مغمزیاکن سای ددالم اوسها این اخلاص سمات ۲ کرانق دان مغمزیاکن سای دان سکلین ممبجان منفعة دغن فد هاری دان تمفت ۲ فرلیندوغن داخرة کلن، کفداموله تمفت کامی ممتا دان کفداموله تمفت کامی منومفوکن هارافن یارب العالمین دان سنای سوداهی دغن دعا بکیمان دعا یغدرقمکن اوله الامام الرافعی ددالم کتابن برنام 'الْمُحَرَّرْ' دان دایکوت اوله

شَيْخِ خَطِيبِ دَغْنَ كِتَابِ اَللّٰهُمَّ كَمَا خَتَمْنَا بِالْعِتْقِ كِتَابَنَا تَرْحُومًا تَغْنِيْكَ مِنَ النَّارِ رِقَابَنَا
وَاِنْ تُخَمِّلَ الْجَنَّةَ مَا بَيْنَنَا وَانْ تُسَهِّلَ عِنْدَ سُوَالِ الْمَلِكَيْنِ جَوَابَنَا وَاِلَى رِضْوَانِكَ اِيَابَنَا
اَللّٰهُمَّ بِفَضْلِكَ حَقُّوْا رِجَاءَنَا وَلَا تُخَيِّبْ دُعَاءَنَا بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ.

مقصود واهي توهنكو سبكيان کامي تمکن کتاب کامي دغن باب مردهيك کامي
برهاف اغكو مردهيکان کامي دغد نراك. کامي برهاف اغكو جاديکن شرك تمفت
کامي مغيغ. کامي برهاف اغكو مودهکن سوال کدوا ملائكة کامي منجواب دان کفد
کريضان اغكوله تمفت کفولغن کامي. واهي توهنكو تفتکنله هارغن کامي دان جاغزله
دتولق دغا کامي دغن بلس کسيهن مو واهي توهن يقامة مغيغياني.

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَآزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَاهْلِ بَيْتِهِ وَسَلَّمْ
تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا اِلَى يَوْمِ الدِّينِ اٰمِيْنَ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ.

ڪندو غن ايدامن فستوت III

موك	
2	فرائض دان وصية
2	قمرسڪان
4	وارث لاکي ۲
4	ورث فرمفوان
5	ذوي الارحام
7	فرض
7	ليم اورغ ترحق منداقت 1/2
8	دوا اورغ ترحق منداقت 1/4
8	ساتو اورغ ترحق منداقت 1/8
8	امقت اورغ ترحق منداقت 2/3
9	دوا اورغ ترحق منداقت 1/3
10	توجه اورغ ترحق منداقت 1/6
10	الحجب
11	سيناراي وارث لاکي ۲ يفتردنديغ
12	سيناراي وارث فرمفوان يفتردنديغ
12	چارا مشيرا
14	العول
14	المناسخات
17	وصية
19	الاہماء
21	الوديعة
22	الوقف
24	الجنايات
27	الدية
30	القسامة
31	کنماره
31	حدود
32	حد زنا
34	حد مينوم اراق

35	حد منجوري
39	حد قاطع الطريق
40	الصيال
41	قتال البغاة
43	الرده
44	اورغ منيكلكن سمبيغ
45	الجهاد
47	غنيمة
48	مرت فيه
49	الجزية
51	السبق والرمي
52	الايمان والنذور
55	الاقضية والشهادات
57	قاضي دان تاتا تزيين
61	الدعوى والبيانات
62	فتدوان مجارا
63	شرط سقي
65	الحقوق
68	مردهيكاكن ميب
69	ولاء
69	التدبير ميب مُدْبِر
70	الكتاب ميب مكاتب
71	ميب ميعض
71	ام الولد